

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Tereza Vlasáková

Konzultant a školitel : Ing. Ondřej Fous

Vedoucí práce: RNDr. Oldřich Vacek, Csc.

© 2013 ČZU v Praze

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala školiteli mé diplomové práce, Ing. Ondřeji Fousovi za odborné vedení, přínosné konzultace a podnětné návrhy. Mé obrovské díky mu patří za sdílení neocenitelných zkušeností a znalostí nejen na poli perenářském a za trpělivost při korekturách. Dále bych chtěla poděkovat za poskytnutí cenných analytických podkladů pro návrh parku Ing. Karlu Slánskému. Velice si vážím jeho postřehů a kritiky při vzniku projektu.

SOUHRN

Diplomová práce na téma „Piet Oudolf a Dutch wave – současný holandský zahradní design“ přináší přehled o zásadách a principech tvorby celosvětově známého zahradního architekta, Pieta Oudolfa. Jeho život a dílo je zasazeno do historického vývoje myšlenky „divoké“ zahrady, jejímiž průkopníky byli zejména William Robinson ve Velké Británii, Jens Jensen ve Spojených státech, Jacobus P. Thijsee v Nizozemí či Karl Foerster ve střední Evropě.

Práce se dále zabývá Oudolfovy současníky, kteří společně s ním založili a zpopularizovali nový styl „New perennial wave“, potažmo „Dutch wave“. Pozornost je také věnována porovnání stylu „Dutch wave“ s ostatními přístupy k používání trvalek – klasické anglické rabato, koncept „dynamic landscape“ pocházející z Univerzity of Sheffield nebo smíšené trvalkové záhony Perennemix vzešlé z německé akademické půdy.

Stěžejní myšlenky stylu „Dutch wave“ jsou prakticky ukázány na konkrétních příkladech Oudolfovy tvorby. Rozbor jednotlivých projektů Pieta Oudolfa poukazuje na vynikající práci s prostorem, kombinování trvalek a dokládá výše zmíněné pilíře jeho filosofie. V práci je poukázáno na kvality i možné nedostatky základních principů stylu „Dutch wave“, jehož hlavním představitelem je právě Piet Oudolf.

Praktická část diplomové práce se zabývá převedením stylu „Dutch wave“ do podmínek střední Evropy, potažmo České republiky. Na příkladu rekonstrukce Bubenského nábřeží v Praze je ukázáno použití masivních trvalkových výsadeb či uplatnění trav v tzv. „matrix planting“ (v překladu „výsadby matrix“). Projekt Bubenského nábřeží dokládá použitelnost moderního směru „Dutch wave“ v klimatických podmínkách České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Piet Oudolf, Dutch wave, New perennial wave, trvalky, moderní design

SUMMARY

The diploma thesis titled „Piet Oudolf and the Dutch wave – Dutch contemporary garden design“ brings the summary of values and principles of the work of the worldwide known landscape architect, Piet Oudolf. His life and work is set in the historic context of the idea of the „wild“ garden whose pioneers were especially William Robinson in Great Britain, Jens Jensen in the United States, Jacobus P. Thijsee in the Netherlands or Karl Foerster in middle Europe.

The thesis also deals with Oudolf's contemporaries, who founded and popularized a new style called „New perennial wave“, sometimes also called „Dutch wave“. The attention is devoted to comparison of the „Dutch wave“ style with the other approaches to the use of herbaceous perennials – the traditional perennial border, the concept of the „dynamic landscape“ originating in the University of Sheffield or the mixed perennial border Perennemix arising from the German university campus.

The main ideas of the style „Dutch wave“ are illustrated on the specific examples of the Oudolf's work. The analysis of the particular Piet Oudolf's projects shows the excellent work with the space and perennials and demonstrates the roots of his philosophy. The thesis emphasizes the quality and the deficiencies of the basic principles of „Dutch wave“ style.

The practical part of the diploma thesis deals with transferring the „Dutch wave“ style to the conditions of middle Europe, especially to the Czech Republic. The project of the reconstruction of Bubenské nábřeží shows the use of the massive perennial planting and Oudolf's matrix planting of grass. The project of Bubenské nábřeží demonstrates a good use of the „Dutch wave“ style in the climate conditions of the Czech Republic.

KEYWORDS

Piet Oudolf, Dutch wave, New perennial wave, herbaceous perennials, contemporary design

1.	ÚVOD	5			
2.	CÍL PRÁCE	6			
3.	LITERÁRNÍ PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU PROBLEMATIKY	7			
3.1.	Piet Oudolf – osobní příběh	7			
3.2.	Východiska tvorby Pieta Oudolfa	7			
3.3.	Současníci Pieta Oudolfa a jeho postavení na poli zahradní architektury	8			
3.4.	Tvorba Pieta Oudolfa	10			
3.4.1.	Obecný přístup	10			
3.4.2.	Principy tvorby	10			
3.4.2.1.	Vymezení a definování navrhované plochy	10			
3.4.2.2.	Měřítko výsadeb	11			
3.4.2.3.	Prostorová funkčnost výsadeb	11			
3.4.2.4.	Kontexty trvalkových výsadeb	11			
3.4.3.	Trvalky jako herci na scéně	12			
3.4.3.1.	Historický přístup	12			
3.4.3.2.	Důraz na detail či celkový efekt výsadeb?	12			
3.4.3.3.	Smíšené záhony versus výsadby v „blotches“ (skvrnách)	13			
3.4.3.4.	Vývoj Pieta Oudolfa v přístupu k prezentaci trvalek	13			
3.4.4.	Kritéria a techniky selekce rostlin	14			
3.4.4.1.	Struktura	14			
3.4.4.2.	Úloha dřevin ve vztahu ke struktuře záhonu	14			
3.4.4.3.	Skupiny trvalek podle charakteru struktury	15			
3.4.4.4.	Tvar	15			
3.4.4.5.	Barva	17			
3.4.5.	Kombinace rostlin a schémata	18			
3.4.5.1.	Kombinace kategorií strukturálních rostlin	19			
3.4.5.2.	Výsadby „matrix“	19			
3.4.5.3.	Opakování a rytmus	19			
3.4.6.	Sortiment druhů ve výsadbách	20			
3.4.6.1.	Používání trav	21			
3.4.6.2.	Používání miříkovitých	21			
3.4.7.	Proces navrhování	21			
3.4.8.	Inspirace přírodou a „divoké výsadby“	22			
3.4.8.1.	Přirozená stanoviště jako inspirace architekta	22			
3.4.9.	Ekologické aspekty výsadeb	23			
3.4.10.	Technologie údržby a management ekologického procesu	24			
3.5.	Dílo Pieta Oudolfa	25			
3.5.1.	Přehled realizací	25			
3.5.1.1.	Nizozemí	25			
3.5.1.2.	Německo	26			
3.5.1.3.	Švédsko	27			
3.5.1.4.	Španělsko	27			
3.5.1.5.	Itálie	27			
3.5.1.6.	Irsko	27			
3.5.1.7.	Velká Británie	27			
3.5.1.8.	Spojené státy americké	28			
3.5.2.	Podrobný rozbor navštívených děl Pieta Oudolfa	29			
3.5.2.1.	Bury Court	29			
3.5.2.2.	Scampston Hall	30			
			3.5.2.3.	Trentham Estate	31
			3.5.2.4.	RHS Wisley	33
			3.5.2.5.	Potters Fields Park	33
		4.	ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ	34	
		4.1.	Analýza vybraných projektů Pieta Oudolfa	34	
		4.1.1.	Smíšené výsadby – RHS Wisley	34	
		4.1.2.	Dispozice rodinné zahrady – Bury Court	36	
		4.1.3.	Trentham	37	
		4.1.4.	Zobecnění Oudolfovy tvorby	38	
		4.2.	Analýzy projektu	39	
		4.2.1.	Vymezení řešeného území	39	
		4.2.2.	Historie řešeného území	39	
		4.2.3.	Širší vztahy v území	40	
		4.2.4.	Užší vztahy v území	40	
		4.2.5.	Přírodní podmínky	40	
		4.2.5.1.	Klimatické podmínky	40	
		4.2.5.2.	Geografické a geomorfologické podmínky	40	
		4.2.5.3.	Půdní podmínky	40	
		4.2.5.4.	Potenciální přirozená vegetace	40	
		4.2.5.5.	Ochrana přírody a krajiny	40	
		4.2.6.	Plánované developerské projekty v okolí řešeného území	42	
		4.2.7.	Stávající stav	44	
		4.2.8.	Dendrologický průzkum	44	
		4.2.9.	Fotodokumentace	47	
		5.	VLASTNÍ NÁVRH	49	
		5.1.	Koncept – základní myšlenky návrhu	49	
		5.2.	Návrh řešení	49	
		5.3.	Osazovací plán	51	
		5.3.1.	Osazovací plán dřevin	51	
		5.3.2.	Osazovací plán Drifty trav	51	
		5.3.3.	Osazovací plán Květinový labyrint	51	
		5.4.	Vizualizace	54	
		6.	DISKUSE	55	
		6.1.	Přínos Pieta Oudolfa	55	
		6.2.	Rizika stylu „Dutch wave“	55	
		6.3.	Použitelnost tvorby Pieta Oudolfa pro podmínky střední Evropy	56	
		7.	ZÁVĚR	57	
		8.	SEZNAM LITERATURY	58	
		8.1.	Tištěné monografické publikace	58	
		8.2.	Články v tištěných seriálových publikacích	58	
		8.3.	Bibliografické záznamy elektronických dokumentů	58	
		8.4.	Videa a hlasové záznamy	59	
		8.5.	Osobní sdělení	59	
		8.6.	Zdroje obrázků	59	
		9.	SEZNAM PŘÍLOH	60	
		9.1.	Seznam map	60	
		9.2.	Seznam grafů	60	
		9.3.	Seznam tabulek	60	

V druhé polovině 20. století začal zejména v západní a střední Evropě sílit zájem o používání trvalek ve veřejném prostoru. Za posledních 15 let došlo k velkému posunu, jehož důsledkem je vznik hnutí, které je nazýváno „New Perennial Wave“ (v překladu „Nová trvalková vlna“). Klíčovým se stalo oživení vysokých trav a pozdně kvetoucích trvalek, jejichž kostry přetrvávají dlouho do zimy.

Styl „New Perennial Wave“ se mezi veřejností stal populární spíše jako „Prairie Planting“ (v překladu „Prériové výsadby“) navozující dojem otevřené americké krajiny, ačkoli kořeny moderního trvalkového hnutí sahají do Německa. Právě němečtí šlechtitelé Karl Foerster (1874-1970), Ernst Pagels (1913-2007) a George Arends (1862-1952) přivedli na svět trvalky a trávy, které jsou dnes ikonami „New Perennial Wave“ (Bourne, 2010).

V 90. letech to však byli holandsští zahradníci, kdo výrazně propagoval „New Perennial Wave“, která se díky nim vžila také jako „Dutch Wave“ (v překladu „Holandská vlna“). U této části historie byl i Piet Oudolf, holandský zahradní architekt a šlechtitel trvalek. Právě holandsští zahradní architekti v čele s Pietem Oudolfem prosadili „Dutch Wave“ do Velké Británie a v 90. letech díky nim tato vlna zaplavila celý svět (Bourne, 2010).

Piet Oudolf je celosvětově známým představitelem „Dutch Wave“. Realizace jeho projektů lze nalézt od Nizozemí přes Německo, Španělsko, Švédsko, Velkou Británii po Spojené státy americké. Po celém světě získal řadu ocenění, která potvrzují jeho genialitu práce s trvalkami a prostorem obecně. Mezi nejvýznamnější ocenění lze zahrnout „Gold Medal“ a „Best in Show“ na výstavě Chelsea Flower Show v roce 2000, „Gold Veitch Memorial medal“ udělenou společností Royal Horticultural Society za pokrok v zahradnické vědě i praxi nebo ocenění za přispění k profesi krajinářské architektury udělené společností Association of Professional Landscape Designers (Oudolf, 2012).

Velikost Pieta Oudolfa však neukazují jeho nesčetná ocenění, nýbrž fakt, že změnil pohled zahradníků, zahradních architektů i široké veřejnosti na zahradní i veřejný prostor (Kingsbury, 2010).

„Rostlina není hodna pěstování v zahradě, pokud při umírání nevypadá dobře.“

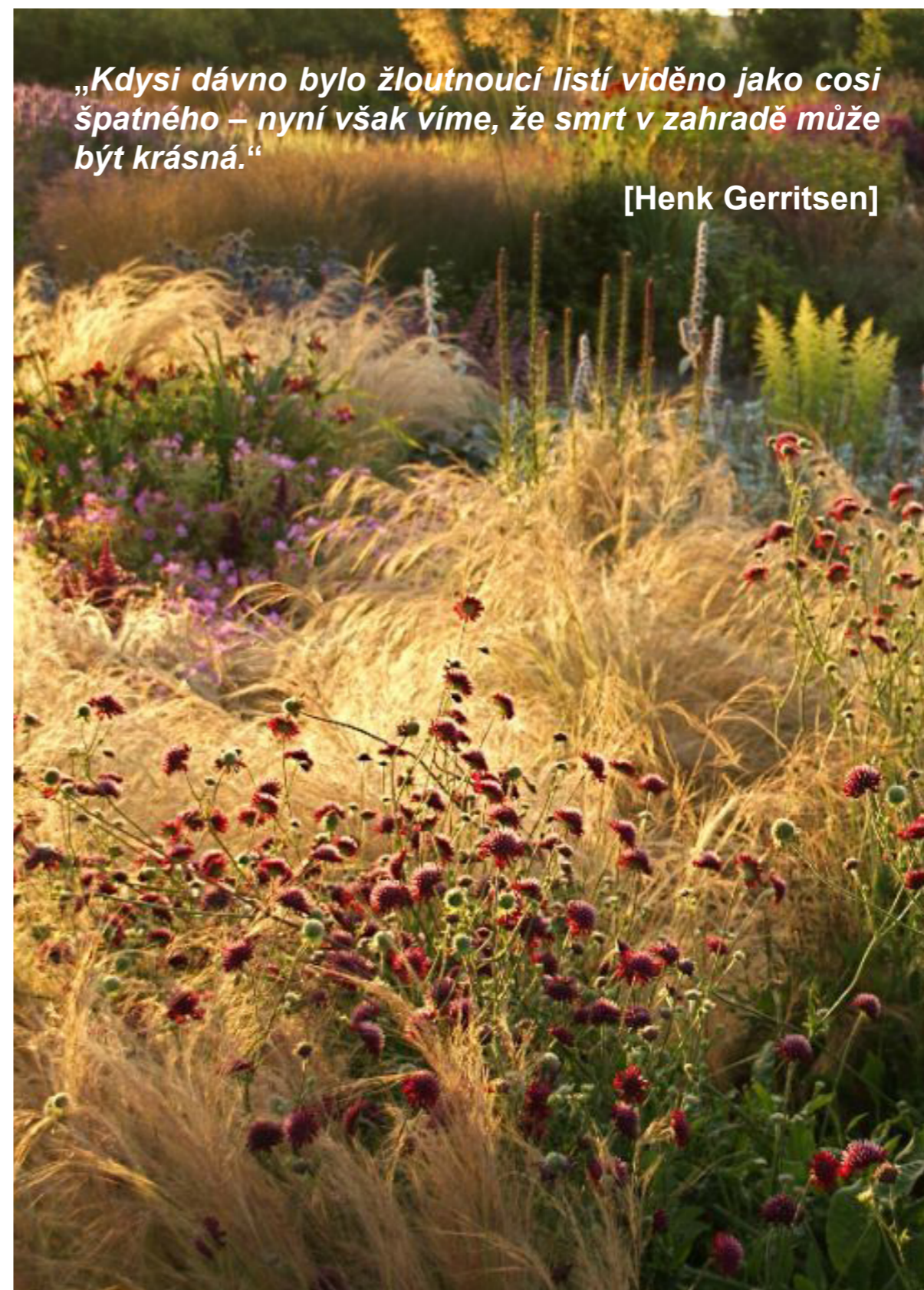
[Piet Oudolf]

Obr. 1
Oudolf ve svých výsadbách klade důraz na kvalitní strukturu trvalek a její trvanlivost během zimních měsíců. (foto odkaz 32.)

2. CÍL PRÁCE

Cílem práce na téma „Piet Oudolf a Dutch wave – současný holandský zahradní design“ je představit život a vývoj kariéry významného zahradního architekta, Pieta Oudolfa. V práci budou nastíněna východiska jeho tvorby, vývoj jeho přístupu k zahradnímu designu a charakteristika jednotlivých děl. Práce se bude dále zabývat detailnějším rozbohem vybraných projektů na území Velké Británie a shrnutím základních principů Oudolfovy tvorby.

Dílčím cílem práce je vytvořit modelový projekt na úrovni ideové studie opírající se o zásady „New Perennial Wave“ (v překladu „Nová trvalková vlna“).

Obr. 2
Oudolf mnoha lidem změnil pohled na zahradní umění. Ve svých projektech se často zaměřuje na emocionální stránku věci - nálady v zahradě při zapadajícím slunci, ranní rose či zimní jinovatce. (foto odkaz 33.)

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU PROBLEMATIKY

3.1. Piet Oudolf – osobní příběh

Kořeny holandského zahradního architekta a úspěšného školkaře inspirovaného především nespoutanou přírodou začínají paradoxně v hustě osídleném hlavním městě provincie Severní Holandsko, Haarlemu, kde se 27. října roku 1944 narodil (Stachová, 2012). V této lokalitě vystřídal rovněž několik zaměstnání. Během svých mladých let pracoval jako barman, velkoobchodní prodejce ryb, ocelář a číšník. Ve svých 26 letech přijal práci v trvalkové školce a propadl vášni k rostlinám. Lásky k rostlinám byla tak silná, že se po méně než 2 měsících práce ve školce rozhodl převzít rodinný podnik s restaurací a začít studovat večerní školu, kterou v roce 1974 dokončil s titulem „landscape contractor and designer“ (v překladu krajinářský architekt a realizátor), (McGrane, 2008).

V určitém smyslu byl pro Pieta Oudolfa zlomový rok 1977, kdy poprvé navštívil Anglii. Mezi jedny z prvních zahrad, které v Británii navštívil, patřila zahrada Dell v Norfolku (součást významných zahrad The Bressingham Gardens), kterou navrhl a vytvořil vášnivý trvalkář Alan Bloom. Není divu, že 47 kvalitních trvalkových záhonů a sbírka více než 5 000 druhů trvalek ještě více povzbudily Pietovu vášeň pro rostliny (The Bressingham Gardens, 2012). Hidcote je druhou zahradou, na kterou Piet dodnes vzpomíná. Ikona anglických zahrad oslovila Pieta svou jedinečnou atmosférou, kterou se následně snažil vytvořit ve svých zahradách (Hidcote, 2012). „Zamiloval jsem si tu atmosféru – určitý typ snové krajiny. Poznal jsem rostliny, které jsem nikdy předtím neviděl“, popisuje Piet Oudolf (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Roku 1982 se Piet a jeho manželka Anja odstěhovali na řídkěji osídlený východ Holandska, na sever od Arnhemu, hlavního města provincie Gelderland. Inspirováni prací a školkou Beth Chatto, začali Oudolfovi na okraji vesnice Hummelo přetvářet malou farmu z 50. let 19. století na trvalkovou školku, kde by rovněž mohli kultivovat nové rostliny (Kingsbury, 2003).

Roku 1984 uspořádali manželé Oudolfovi ve školce otevřený den a pozvali mnoho podobně smýšlejících školkařů a pěstitelů trvalek, aby prodávali své rostliny. Zatímco davu návštěvníků nakupovali kvalitní rostliny, školkaři vytvářeli nové cenné kontakty. Rob Leopold vzpomíná: „Byl jsem ohromen, jak štědrý a přívětivý je Piet Oudolf. Je autentický a spontánní jako horský pramen.“ (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Pro objevení nových druhů rostlin a rozšíření genofondu stávajících, podnikali Piet a Anja výlety nejen do německých či anglických školek, ale také do přírodních oblastí s rozmanitou flórou. Jedním z míst, které navštívili, byla i Bosna a Hercegovina, odkud dovezli například druhy rodu *Helleborus*. Kingsbury (2003) také dodává, že Oudolfovi objevili a dovezli mnoho druhů rostlin, které dali základ budoucímu designu a filosofii.

Piet Oudolf měl jasné představy o svém designu a často pro něj nedokázal nalézt vhodné trvalky. „Začal jsem sbírat rostliny jako materiál, kterým bych mohl vyjádřit sám sebe,“ vzpomíná Oudolf, 2011. To vedlo k procesu selekce a šlechtění trvalek. Oudolf spolupracoval s místním farmářem, který pro něj vypěstoval trvalky ze semen zemědělským způsobem, Piet následně provedl selekci těch nejkvalitnějších, které dále kultivoval, zatímco zbytek byl nekompromisně zaorán. Vzrůstající barevnost nových kultivarů však nebyla tím, na co se Piet zaměřoval. „Chci používat rostliny, které zahradníci dosud ignorovali (například jarmanky, miříkovité a trávy) vybírám takové, které mají silnou strukturu,“ říká Oudolf (Oudolf a Kingsbury, 1999). Piet Oudolf vyselekoval a pojmenoval více než 70 rostlin, například *Salvia* 'Dear Anja' nebo *Stachys officinalis* 'Hummelo' (McGrane, 2008).

Jeho kariéra zahradního architekta začala v roce 1976, kdy si založil ateliér v Haarlemu. První

články o zahradách, které navrhl, vyšly již na začátku 80. let (McGrane, 2008). Ve všech projektech z počátku jeho tvorby je možné vidět velký vliv Mien Ruys. Jako určité rozcestí, odkud se Piet vydává po své vlastní nezávislé cestě, je vnímána zahrada Hesmerg Garden, kterou navrhl pro své blízké přátele v Nizozemí ve městě Sneek roku 1993. Od poloviny devadesátých let začíná Oudolf více používat jemu blízké trvalky (Oudolf, 2010).

V roce 1996 navrhl první zahradu v Anglii, kde byl spíše známý jako školkař, který občas navrhuje zahrady. Zahradu Bury Court znal Piet delší dobu díky jejímu majiteli, Johnu Cokeovi, který také provozoval trvalkovou školku a se kterým po léta obchodoval.

V témže roce přišla také jeho první velká veřejná zakázka – Dream Park v Enköpingu ve Švédsku. Najít vhodné rostliny pro městský park na 59. rovnoběžce severní šířky, byla pro Pieta Oudolfa výzva. Ikonou tohoto parku se stal prvek „Salvia River“ (v překladu „šalvějová řeka“), který byl, jak sám Oudolf tvrdí, experimentem, jenž se stal velkým úspěchem. Kouzlo nápadu tkví v adaptaci filozofie monokultury, přičemž Oudolf využívá tři podobných kultivarů *Salvia nemorosa* 'Ostfriesland' a *Salvia x sylvestris* 'Blauhügel' a 'Rügen' (Oudolf, 2010).

Na proslulé výstavě Chelsea Flower Show v roce 2000 získal Piet Oudolf ve spolupráci s Arne Maynardem ocenění za zahradu „Evolution“. Rosie Atkinson (2000) píše, že bylo velmi neobvyklé, aby ocenění Gold Medal získali architekti, kteří nikdy předtím na Chelsea Flower Show nevystavovali. O to víc bylo neuvěřitelné, že za „Evolution“ dostali i ocenění Best in Show.

Za práci pro RHS Wisley, byla Oudolfovi v roce 2002 udělena The Gold Veitch Memorial Medal nejdůležitější anglickou zahradnickou organizací (The Royal Horticultural Society) za pokrok ve vědě a praxi v zahradnictví.

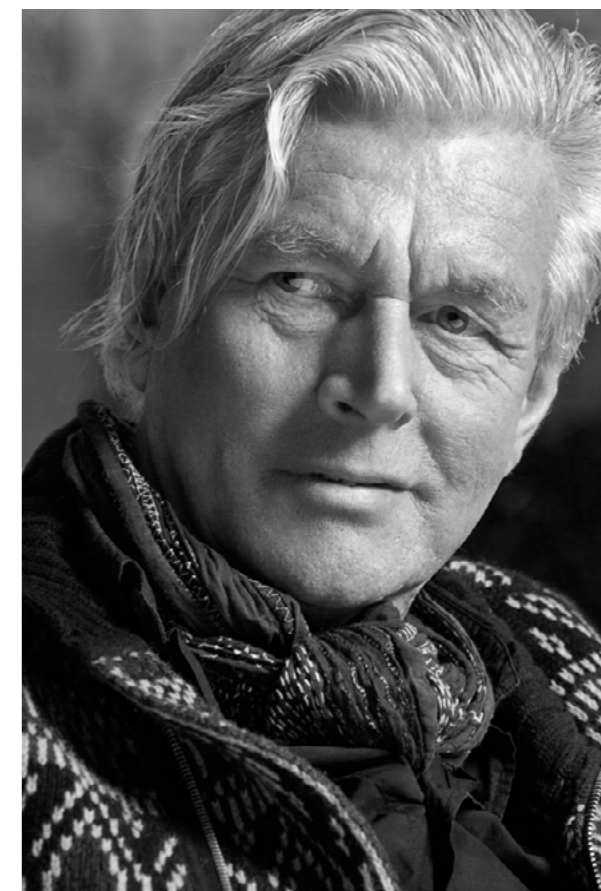
Do Nového Světa pronikl Piet Oudolf v roce 2001 vítězstvím v soutěži Millenium Competition spolu s Kathryn Gustafson společným návrhem Lurie Garden, která se začala realizovat v roce 2004. Poté následovaly další velké veřejné projekty – The Battery (2005) a The High Line (2009) v New Yorku (Oudolf, 2010; 2012).

3.2. Východiska tvorby Pieta Oudolfa

„Moje největší inspirace je příroda – nechci ji kopírovat, ale zachytit dojem a náladu z ní,“ Piet Oudolf (2010).

Svémi názory a myšlenkami se Piet Oudolf řadí na stranu hnutí Natural Garden, jehož kořeny sahají do poloviny 19. století (Kingsbury, 2003). Této době ve Velké Británii vévodil formální styl inspirovaný pompézními díly především Itálie a Francie. Jako protipól vysoce strukturálních formátů začalo vznikat hnutí podporující přírodní zahradní design. Přestože se hlasy, volající po širším zastoupení vytrvalých a spolehlivých rostlin ve výsadbách, ozývaly již v 50. letech 19. století, za skutečný počátek moderního hnutí Natural Garden je považováno vydání knihy Williama Robinsona *The Wild Garden* v roce 1870 (Collin, 2012).

Dalším velkým průkopníkem přírodní zahrady především v Severní Americe byl zahradní architekt Jens Jensen. Již koncem 80. let 19. století rozvinul a převedl do zahradnické praxe myšlenku

Obr. 3
„Je to velmi vysoký muž s opálenými, větrem ošlehanými tvářemi, přesně jako člověk, který strávil kolik času prací venku,“ řekl o Pietu Oudolfovi Noel Kingsbury. (foto odkaz 8.)

„Prairie Style“ v Union Parku v Chicagu (Collin, 2012). Nutno poznamenat, že „Prairie Style“ má v Severní Americe význam spíše použití původních domácích druhů rostlin a apeluje tak na upřednostňování domácí flóry ve výsadbách. V současné době se termín „prérie“ stal velice moderní a zejména v Evropě nabyl mnohem širšího významu. Některými autory je mylně používán k označení šterkových záhonů založených na chudých půdách či jiných trvalkových výsadbách s vysokými trvalkami (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Nebyli to jen významní architekti, ale rovněž botanici a přírodovědci, kdo měl velký vliv na formování veřejného mínění.

V zemi, kde Piet Oudolf vyrůstal a působí, byl takovým národním hrdinou Jacobus Pieter Thijsee. Veřejností obdivovaný botanik byl filozof, akademik, avšak jeho praktický a pragmatický přístup ke vědě ovlivnil národní i zahraniční vývoj různých odvětví – městské výsadby, ochrana přírody, propagace původních druhů rostlin v zahradách. Thijseeho přístup byl unikátní zejména v tom, jakým způsobem popularizoval přírodu a dokázal vzdělávat celý národ tak, aby chránil přírodu a pečoval o přírodní parky. Jeho vliv na zahradní architekturu spočíval kromě děl, na kterých přímo participoval (např. Thijsee's Hof), hlavně v ovlivnění myšlenek nastupující generace zahradních architektů (Wolschke-Bulmahn, 1997).

Vliv Thijseeho může být ukázán i na práci holandské zahradní a krajinářské architektky Mien Ruys. V roce 1939 vydala knihu s názvem „Borders: How They Are Created and Maintained“ (Záhony: Jak jsou tvořeny a udržovány). Když byla o 13 let později požádána o znovuvydání, vyjádřila Mien Ruys své obavy nad tím, že se mnohé změnilo od doby, kdy vydala své první vydání. Změna názvu knihy výborně reflektuje změnu v holandských zahradnických kruzích. Roku 1959 vydala knihu pod názvem „The Use and Care of Perennials in Our Garden“ (Použití a péče o trvalky v naší zahradě), ve které kromě použití rostlin v záhonech bylo mnoho dalších způsobů interpretace a nechyběla ani kapitola „Taking Nature as an Example“ (Vzít si přírodu za vzor), kde jsou uvedeny příklady z Thijsee's Hof a Thijseepark (Wolschke-Bulmahn, 1997).

Holandskými novinami Trouw byla Mien Ruys zařazena mezi 10 nejvlivnějších architektů na světě. Piet Oudolf (2010) o ní později napsal: „Všechny zahradní design byl v té době ovlivněn Mien Ruys.“ „Pračková Mien“, jak jí později přezdívali, má na svědomí široké rozšíření používání železničních pračců v holandských zahradách. Formální rovné linky, čistý design a otevřené, přehledné prostory nejlépe charakterizují její osobitý styl.

Otázka formální versus neformální zahrada provází celou historii zahradního designu a často přináší novou kreativní energii. Kingsbury (2010) se domnívá, že popularita britského stylu 20. století, představovaná zejména osobnostmi Vity Sackville-West a Gertrudy Jekyll, těží ze skloubení těchto dvou stylů. Rovné linky střihaných živých plotů dávají zahradě rámeček a určují kompozici, do které je v podobě

Obr. 4
Vlevo: Na jarní scénérii z Dr. Jac. P. Thijseepark lze vidět rozmanité výsadby především domácích druhů rostlin. Thijseeho láska k rostlinám a přírodě ovlivnila nejen řadu zahradních architektů, ale i pohled široké veřejnosti. (foto Ing. Karel Slánský, 2004)

Obr. 5
Vpravo: Čisté rovné linky, střihané živé ploty a volné prostory představují typický rukopis Mien Ruys, který byl mnoha jejími následovníky kopírován a napodobován. (foto odkaz 9.)

perenových rabat vnesen neformální přírodní styl. Piet Oudolf má k tomuto stylu tvorby velice blízko, avšak trvalkové záhony pojímá zcela novým moderním způsobem (Kingsbury, 2010).

Nezanedbatelný vliv na zahradní tvorbu má zcela nepochybně nabídka rostlin. V této souvislosti nelze opomenout zakladatele filozofie německé školy, Karla Foerstera. Po studiích a zkušenostech začal v roce 1903 oživovat trvalkovou školkou svých rodičů v Berlíně. Karl si za svůj cíl stanovil zjednodušit rozsáhlý a chaotický sortiment dostupných rostlin a vybrat omezený počet pro maximální krásu, odolnost a vytrvalost. Po přesunutí školky z Berlína do Postupimi vytvořil z 5 000 m² polí slavné trvalkové školky, kde se soustředil na šlechtění převážně severoamerických druhů peren. Jeho přínos tkví především v oživení mnoha zapomenutých kultivarů a v jeho intenzivní šlechtitelské činnosti (Jope, 2012). Oudolf mimo jiné oceňuje jeho estetické cítění: „Karl Foerster je pro mě velkolepý zahradník, který intuitivně věděl, jak používat traviny v záhonech. Měl vždy jasnou představu o tom, jak budou působit ve spojení s trvalkami.“ (Sorin, 2011).

3.3. Současníci Pieta Oudolfa a jeho postavení na poli zahradní architektury

Ve své knize Planting Design Oudolf a Kingsbury (2005) přiznávají, že v poslední době není jednoduché rozřídit a zařadit jednotlivé směry a přístupy zahradní tvorby. Jednou z možností je využití škály, jejíž opačné póly tvoří pojmy formální a „divoká“ zahrada. Výraz „divoká“ zahrada (z anglického „wild garden“) je zde použit zcela záměrně, jelikož pojem „přírodní“ zahrada může být zavádějící. Piet Oudolf (2005) důrazně poukazuje na fakt, že nic, co bylo vytvořeno člověkem, nemůže být doopravdy „přírodní“. Další problém tkví v tom, že slovo „přírodní“ je veřejností často zaměňováno za „organické“ či „ekologické“, což pro většinu znamená údržbu bez syntetických chemikálií. Noel Kingsbury (2005) dodává, že v tom případě by formální rozárium mohlo být považováno za „přírodní“, pokud by bylo udržováno v organickém duchu. Oudolf (2010) proto jasně říká, že většina projektů, které navrhuje je pouze částečně „přírodní“ a často ne moc „ekologická“!

Jak tedy škála zahradního designu vypadá? Oudolf a Kingsbury (2005) ji charakterizují následovně:

Formální styl

Formálně komponovaná zahrada zdůrazňuje především kontrolu lidí nad rostlinami a touhu je zušlechtovat. Věvodí zde stříhané živé ploty, tvarované dřeviny. Rostliny jsou celkově spíše využívány jako zelený stavební prvek. Formální styl rovněž charakterizuje limitované rozpětí rostlinných druhů. Formální styl lze nalézt napříč zahradnickými dějinami. V nejčistší podobu vykristalizoval tento styl v období baroka a renesance.

Směrem k neformálnímu pólu této škály nalezneme dílo Mien Ruys, jejíž dlouholetá kariéra ovlivnila zahradní design západní Evropy. V městských zahradách používá stále velmi formální prvky, nově však klade výrazný důraz na rozmanitost sortimentu ve výsadbách.

Prostředek

Prostředek škály charakterizuje například dílo Vity Sackville-West – Sissinghurst Castle Garden, kde strukturový rám ze stříhaných živých plotů doplňují divoké trvalkové záhony. Podobná díla bychom našli u Gertrudy Jekyll, která kromě stříhaných živých plotů velice často používala kamenné květinové zidky, jimiž rámovala druhově velmi bohaté výsadby.

Někde v těchto místech bychom našli i tvorbu Pieta Oudolfa, který rovněž kombinuje určité formální prvky s bohatými výsadbami rostlin, které mají převážně divoký charakter. Kingsbury (2003) o Pietově díle říká: „Mnohé z jeho práce je opravdu nové – používá nové rostliny a nové formy s jasně současným pojetím starých témat.“

Myšlenka „divoké“ zahrady úplně vytěsňuje formální prvky a zaměřuje se na používání domácích druhů trvalek. Příkladem tohoto stylu jsou projekty Jamese van Swedena a Wolfganga Oehmeho. Ve svých návrzích používají rozlehlé masy rostlin, aby navodili silný vizuální dojem, a dbají více na ekologii výsadeb.

Podobným směrem se ubírají i němečtí zahradní architekti, kteří byli díky extrémnějšímu kontinentálnímu klimatu přivedeni k práci s ekologickými nároky rostlin. Produktem dlouholetého studia rostlinných společenstev na německé akademické půdě se stal projekt Perennemix (smíšené záhony), který klade velký důraz na autoregulaci a připouští větší dynamiku (proměnlivost) ve výsadbách během jejich vývoje. Samovolné přesévání některých trvalek a konkurenční vztahy jednotlivých druhů se tak staly přímo součástí designu a předmětem navrhování. Základní filozofie Perennemixů byla Pietem Oudolfem adaptována v některých jeho projektech – například RHS Wisley Garden nebo Potters Fields Park.

Divoký styl

Nejzazší bod této škály představují architekti, kteří pracují výhradně s přirozenými stanovišti, kde převládají autochtonní druhy rostlin. Patří sem design květnatých luk, přirozených lesních podrostů a další. Přírodě je zde ponechána volná ruka pro utváření daného místa.

Obr. 6
Typický barokní parter tvořený pravidelně stříhanými živými plůtky a pouze několika druhy rostlin, které tvoří barevné plochy jako ornamenty. (foto odkaz 1.)

Obr. 7
Určité skoubení formálního stylu a divokých výsadeb lze nalézt v soukromé zahradě Pieta Oudolfa v Hummelu. (foto odkaz 2.)

Obr. 8
Profesor James Hitchmough navrhl schéma „obohacené louky“ v RHS Wisley Garden. Jedná se o kombinaci travin a konkurence-schopných trvalek. Většina z nich není na území Británie domácí. (foto autor, 2011)

Oudolf a Kingsbury (2005) poznamenávají, že tento divoký styl a inspirace přírodními stanovišti je hlavní součástí současného zahradního designu. Zahradní architekti tento přístup vkomponovávají do svých děl odlišně. Například britský zahradní architekt Dan Pearson preferuje přírodní styl založený na použití rostlin, jež evokují uvolněnost a romantičnost divoké přírody, avšak přiznává, že dosáhnout tohoto efektu pouze s použitím domácích druhů lze jen těžko.

Podobný přístup zastává dvojice profesorů Sheffieldské univerzity, kteří pracují na konceptu „obohacené přírody“. Jedná se o myšlenku umělého ekosystému přizpůsobeného zejména městskému prostředí. Výsevy či výsadby obsahují jak domácí, tak nepůvodní druhy, které jsou důležité především pro uspokojení vizuálního dojmu. Profesor Nigel Dunnett se věnuje především letničkovým výsevovým mixům, jež jsou určeny zejména pro veřejné prostory. Profesor James Hitchmough působí spíše na poli perenářském – studoval možnost soužití trvalek s travinami, které by mohli vytvořit „trvalkovou louku“, podílel se na vývoji preriových výsadeb a společně s Dunnettem přišel s vizí „vnitřní dynamiky“ výsadeb (z angličtiny „dynamic landscape“), (Dunnett a Hitchmough, 2004).

V Německu se divoký styl projevil vývojem typizovaných směsí, tzv. Perennemixů (u nás známých jako smíšené záhony či záhony s vyšším stupněm autoregulace). Pro každé stanoviště je vymyšlena skupina rostlin obsahující pevně daný počet každého druhu a kultivaru na plochu s ohledem na estetiku i ekologii zároveň. Součástí designu výsadeb je jistá dynamika v čase způsobená ponecháním vyššího stupně autoregulace. Je zde však malá pochybnost, že tyto receptury fungují pouze na velkých plochách (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Přijmutím vývoje (dynamiky) záhonu znamená akceptování nevyhnutelné změny společenstva v časovém horizontu. Trvalky se v rámci záhonu pohybují, některé zemřou, jiné se přesévají, další se šíří pomocí výběžků. Přijmout tuto dynamiku znamená změnit pohled na trvalkové výsadby a přehodnotit kritéria pro estetické hodnocení.

Piet Oudolf (2005) zdůrazňuje rozdíl mezi tímto dynamickým, ekologicky založeným stylem a designově vedeným přístupem vlastních návrhů. Ve svých projektech klade větší důraz na přesnost jednotlivých kombinací trvalek a různou, obvykle sníženou, toleranci k pohybu rostlin.

3.4. Tvorba Pieta Oudolfa

3.4.1. Obecný přístup

Krajinářská architektura v minulosti často využívala trvalky jako výplňový materiál, jako vegetaci, která byla „nacpána“ do předpřipravených prostor, s velmi malým zaměřením na kreativnost, výběr a kombinaci rostlin. Piet Oudolf tento přístup zásadně odmítá a bere si trvalkový záhon jako hlavní náplň svých projektů. Vychází z modelu anglického rabata, jež je založeno na použití poměrně širokého sortimentu trvalek. Na rozdíl od rabata, kde jsou trvalky seskupovány do „blotches“ (skvrn, skupin) po 2 až 5 kusech, Piet používá mnohem větší měřítko výsadeb. Společně s Noelem Kingsburym definují pojem „drifts“ (závěje, šmouhy) jako masivní plochy jednoho kultivaru tvořené někdy až desítkami jedinců.

Ze zahradnického hlediska se zdá přístup k výsadbám velice podobný, výsledkem je však velmi odlišný estetický dojem. Při pohledu z dálky připomíná anglické rabato Monetovy obrazy – malé plošky barev, které se vpíjí jedna do druhé. Výsadby Pieta Oudolfa mají mnohem větší měřítko a z odstupu či nadhledu lze jednotlivé plošky striktně odlišit, což připomíná spíše mozaiku polí a luk v krajině.

Z tohoto přístupu logicky vyplývá, že Piet Oudolf klade větší důraz na výběr jednotlivých rostlin. Jestliže dojde ke kolapsu některého druhu v perenovém rabatu, trvalku lze nahradit snadněji než v Oudolfových výsadbách, jelikož tato trvalka zpravidla představuje poměrně velkou plochu. Navíc výsadba vykazuje určitou dynamiku a dodatečné vysazení nemusí být vždy úspěšné s ohledem na konkurenci okolních rostlin (sekundární stín, výška v dospělosti, pevnost habitu, rozklesnutí).

3.4.2. Principy tvorby

Podstatu tvorby jednoho z nejúspěšnějších zahradních architektů 20. století výborně vystihl Oudolfův mentor a učitel Henk Gerritsen, když řekl: „... jeho rostliny vypadají divoce, ale jeho zahrady nikoli.“ (Oudolf a Kingsbury, 1999). Piet Oudolf začal tvořit v době, kdy Evropu ovládla vlna environmentálního nadšení a jeho divoce vypadající výsadby uspokojili touhu uspěchané a přetechnizované veřejnosti po návratu k přírodě. Různorodé struktury rostlin a něžně pastelové barvy květů navíc výborně doplňují moderní architekturu přelomu 20. a 21. století.

3.4.2.1. Vymezení a definování navrhované plochy

Všechny veřejné parky, zahrady a obecně prostory, kde je navrhována zeleň, mají úzký vztah s okolním prostředím. Mohou být pomocí výsadeb do okolní krajiny včleněny či naopak mohou záměrně její existenci popírat. Mezi těmito dvěma extrémními póly vidí Oudolf a Kingsbury (2005) celá řadu přístupů:

Kompletní izolace

V této kategorii nalezneme „secret garden“ (v překladu tajná, skrytá zahrada), která je často obehnaná zdí, což znemožňuje jakýkoli výhled do okolí. Zahrada nabízí klid, umožňuje relaxaci a útěk od okolního světa.

Separace

K navození pocitu, že zahrada či veřejný prostor je oddělen od okolí, lze využít několika přístupů. Můžeme například vytvořit hranice v podobě živých plotů či zahuštěných obvodových výsadeb. Rovněž většina předzahrádek působí separovaně zejména proto, že mohou být viděny celé najednou. Určitý pocit separace navozují i silné a poutavé výsadby v rodinných zahradách, které svádí člověka ke koncentraci především na ně a potlačují touhu po výhledu do okolí.

Začlenění

Volné výhledy do krajiny či přizpůsobení výsadeb domácí vegetaci, to jsou způsoby, jakými lze docílit začlenění navrhovaného prostoru do krajiny.

Vypůjčená krajina

Jedná se o starý japonský koncept aktivního přenesení krajinového prvku do zahrady.

Součást krajiny

Zahrada či veřejný prostor náleží do okolní krajiny a snaží se být její součástí.

Obr. 9
Typickými izolovanými zahradami jsou tzv. „walled garden“, které bývají ohraničeny zdmi ze všech čtyř stran. (foto autor, 2011)

Piet Oudolf ve své knize *Planting Design* (2005) rozvíjí, jak začlenit navrhovaný prostor do krajiny. Při pohledu z okolní krajiny hrají v začlenění největší roli dřeviny zejména proto, že je vidíme z velkých vzdáleností. Naopak pro návštěvníka zahrady jsou často rozhodující trvalky, které určují nálady a dojmy. Podvědomě máme trvalky spojené s místy, na kterých je vidíme nejčastěji. Například trávy dominují většině otevřených prostorů mírného pásma. Výsadby okrasných trav navozují dojem, že zahrada je více „divoká“. Podobně působí celá čeleď miříkovité (*Apiaceae*). Mnoho zástupců této čeledi je v Evropě domácí a hojně se vyskytují ve volné přírodě. Použití okrasných druhů jako například *Peucedanum*, *Selium* či *Angelica* navodí v zahradě spojitost s venkovem.

V Severní Americe zase převažují v přírodě různé druhy čeledi *Asteraceae*. Pro navození pocitu pozdního léta v severoamerické prérii lze použít druhy jako *Aster*, *Solidago* či *Helianthus*. Oudolf a Kingsbury (2005) se dokonce domnívají, že trvalky s velkým množstvím malých květů jsou obecně vnímány jako blízké přírodě a tudíž se hodí pro navození dojmu divoké přírody v zahradě.

3.4.2.2. Měřítka výsadeb

Dojem, kterým výsadby trvalek na pozorovatele působí, má hodně co do činění s měřítkem návrhu. Pozitivní vliv na celkový pocit z výsadeb má jednoznačně opakování určitého prvku či rytmus, který naznačuje povědomí o celém prostoru. Zvětšení plochy můžeme docílit použitím velkých rostlin s nápadnými květy, které v návštěvníkovi zanechají silný dojem. Podobně působí i velké masy jednoho druhu rostliny - pocitově zvětšují prostor.

Naopak malé záhony trvalek, výsadby s obzvláště dramatickým pozadím nebo malé rostliny v extenzivním použití zmenšují měřítko prostoru. Velké prostory, zejména veřejné parky, potřebují rozsáhlé a přesvědčivé výsadby, což je dosti finančně náročné. Navíc většina obyvatel vyžaduje okrasné výsadby či preferuje dekorativnější formu přírody. Vhodným řešením se zdá být použití prérií, luk či jiných výsevových materiálů – např. výše zmiňovaný koncept „obohacené přírody“, který vyvinuli profesori Nigel Dunnett a James Hitchmough (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Kingsbury (2003) také dodává, že zahrada či veřejný prostor může být zvětšen pouhým vnesením více úrovní zážitků. Jednoduše to znamená, že louka s květinami vypadá větší než pouhý zelený trávník, protože různorodost zaměstná oči i mozek pozorovatele více.

U trvalkových výsadeb navíc přibývá výrazných změn v průběhu roku společně se změnou vegetačních fází. Brzy na jaře, kdy trvalky teprve raší, lze zpravidla přehlédnout celou kompozici najednou. Tehdy hrají svou nejdůležitější roli cibuloviny, jež by měly tvořit určitý rytmus a sjednocovat prostor. Během brzkého léta většina vegetace povyroste po kolena a výhled z chodníku se jemně redukuje. Přibývá prostor pro objevování. V pozdním létě a podzimu některé trvalky dorostou nadlidských rozměrů a člověk získává pocit trpaslíka procházejícího mezi giganty (Oudolf a Kingsbury, 2005).

3.4.2.3. Prostorová funkčnost výsadeb

O tom, jak jsou trvalkové výsadby vnímány, zásadně rozhoduje pohled, ze kterého jsou pozorovány. Například atriové zahrady viděné především z vrchu, z kancelářů, potřebují výraznou texturu, aby udělaly očekávaný dojem, a jemné rostliny musí být umístěny ve velkých skupinách, aby zapůsobily. Vyšší trvalky prerijských výsadeb či vysokostébelná flóra okraje lesů zapůsobí na pozorovatele nejlépe ze vzdálenosti zhruba 15 m nebo ve svahu. Pravá severoamerická prerie je tak vysoká, že nejlépe ji lze vnímat z koňského sedla – to je důvod, proč architekti často navrhují plošiny či vyvýšené chodníky (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Dalším aspektem, který rozhoduje o tom, jak budou výsadby v prostoru působit je míra jejich složitosti a rozmanitosti. Většina tradičních výsadeb má nízký stupeň komplikovanosti (vzpomeňme snadno čitelné ornamentální záhony) a rovněž nízkou diverzitu (často představovanou jen několika druhy trvalek). Jako protipól se nabízí přírodní vytrvalá vegetace, která je typická nejen velkým počtem

jedinců, ale i jednotlivých druhů rostlin na plochu. Oudolf a Kingsbury (2005) se domnívají, že právě komplikovanost je to, čeho si na přírodě vizuálně velice ceníme. Jedním dechem však dodávají, že výsadby musí být dobře čitelné, abychom mohli jejich rozmanitost docenit a užít si ji.

Tab. 1 Odlišnosti ve vnímání trvalek z různých úhlů pohledu (Oudolf a Kingsbury, 2005):

Pohled	Vizuální efekt	Typ rostlin	Příklady trvalek
Shora na výsadby	Výrazné tvary, velké skupiny, vzory, individuální rostliny ve skupinách	Výrazné listy, zářivé květy, barevné olistění	Kapradiny, <i>Aster dumosus</i> , <i>Geranium sp.</i> , <i>Heuchera sp.</i> , <i>Hosta sp.</i> , <i>Salvia sp.</i>
Přes výsadby	Dobré pro ocenění rozdílných výšek rostlin, opakování, rytmus, hloubka	Traviny, trvalky s jemnou strukturou, nízké rostliny, rostliny seskupené v „driftech“	<i>Achillea sp.</i> , <i>Astilbe sp.</i> , <i>Deschampsia sp.</i> , <i>Perovskia sp.</i> , <i>Veronica sp.</i>
Do svahu na výsadby	Dobré díky světlu na pozadí, vytváří pocit ohromení, obklopení, umocňuje velikost trvalek	Traviny, bambusy, průsvitné trvalky, trvalky se vzdušnou strukturou, výrazné listy	<i>Miscanthus sp.</i> , <i>Molinia sp.</i> , <i>Panicum virgatum</i> , <i>Siphium laciniatum</i>
Skrz výsadby	Trvalky s jemnou texturou listů, vzdušná struktura a habitus rostlin	„Průsvitné“ rostliny, traviny, vyšší trvalky	<i>Aruncus dioicus</i> , <i>Gypsophilla altissima</i> , <i>Sanguisorba sp.</i> , <i>Thalictrum sp.</i>
Podél výsadby	Opakování a rytmus forem a barev, převislé rostliny	Výrazné listy, traviny, bloky barev	<i>Aster dumosus</i> , <i>Geranium sp.</i> , <i>Molinia sp.</i> , <i>Rodgersia sp.</i> , <i>Salvia sp.</i>

3.4.2.4. Kontexty trvalkových výsadeb

Trávník

Tradiční evropské zahrady tíhnou k tomu, že trávník vizuálně dominuje prostoru. V klasickém modelu zahrady trávník vytlačuje záhony a keřové lemy na okraj. Oudolf a Kingsbury (2005) vyzývají k opodstatněnému využívání trávníku. Navrhují používat trávník plynoucí mezi plochami trvalek či keřů namísto velkých dominantních ploch. Argumentují zejména tím, že trávník je jeden z nejméně ekologických prvků zahradní architektury – vzpomeňme palivo, emise, hnojivo, závlahu, fungicidy, herbicidy a další.

Chodníky a cesty

Ted, když trávník není centrem zahrady, je nezbytné přehodnotit i pohyb lidí po zahradě. V určitých partiích nahrazuje travnatá plocha linoucí se mezi výsadbami cestu. Avšak v místech, kde se výrazně zužuje a kde by tedy bylo náročné udržet kvalitní trávník, nastupuje systém chodníků. Důležitá místa spojují dostatečně široké chodníky, zejména ve veřejném prostoru. Mimo hlavních proudů protkává výsadby spletitá síť užších cestiček. Někdy je těžké tušit, kam vedou nebo zda vůbec pokračují. Cílem je navodit pocit, že výsadba je vše obklopující masa, nikoli záhon podél cesty, přesně ten pocit chůze „skrz“ louku, který většině lidí připomíná dětství a naplňuje je pocitem souznění s přírodou. Ve skutečnosti v Oudolfových výsadbách neexistuje bod, jež by byl od chodníků vzdálený více než 3 m, což je nezbytné pro pohodlnou údržbu (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Jedním z Pietových velmi oblíbených principů je výsadba vysokých trvalek v těsné blízkosti cesty, což zabrání návštěvníkovi v přehlédnutí celých výsadeb najednou. Namísto toho prochází po klikatých cestách a za každým záhybem objevuje nový pohled, což pocitově zvětšuje prostor a navozuje dojem labyrintu. Ne všichni však tento pocit vyhledávají a někteří dokonce procházku „přerostlou vegetací“ shledávají zastrašující, proto je nezbytné, zejména ve veřejném prostoru, mít vždy možnost výběru. Široké a přehledné cesty by tedy v návrhu rozhodně neměly chybět. Oudolf a Kingsbury (2005) doporučují pro veřejně přístupná místa minimální šířku chodníku 1,2 – 1,8 m, což zamezí nechtěnému šlapání vyhýbajících se lidí do výsadeb.

Živé ploty

Určité hranice jsou potřeba jak z čistě funkčních důvodů (ochrana proti větru či zvířatům), tak i symbolicky (označují jednu zahradu či vlastnictví). Živé ploty ve své podstatě izolují a separují, ale jelikož se jedná o „zelené hranice“, ruší méně než zdi a pevné ploty. Pokud jsou živé ploty součástí krajiny, jako například hlohové ploty v jižní Anglii, jejich použitím v zahradě ji můžeme do okolí začlenit. Navíc ostré kontury stříhaných živých plotů výborně kontrastují s divokými tvary Oudolfových trvalek.

Dřeviny

Dřeviny ve většině případů zabírají větší prostor, a tudíž by měl být kladen větší důraz na jejich volbu a uspořádání. V místech, kde hrají dřeviny hlavní roli, se musí výběr a složení trvalkových výsadeb podřídit a přizpůsobit nově nastavenému mikroklimatu. Když dřeviny dospějí, mohou být pereny úplně vytěsněny a ztraceny. Od 60. let 20. století dochází v mnoha anglických zahradách ke kombinaci kvetoucích keřů s trvalkami, jejímž výsledkem je smíšený trvalkový záhon. Oudolf (2005) tomuto designu vytýká nedostatek strukturálních forem a vysoké zastoupení amorfních tvarů nestříhaných keřů. Uznává však, že ve velkých zahradách a rozlehlých prostorech je tento styl velmi hodnotný. Vyjmeme-li stříhané formy keřů (potažmo živé ploty) Piet Oudolf používá ve svých výsadbách keře jen ojediněle, a to pouze pro zvláštní účely. Speciální přínos vidí Piet například u *Rubus thibetanus*, který nabízí půvabně bílé stonky pro dokreslení zimního efektu nebo *Hamamelis* kvetoucí velmi brzy na jaře.

Záhony

Oudolf a Kingsbury (2005) říkají: „Ačkoli povzbuzujeme veřejnost, aby přehodnotila způsob, jakým jsou trvalky používány – to znamená objevení a akceptování nových způsobů jejich uplatnění, zjišťujeme, že záhon jako klasický formát zůstane stále velice populární. Myslíme si však, že i záhonové výsadby mohou být víc vzrušující.“

Procházka podél tradičního rabata, jak ji vidí Oudolf a Kingsbury (2005), je jako historka: začátek – děj – konec. Gertruda Jekyll organizovala barvy ve svých trvalkových záhonech v pruzích, které postupovaly rabatem, a každý kus připravoval oči pozorovatele na další část. Nora a Sandra Pope pracovali s barvami podobně – vytvářely záhon jako „spektrum efekt“, kde se jedna barva vpíjí do druhé.

Současný design značně rozšířil trvalkový záhon, takže jej již nevyužívá jako dlouhý lineární prvek táhnoucí se podél zahrady (Oudolf a Kingsbury, 2005). Již se nejedná o něco, kolem čeho člověk jde, ale masu, do níž se může vnořit. Na konvenční záhon se díváme zvenčí, čteme historku. V moderních výsadbách můžeme být součástí příběhu. Plošné výsadby sebou nesou hlubší emocionální prožitky – rostliny lze detailně studovat, zdají se být větší, je zde možnost dostat se blíže k motýlům, k přírodě. To je jedna z nejdůležitějších částí prožitku pro městské lidi (Oudolf a Kingsbury, 2005).

3.4.3. Trvalky jako herci na scéně

3.4.3.1. Historický přístup

V historii byly rostliny používány spíše jako jeden z materiálů pro tvorbu architektonických struktur – živých plotů, topiar či kobercových letničkových výsadeb, což plyne z potřeby člověka kontrolovat divokou květenu.

S rozvojem lodní dopravy se začíná dovážet mnoho exotických druhů rostlin především z kolonií celého světa. Mezi šlechtou a bohatými měšťanskými vrstvami začíná být velmi populární sběratelství vzácných druhů rostlin. Z této skutečnosti vyplývá i způsob vystavování a prezentace. Každá květina je klenotem ceněným pro svoji individuální krásu. Proto vznikají trvalkové záhony jako obrazy zarámované živými plůtky, v nichž jsou jednotlivé rostliny obklopeny perfektně vypletou holou půdou, aby vynikala jejich jedinečnost. S postupem času se toto individuální obdivování květin ztrácí.

Koncem 19. století jsou již jednotlivé rostliny pěstovány v bezprostřední blízkosti – vytváří se podoba perenového rabata. Stále zde však zůstává prvek „display“ (vystavení, expozice, přehlídka), jehož hlavním tématem je ukázat krásu jednotlivých druhů rostlin, které jsou seskupovány do tzv. „blotches“ (skvrn, skupin) a vzájemně se neprolínají.

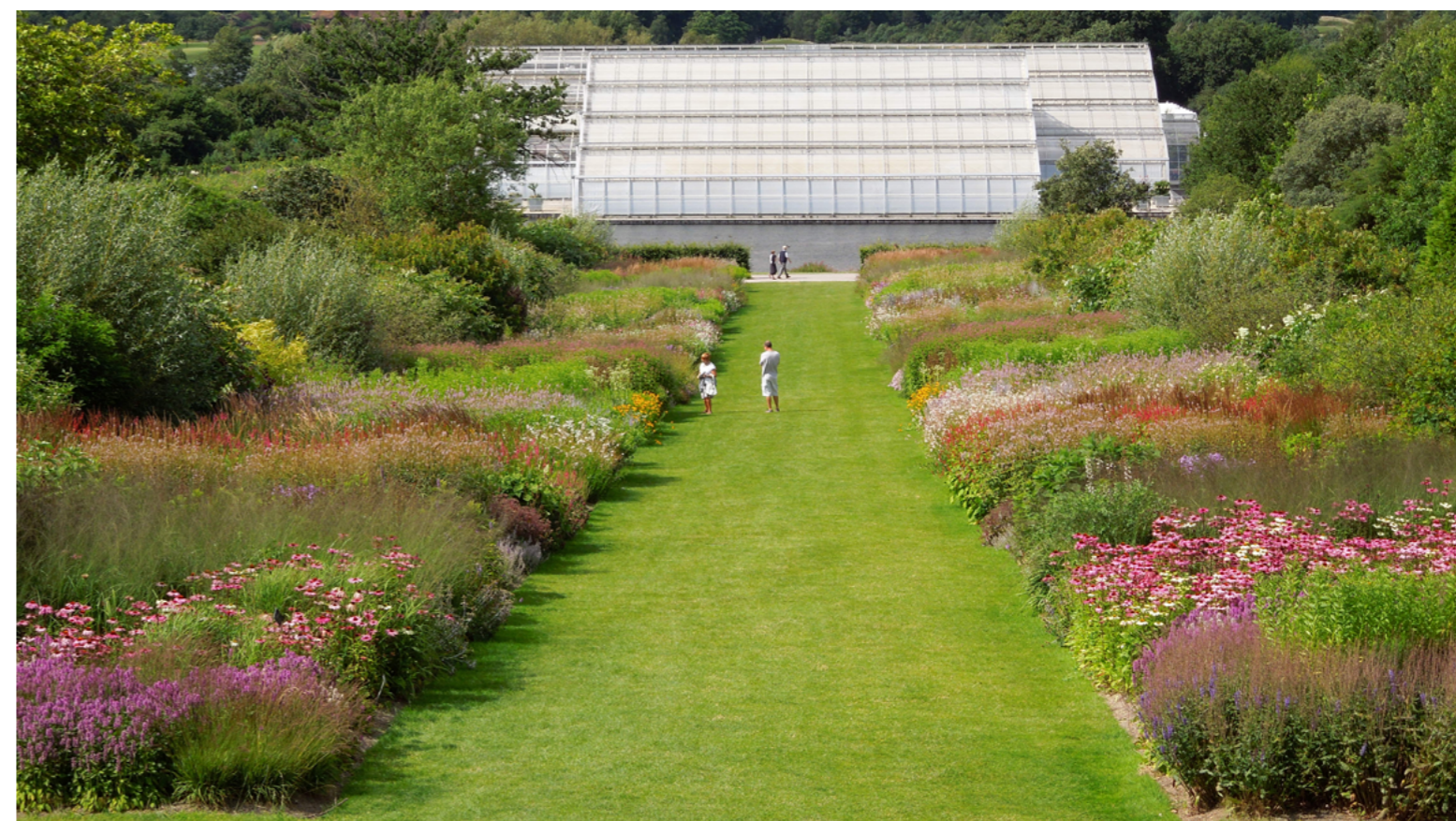
3.4.3.2. Důraz na detail či celkový efekt výsadeb?

Jak již bylo zmíněno, tradičním a starším modelem exhibice rostlin je perenové rabato, jež je založeno na propracované kombinaci sousedících druhů trvalek. Typické jsou například práce Rosemary Verey či Christophera Lloyda, kteří kombinovali trvalky na základě vysoké úrovně vizuálního dojmu, speciálně kontrastu mezi nimi. Na malé ploše působí tyto výsadby velice efektně a naplno zaměstnávají smysly pozorovatele. Ve velkých prostorech však mohou vyčerpávat a vizuálně unavovat kvůli kontinuálnímu stresu ze střídajících se kontrastů barev.

V kompozicích většího měřítka je důraz kladen spíše na celkový vzhled výsadeb než na jednotlivé detailní kombinace. Hodí se spíše pro použití v rozlehlých prostorech, zvláště pak tam, kde má pozorovatel tendenci přehlédnout celý prostor najednou. Navrhování se často zaměřuje na práci s celkovou harmonií na úrovni „landscape“. Příkladem mohou být práce Nora a Sandry Popeových.

Jako třetí varianta se nabízí skloubení předešlých dvou, které Oudolf a Kingsbury (2005) nazývají smíšenou kombinací. Jedná se o poměrně nový přístup v tvorbě trvalkových výsadeb. Pracuje s celkovou

Obr. 10
Pohled na výsadbu Pieta Oudolfa v RHS Wisley Garden z „ovocného kopce“. Na první pohled lze přehlédnout celou kompozici a pozorovat pruhy trvalek napříč proménádou. (foto autor, 2012)

dojmovostí plochy a zároveň rozpracovává detailní kombinace kultivarů peren. V praxi to znamená práci s velkými harmonicky laděnými plochami trvalek tzv. „drifts“, které však nejsou reprezentovány jedním druhem či kultivarem, ale vždy zajímavou, často i velice kontrastní, kombinací několika málo druhů trvalek. Zřejmě nejčistší podobu tohoto stylu představují záhony Pieta Oudolfa lemující dlouhou promenádu v RHS Wisley Gardens v jihozápadní Anglii. Kromě kombinace detailního a celkového efektu snoubí tyto výsadby ještě jiné dvě absolutně odlišné praktiky – seskupování trvalek do celistvých ploch a promíchávání jednotlivců charakteristické zejména pro výše zmiňovaný koncept „obohacené přírody“ či německý model smíšených záhonů.

Celý projekt je založen na barevně a strukturálně odlišných plochách, které ve vlnách protínají podélnou osu. Promenáda je situována v mírném svahu, jehož point de vue tvoří „ovocný kopec“, ze kterého lze vnímat celistvost plochy, pravidelné opakování vln a barevnou harmonii, která je docílena použitím zejména pastelových barev květů. Z této vzdálenosti se výsadby jeví jednoznačně pravidelně a formálně. Avšak v okamžiku, kdy pozorovatel prochází promenádou, výsadby nabývají absolutně odlišných rozměrů. Díky tomu, že je již nelze přehlédnout celé najednou, člověk ztrácí formální dojem. Při bližším kontaktu zjišťuje, že vlny, které se dříve jevily jako monokultury, jsou vlastně kombinací 3 až 5 druhů trvalek rovnoměrně rozestých a promísených v dané ploše.

3.4.3.3. Smíšené záhony versus výsadby v „blotches“ (skvrnách)

Z výše zmíněného modelového projektu lze vyčíst dva přístupy k výsadbám v ploše. Seskupování trvalek do monokulturních skvrn, se kterými je následně pracováno jako s jednotkou záhonu, je historicky starší a tradičnější způsob projektování. Tento přístup má mnohem blíže k výtvarnému umění než k přírodním procesům. Oudolf a Kingsbury (2005) se domnívají, že jedním z důvodů větší obliby je obava designérů nechat pracovat přírodu a ztratit částečně kontrolu nad „svým“ dílem. U skupinových výsadb je možný vyšší stupeň generalizace údržby a minimální individuální dozor. Pro skupinovou výsadbu mluví také hlas veřejnosti, která ji shledává „více zahradnickou“ a v mnoha případech „logičtější“ než smíšené výsadby.

Druhou, poměrně moderní, technikou jsou smíšené výsadby, které oproti předešlému mají vizuálně mnohem blíže k přírodě, jelikož jsou založeny na přibližně rovnoměrném rozmístění jednotlivců v ploše. Pro navrhování smíšených výsadb jsou nezbytné dobré zahradnické znalosti a poměrně velká

zkušenost s jednotlivými trvalkami, protože jednotlivé druhy vykazují různou kompetici a nároky. Údržba smíšených výsadb vyžaduje kvalifikovanější personál na úkor pomocných pracovníků. Ve střední Evropě se tento styl projevil v podobě Perennemixů vyvinutých v pracovních skupinách německy mluvících zemí.

Ve Velké Británii se strhla vlna používání smíšených výsadb (označována jako „New Wave“) jak na úrovni profesionální (práce zahradních architektů, ateliérů), tak na úrovni řešení osobního prostoru. Mezi nejvýznamnější průkopníky a inovátory tohoto směru patří James Hitchmough a Nigel Dunnett. Dvojice profesorů pracuje s kombinací výsevu a výsadby trvalek v jedné ploše a vytváří tak pestré plochy trvalek, které připomínají prérii či luční společenstvo a zároveň jsou atraktivní pro širokou laickou veřejnost. Koncept smíšeného záhonu zahrnuje do svých projektů i Piet Oudolf. Přestože tento styl není jeho hlavní doménou, v jeho realizacích lze nalézt plochy, které mají silně přírodní vzhled a vykazují charakteristiky smíšeného záhonu. Jedná se například o kruhový záhon na Bury Court v jihozápadní Anglii, kde dominují trávy akcentované roztroušenou výsadbou *Echinacea purpurea*, *Allium sphaerocephalon*, *Trifolium rubens* či *Digitalis ferruginea*.

3.4.3.4. Vývoj Pieta Oudolfa v přístupu k prezentaci trvalek

Proměnu Pieta Oudolfa jako zahradního architekta nejlépe vystihl jeho dlouholetý kolega a spoluautor knih o designu, Noel Kingsbury (2012): Když se Piet přestěhoval do Hummela na východě Holandska, měl již za sebou zhruba šest let navrhování ve vlastním ateliéru, jenž založil v Haarlemu. Všechny Oudolfovy projekty z tohoto období jsou zřetelně architektonické a je v nich vepsán výrazný vliv Mien Ruys. Již v této době Oudolf používá široké spektrum trvalek, které je ovšem pevně zarámováno v geometricky střihaných keřích.

V 80. letech Piet začíná čím dál tím více pracovat s trvalkami a pouze příležitostně doplňuje svůj design střihanými živými tvary. Po mnoho let používal Piet trvalky ve striktně oddělených shlucích jednoho kultivaru. Postupně však začal pracovat s rozmisťováním jednotlivých klíčových rostlin v ploše a jejich doplněním doprovodnými druhy. Tento nápad aplikoval Piet při tvorbě Lurie Garden, která byla dokončena roku 2004 v Chicagu. Od té doby Oudolf rozsáhle pracoval na vytvoření kultivované, přírodou inspirované směsi trvalek. Tento přístup je evidentní na jeho práci pro High Line v New Yorku.

Nový experiment „trvalkové louky“, který vychází ze zkušeností a idejí Jamese Hitchmougha,

Obr. 11
Vlevo: Záhony osázené směsí Perennemix (smíšené záhony) obsahují volně rozptýlené trvalky. (foto odkaz 3.)

Obr. 12
Vpravo: Po zrušení trvalkové školky v Hummelu vytvořil Oudolf v okolí svého ateliéru moderní „trvalkovou louku“, která kombinuje výsev luční směsí s výsadbou dominantních trvalek. (foto odkaz 4.)

vytvořil v roce 2011 na ploše své bývalé trvalkové školky. Oudolf zde kombinuje výsadbu okrasných trvalek a výsev lučního společenstva. Jedná se zatím o poslední krok na Oudolfově kreativní cestě, jež vede ke stále divočejším a přírodněji orientovaným přístupům v použití trvalek.

I přes určitý osobní vývoj zastává Piet stejné základní postoje: „Vždycky říkám, že rostliny nemusí nutně být krásné sami o sobě, pokud hrají určitou roli nebo jsou doplňující součástí celku. Jestliže tuto roli vidím, rostlinu ve svém plánování použiji. Ale v podstatě, podíváte-li se zblízka, zjistíte, že většina rostlin je krásná sama o sobě!“ (Markgraf, 2012).

3.4.4. Kritéria a techniky selekce rostlin

Ve své knize *Planting Design* Oudolf a Kingsbury (2005) zdůrazňují, že jsou zastánci sestavování seznamů rostlin pro jednotlivé projekty. V praxi to znamená vytvoření soupisu druhů trvalek podle určitých kritérií. Následná kombinace těchto kritérií, potažmo i seznamů rostlin a až poté aplikace vybraných peren do osazovacích plánů dle předem promyšlených designových schémat. Nejsilnějším Oudolfovým argumentem, který obhájí výše zmíněný postup, je stále se zvyšující sortiment nabízených trvalek a také fakt, že všichni zahradní architekti mají své „trvalkové oblíbenosti“ a velice snadno spadávají do zajetých kolejí. Nic není černobílé a tak i Oudolf jedním dechem dodává (2005): „Všichni máme své oblíbené rostliny a naše schopnost je použít se stává velkou součástí našeho úspěchu.“

Jako nejdůležitější a klíčové kritérium pro výběr peren uvádí Oudolf (2005) ekologické nároky rostlin. Zdůrazňuje, že seznam trvalek sestavený podle tohoto kritéria, by měl jasně určovat následný výběr. Umělecké a estetické faktory mohou přijít na řadu až ve chvíli, kdy je sestaven soupis trvalek, které budou v dané lokalitě prosperovat. V této souvislosti je nutné zmínit hlasy Oudolfových kritiků. Například vystudovaná botanička a bioložka (University of North Wales), která se následně věnovala práci v trvalkových školkách (Fireside Nursery) se zaměřením na luční společenstva a trvalky pozdního léta, Marina Christopher (25. 7. 2012, pers. comm.), nevidí Oudolfovy nejsilnější stránky v práci se stanovištními okruhy. Vychází z letitých zkušeností při údržbě Bury Court, Oudolfem navržené zahrady, kde se během let ukázala řada trvalek nevhodných.

3.4.4.1. Struktura

Do značné míry se dá říci, že Piet Oudolf postavil svou kariéru na filosofii o struktuře trvalkových záhonů. Učí nejen architektky, ale i širokou veřejnost, poznávat klíčovou roli struktury v trvalkových výsadbách a je průkopníkem ponechání většiny biomasy i po odkvetu v záhonech pro efekt pozdního podzimu a zimy.

„Struktura je nejdůležitější komponenta úspěšného designu. Pokud struktura, forma a tvar rostlin v záhoně dobře ladí a pokud jsou vybrány trvalky stále ještě podobné svým planým předkům, jen těžko může nastat v záhoně disharmonie barevných kombinací,“ říká Oudolf (2010). Oudolf má pro toto tvrzení i konkrétní vysvětlení – týká se proporce mezi květy a olistěním trvalek. Zahradní kultivary peren mají velmi často nápadně velké květy v poměru ke zbytku rostlinného těla, čímž se ztrácí přirozené proporce běžné u planých rostlin. Malé množství zelené barvy pak nedokáže vyrovnat a ztlumit ostré barevné kontrasty v záhonu.

Dalším důvodem, proč struktuře trvalek věnovat podstatně více pozornosti, je fakt, že forma a struktura rostlinného těla se v rámci kultivarů poměrně málo mění, je silněji geneticky vázána. Uvědomíme-li si variabilitu barev květů, dospějeme k názoru, že struktura zůstává i po složitěm prokřížení velmi podobná základnímu druhu. Mimoto barva květů je vždy jen sezónní záležitostí (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Oudolf (2005) radí, jak rozpoznat, zda struktura v záhoně funguje či nikoli: „Stačí si vzít černobílou fotografii záhonu a mnohé z ní jednoduše vyplyne. Při pohledu na barevnou fotografii většinu lidí nejprve upoutají barevné kombinace, dokonce mají tendenci upnout svůj zrak na nejbarevnější prvek v záhonu.“

Obr. 13
Nesporně nejdůležitější úlohu hraje struktura v období pozdního podzimu a časně zimy. Společně s proměnlivým počasím, mlhami, rosou či jinovatkou vyváří malebné obrazy a navozuje mystické nálady. (foto odkaz 5.)

Struktura hraje velmi důležitou roli, ačkoli si to mnozí neuvědomují. Někdy se lidem prostě výsadba líbí a nedokážou říci proč, důvodem většinou bývá právě dobrá struktura výsadby. „Barevnost květů či listů je povrchní, a ačkoli může udělat náhlý velký dojem, ve skutečnosti to je struktura, co dělá výsadbu úspěšnou,“ říká Piet Oudolf (2005).

Nesporně nejdůležitější úlohu hraje struktura v období pozdního podzimu a časně zimy. Společně s proměnlivým počasím, mlhami, rosou či jinovatkou vyváří malebné obrazy a navozuje mystické nálady. Oudolf jen částečně žertuje, když říká: „Trvalku má cenu používat pouze tehdy, pokud vypadá dobře, když je mrtvá.“ (Kingsbury, 2003).

3.4.4.2. Úloha dřevin ve vztahu ke struktuře záhonu

Dřeviny zabírají podstatně větší prostor než trvalky, a proto jejich výběr hraje velmi důležitou roli při konstruování celého záhonu a také následky vzniklé nesprávným rozhodnutím jsou mnohem tragičtější.

Oudolf míní, že stálezelené dřeviny dodávají kompozici hloubku a často tvoří kulisy, avšak není jich potřeba příliš – v zimě stejně neočekáváte, že bude zahrada zelená. Vše je o míře a vyváženosti (Barret, 2011). Pro rozvržení prostoru je nezbytné určit úlohu, kterou má dřevina plnit:

Obr. 14
“Plantsman’s Walk” (v překladu “Školkařova procházka”) ve Scampston Hall je typickým příkladem kategorie, kde dřeviny hrají prioritní roli. Ve chvíli, kdy stříhané lípy (*Tilia cordata*) dorostou, mohou být některé podsadbové trvalky ztraceny. (foto odkaz 6.)

Dřeviny jako priorita

Trvalky pouze doplňují dřevinu, a když dřevina dospěje, mohou být vytlačeny a ztraceny. Například úzký trvalkový záhon podél živého plotu nebo dočasná podsadba dřevin.

Dřeviny a trvalky v rovnováze

Styl velmi populární od šedesátých let v Británii. Kombinace trvalek, keřů a drobných forem stromů vytváří výškově členitý záhon s velkým důrazem na barevnost. Oudolf (2005) shledává tento způsob užitečným zejména pro velké zahrady či rozlehlé veřejné parky, avšak nesouhlasí se značnou dominancí amorfních tvarů nestřihaných keřů.

Dřeviny pouze pro zvláštní účely

Ve výsadbách, kde dominují trvalky s dobrou strukturou, je role dřevin relativně podružná. Jednotlivé dřeviny by měly být vybírány striktně pro konkrétní přínos, například *Hamamelis* pro velmi brzké kvetení či *Rubus thibetanus* pro zimní efekt bílých stonků.

3.4.4.3. Skupiny trvalek podle charakteru struktury

Třídít pereny podle struktury, jak Oudolf a Kingsbury (2005) přiznávají, lze mnoha způsoby do mnoha rozdílných skupin. Oni se ve své knize *Planting Design* zaměřili na rozdělení do kategorií, které tvoří základní strukturální elementy trvalkového záhonu a jejichž kombinací lze dosáhnout vhodně komponovaného díla.

Solitérní rostliny

Solitérní rostliny musí stát samostatně, jelikož nejsou příliš efektní, pokud je obklopují sousedící, stejně vysoké trvalky. Potřebují prostor, aby mohly být obdivovány. Obecně se vyznačují vzpřímeným habitem a charakteristickou strukturou, kterou lze adorat po dlouhou dobu během celého roku.

V malých, zejména uzavřených prostorách, tvoří kostru záhonu. Opakováním těchto solitérů lze ve větších prostorách vytvořit zvláště silný výraz.

Patří sem například *Dictamnus albus*, *Eupatorium purpureum* subsp. *maculatum*, *Inula magnifica*.

Rostliny s dominantní strukturou

Jedná se o trvalky s osobitou, velmi výraznou a dobře zapamatovatelnou strukturou, která vydrží po dlouhou dobu. Jejich struktura může být aspektem celkového habitu, odlišným či typickým tvarem olistění, květů nebo semeníků.

Mezi klíčové rostliny této skupiny jsou řazeny různé druhy trav. Jednotlivé trávy poskytují pevný habitus, který je většinou spojen s jemností a elegancí tenkých stébel.

Piet Oudolf (2005) sem řadí také trvalky z čeledi miříkovité (*Apiaceae*), jejichž hodnota spočívá zejména v dlouhotrvající formě než v barvě květů.

Dobrou strukturu má i většina rostlin s květenstvím ve tvaru „spire“ (v překladu hrot, věž, špička), například divizny (*Verbascum*) nebo náprstníky (*Digitalis*). Oudolf (2005) však důrazně doporučuje seskupovat tyto trvalky do skupin. V opačném případě hrozí, že budou působit osaměle.

Rostliny s celkově dobrou strukturou

Převážnou část hmoty a základ vizuálně úspěšného záhonu tvoří hlavně rostliny s jasnou strukturou, která však není tak výrazná jako u předchozí skupiny. Hodnota těchto rostlin byla v minulosti často přehlížena nebo byly doceňovány jiné aspekty, obvykle barva květu.

Do této skupiny zahrnuje Oudolf (2005) většinu pozdně kvetoucích trvalek, které oplývají úhledným a spořádaným růstem v období před květem. Celkově dobrou strukturu mají trvalky s pravidelně lineárním olistěním – kosatce (*Iris*), montbrécie (*Crocsmia*), mnohokvěty (*Kniphofia*) a další, které přerušují masy nevýrazných stejných listů často dominujících ve výsadbách.

Výplňové rostliny

Většina trvalek, obecně těch brzy kvetoucích, spadá do této kategorie. Ačkoli mohou mít různé

výhody a ctnosti, jejich velkou nevýhodou je amorfní charakter či fakt, že se stanou beztvarymi a nevýraznými po odkvětu. Piet Oudolf (2005) samozřejmě dodává, že představa o výplňové a strukturální rostlině je velice relativní. V různých výsadbách může navíc jedna rostlina hrát odlišnou „úlohu předem určenou autorem“.

Typicky modelový příklad této skupiny poskytuje rod *Geranium*, jehož nesporná hodnota tkví ve variabilitě tvarů i barev květů. Po odkvětu však přechází v nedefinovatelnou masu listů, které se navíc mohou rozklesnout a vypadat velmi neatraktivně.

Oudolf a Kingsbury (2005) dávají několik typů, jak udržet výplňové trvalky efektní: podpora tyčkami, seřiznutí po odkvětu (iniciace druhého kvetení), výsadba dostatečně poutavých sousedících rostlin nebo naopak výsadba výplňových rostlin ve velkém měřítku či jako groundcover (půdní pokryv).

Rozptýlené rostliny

Jedná se o malé rostliny s téměř nulovým objemem, které mohou být rozesety v rámci prostoru. Typickými zástupci jsou cibuloviny a další geofyty pro jarní efekt nebo malé přesévající se letničky během letní sezóny. V anglicky mluvících zemích se pro tuto skupinu vžil termín „pendlers“, který se začíná etablovat i v češtině („pendleři“).

Jejich největším přínosem je vyplnění hluchých období, kdy kvete málo druhů trvalek. Tyto pereny by měly být rozmístěny náhodně nebo v rozvolněných skupinách, aby vypadaly přirozeně. Z praktického hlediska musí být rozmístěny mezi trsy trvalek.

Pro vytvoření trvalkového záhonu s kvalitní strukturou je nezbytné znát základní tvary rostlin a jejich chování v průběhu roku, vědět, jak různé tvary působí na pozorovatele a se kterými tvary je vhodné je kombinovat.

3.4.4.4. Tvar

Po opuštění dogmatu, že primární roli v trvalkovém záhoně hraje barva, se otevírá široká paleta možností a kombinací na základě tvaru rostlin, listů, květů, semeníků. Variabilita tvarů květenství sebou navíc nese zvýšení biodiverzity ve výsadbách, jelikož každý tvar květu je uzpůsobený jinému opylovači.

Botanici používají mnoho různých názvů pro klasifikování charakteristických tvarů květů a květenství (hrozen, lata, okolík a další). Tyto názvy však často nic nevyovídají o jejich estetickém vzhledu. Oudolf a Kingsbury (1999) třídí trvalky do hrubých kategorií podle vzhledu a tvaru jejich rozmnožovacích orgánů nezávisle na botanickém zařazení rostlin.

„Spires“ (hroty, špičky, věže)

Špičatá vertikální květenství vedou naše pohledy směrem vzhůru, spojují nebe se zemí a celkově dodávají zahradnímu prostoru další rozměr. Trčící hroty květenství dramaticky kontrastují s okolní amorfní hmotou a dodávají kompozici čisté a jasné tvary. Věžovité habitus dělají z těchto trvalek vizuálně dominantní elementy, avšak jednotlivě nevypadají příliš dobře. Nejhodnotněji se projeví ve skupinách či rozesety v prostoru.

„Spires“ jsou tvořeny vzpřímeným stonkem obaleným jednotlivými květy – čím těsněji vyrůstají květy na stonku, tím čistější a jednoznačnější je tvar „spires“. Někteří věžovitá květenství nesou květy na krátkých postranních větvičkách, které pod stejným úhlem trčí vzhůru a vytváří tak hustou masu hrotů.

Příklady trvalek: *Digitalis parviflora*, *Verbena hastata*, *Salvia* sp., *Veronicastrum virginicum*, *Epilobium angustifolium*, *Baptisia lactea*, *Lythrum*, *Persicaria amplexicaulis*, *Agastache foeniculum*, *Cimicifuga simplex*.

Obr. 15
Jednu z nejčistších podob „spires“ mají květenství *Digitalis laevigata*. Květy vyrůstají těsně u stonku a vytváří štíhlé vertikální tvary. (foto autor, 2012)

„Buttons“ a „globes“ (puntíky, klubka, tečky, kuličky)

Jako „buttons“ a „globes“ označují Oudolf a Kingsbury (1999) kulovitá květenství hustě poskládaných květů. Nejlépe vyniknou na pozadí měkkých tvarů či tenkých stonků s malými listy. V létě vytváří jasně barevné body, které vnášejí do prostoru pestrost. Nejdůležitější roli však hrají v zimě, kdy jsou tato květenství téměř jedinými čistými strukturami stojícími coby tmavé body oproti ostatní nedefinovatelné hmotě výsadby. V zimě se dokonce počet „buttons“ ve výsadbách zvyšuje. Některým trvalkám s heterogamními úbory (čeled' *Asteraceae*) na podzim opadávají jalové okvětní lístky a zůstává kulovitý centrální terč, který má obvykle dlouhou životnost během zimních období – například *Echinacea*, *Helenium*, *Rudbeckia* atd.

Efekty, které tato květenství vytváří, velmi záleží na tom, jak jsou uspořádány v rámci rostliny. Některé vyrůstají v přeslenech nad sebou na vzpřímeném stonku, jiné v řídkých okolících, další se jako samostatné klubko hrdě tyčí na statné stopce nebo naopak povlávají ve větru na tenkých stoncích a působí jako rozkutálené kuličky.

Příklady trvalek: *Sanguisorba officinalis*, *Trifolium rubens*, *Echinops ritro* 'Veitch's Blue', *Phlomis tuberosa* 'Amazone', *Knautia macedonica*, *Monarda* 'Squaw', *Eryngium yuccifolium*, *Astrantia major* 'Roma', *Allium sphaerocephalon*.

„Plumes“ (mračna, chuchvalce)

Tvary „plumes“ (čili chuchvalců) představují jemné a měkké pozadí ve výsadbách. Navíc vytváří citlivý přechod mezi výraznějšími tvary květenství („buttons“, „spires“). Tvary „plumes“ jsou tvořeny velkým počtem malých květů, které však nejsou organizovány pravidelně, nýbrž se shlukují do načechraných, řídkých a průhlednějších chuchvalců.

Největším přínosem těchto tvarů je právě jejich neurčitost. Příliš mnoho konkrétních a čistých tvarů jako koule, hroty, okolíky, navozuje pocit pedantství a pozbývá kouzlo přírody. Fakt, že „plumes“ jsou velmi tvárné lze použít pro navození dynamičnosti výsadby – změna tvaru při různě silném větru, odlišné odlesky barev a hloubka prostoru.

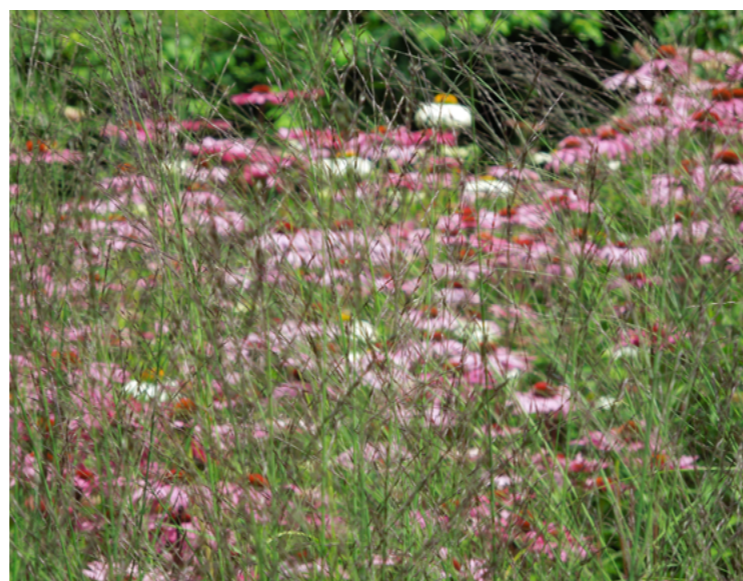
Příklady trvalek: *Filipendula rubra*, *Solidago* 'Golednmosa', *Thalictrum lucidum*, *Rodgersia* 'Die Anmutige', *Thalictrum aquilegifolium* var. *album*, *Persicaria polymorpha*, *Calamagrostis brachytricha*.

„Umbels“ (okolíky)

„Umbels“ jsou všem velmi dobře známá polokulovitá květenství běžná u řady planých rostlin a plevelů čeledi miříkovité (*Apiaceae*). Jestliže opustíme dogma, že rostlina musí být pestrobarevná, aby jí bylo dovoleno růst v zahradě, můžeme začít obdivovat krásu a rozmanitost tvarů těchto trvalek. Okolíky ve své podstatě tvoří protipól „spires“ (věžovitá květenství) – jejich doširoka rozložený, deštníkový tvar vyrovnává energii do nebe šplhajícími „spires“.

Složeny ze stovek, někdy až tisíců drobných květů, představují jemný a půvabný vzhled s nádechem dokonalosti, se kterou jsou květy v okolíku poskládané. Mnoho trvalek dokonce vytváří vysoce sofistikovaný soubor okolíků z menších okolíčků. Použitím miříkovitých rostlin v zahradě dodáme místu přírodní charakter.

Příklady trvalek: *Foeniculum vulgare* 'Giant Bronze', *Angelica gigas*, *Sedum* 'Stardust', *Sedum telephium* susp. *ruprechtii*, *Eupatroium purpureum* susp. *maculatum*, *Molopospermum peloponnesiacum*, *Achillea* 'Terracotta'.

Obr. 16
Vlevo nahoře: Pravidelná kulovitá květenství nese *Echinops ritro*. Velmi čistá struktura však nevydrží dlouho do zimy, květenství se na podzim rozpadají. (foto autor, 2012)

Obr. 17
Vpravo nahoře: Horizontální květenství řebříčků (*Achillea*) Oudolf řadí do kategorie „umbels“. (foto autor, 2011)

Obr. 18
Vlevo dole: Na snímku lze vidět trávy v roli „screens“ a „curtains“. Tenké stonky umožňují prohlédnout skrz ně na *Echinacea purpurea*, které jsou příkladem skupiny trvalek, jež Oudolf nazývá „daisies“. (foto autor, 2012).

Obr. 19
Vpravo dole: Zvláštní seskupení trvalek s charakterem „plumes“. Vlevo lze vidět rozevlátá květenství *Thalictrum*, které doplňují bílé květy *Campanula latifolia* a v pozadí *Aruncus*. (foto autor, 2012).

„Daisies“ (tvary kopretin, sedmikrásek)

„Daisies“ charakterizují tvar květenství čeledi hvězdnicovité (*Asteraceae*) – úbor složený ze středového terče a paprsku fertálních květů. Většina hvězdnicovitých (čeled' *Asteraceae*) kvete od poloviny léta do časného podzimu, což podporuje asociaci s teplým a slunným počasím a dělá z nich nepopiratelně optimistické trvalky.

Z botanického hlediska se opět jedná o soubor zhuštěných květů, jež nazýváme úbor. Většina lidí však tato květenství vnímá jako jediný květ. Centrální část květenství, terč, se skládá z fertálních květů a má obvykle odlišnou barvu než jazykovité, sterilní květy paprsku, které svou barevností lákají opylovače. Po odkvětu paprsek opadá a terč se začíná měnit v plodenství složené z nažek, které často vydrží celou zimu dávající kompozici další strukturu.

Příklad trvalek: *Echinacea purpurea* 'Green Edge', 'Rubinstern', *Rudbeckia fulgida* 'Goldsturm', *Aster* 'Herfstweelde', *Inula magnifica* 'Sonnenstrahl', *Helenium* 'Rubinzweg', *Aster amellus* 'Sonora', *Silphium perfoliatum*.

„Screens“ a „curtains“ (závoje, záclony, závěsy)

Ne všechny rostliny mají pevný a jasně daný tvar. Mnoho trvalek vytváří jemně tkanou síť z tenkých stonků, lístků a drobných květů, která umožňuje přímý pohled skrz ně. Vzdušná a průsvitná struktura těchto trvalek dodává výsadbám hloubku a perspektivu. Úlohu „screens“ a „curtains“ mohou plnit i trvalky z výše jmenovaných skupin, například velmi úzká věžovitá květenství („spires“) nebo řídkší

okolíky („umbels“). Příliš masivním použitím trvalek s touto strukturou v jedné kompozici zaniká dojem výjimečnosti. Průhlednost může být přehnaná a může zastínit či odvést pozornost od jiných zajímavých vzorů. Celková kompozice záhonu by měla vyzařovat dojem, že tyto závoje ji celou protkávají, ačkoli jsou vysazeny spoje.

Nejcennější vlastností trvalek s charakterem „screen“ a „curtain“ je navození dojmu, že se za nimi něco skrývá, že je co odhalovat, že mnohé je viditelné až při pohledu zblízka. V pozorovateli vzbuzují touhu jít blíž, objevovat a prozkoumávat. Při správném použití vytváří vysoce efektní kombinace a navozují mystickou či romantickou atmosféru.

Příklady trvalek: *Stipa gigantea*, *Thalictrum polygamum*, *Miscanthus sinensis* 'Graziella', *Molinia caerulea* 'Transparent', *Sanguisorba tenuifolia* 'Alba', *Thalictrum delavayi*, *Foeniculum vulgare* 'Giant Bronze'.

Listy

Jakkoli mohou být květy trvanlivé, vždy poskytují efekt jen omezenou dobu. Po zbytek sezóny dominují prostoru především vegetativní části trvalek. Právě proto, že květy jsou jen dočasným fenoménem, bychom měli věnovat větší pozornost kombinování tvarů, textur a barev listů.

Zejména stanoviště břehů řek či stojatých vod jsou velmi bohaté na trvalky s velkými výraznými listy. Pokud však používáme výlučně tyto pereny, kompozice nabývá vyparáděného až kýčovitěho vzhledu. Lineární, průběžné listy, které mají například trávy, kosatce (*Iris*), denivky (*Hemerocalis*), vnášejí do výsadby kontrast a přerušují masu nespécifických listů.

V konečném působení na pozorovatele sehrává roli více než jen tvar listů, důležitý je jejich povrch, to, zda jsou lesklé, matné, vrásčité; to, jak odráží světlo, jestli jsou pokryty vrstvou chloupků, ojínění či vosku. Společně s vnějšími přírodními vlivy vytváří poutavé scény, jež jsou velmi oblíbeným objektem nejen fotografů. Správný zahradní architekt umí vnímat i detaily, jako například schopnost listů zachytit ranní rosu v třpytivých kapkách, vykouzlení krajky z jinovatky či třepotání v lehkém vánku.

Trvalky se zajímavým tvarem listů: *Asarum canadense*, *Euphorbia nicaeensis*, *Epimedium grandiflorum*, *Stachys byzantinus* 'Big Ears', *Hosta* 'Halcyon', *Cynara cardunculus*, *Pulmonaria longifolia*.

3.4.4.5. Barva

Zařazení barvy jako jednoho z kritérií výběru rostlin na poslední místo je zcela záměrné a poplatné Oudolfovým názorům. „Barva není tím nejdůležitějším faktorem!“ říká Oudolf (2010). Jak již bylo výše zmíněno, Piet věří, že pokud je správný materiál použit na správném místě, pak jeho barva automaticky zapadne do daného prostoru (Sorin, 2011).

Noel Kingsbury ve své knize *Designing Borders* (2003) prozrazuje: „Pokud vám všechny Pietovi výroky o struktuře vnukávají pocit, že pro něj barva není důležitá, není to správné. Zdá se, že Piet má obzvláště rád temně červenou barvu květů *Astrantia* 'Hadspen Blood', *Astrantia major* 'Claret' či *Cirsium rivulare* 'Atropurpureum'. Navzdory jeho výrokům, že není „zahradník barev“, nemůže být pochyb o tom, že Piet je, přinejmenším podvědomě, velmi dobrý ve vytváření působivých barevných kombinací. Často a s oblibou používá pastelové barvy.“

Revoluční a velmi známé Oudolfovo motto „Hnědá je také barva!“, poukazuje na Pietovu výjimečnost ať už způsobenou touhou se lišit či jeho skutečným cítěním a přesvědčením. Svědčí o tom zejména vzhled jeho výsadby během babího léta, podzimu a brzké zimy, kdy trávy vyzrají do slámově hnědé barvy a k nim kontrastují tmavě hnědé semeníky trvalek (Sorin, 2011). Piet Oudolf (2012, pers. comm.) s nadsázkou prohlašuje, že s noblesou dokázal lidem prodat mrtvé kytky. Výstižně tím podchycuje fakt, že mnohé naučil obdivovat suché odumírající kostry trvalek.

Svůj přístup k barevným kombinacím v záhonech deklaruje i v knize *Designing with Plants*, kterou napsal společně s Noelem Kingsburym (1999): „Barva hraje důležitou roli při vývoji konkrétní nálady v zahradě. Často lidé neradi riskují, protože si myslí, že existuje dobrý a špatný přístup ke kombinování

barev. Žádná barva sama o sobě nemůže být použita špatně, záleží pouze na tom, jak je použita. Ve skutečnosti nenajdeme ani kombinace opravdu špatné, jsou pouze nemoderní.“ Dobrá znalost tvarů a textur rostlin nám dovoluje kombinovat barvy, které by tradiční dogmata považovala za neefektní či nevkusné. Například většina lidí shledává žluto-růžovou kombinaci nepěknou, což je v mnoha případech pravda. Pokud však smícháme kopretinový tvar květů *Echinacea purpurea* a *Helenium* hybridů, toto barevné spojení jen dodá výsadbám na atraktivnosti (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Jestliže většina zahradních architektů vychází ze schématu barevného kruhu či základního rozdělení na teplé a studené barvy, Piet Oudolf posouvá design trvalkových výsadby zase o kus dál. Společně s Henkem Gerritsenem (2000) naprosto odmítají barevný kruh a „předepsaná barevná schémata“. Oudolf a Gerritsen (2000) zpochybňují i teorii doplňujících se barev: „Opravdu se barvy, situované v barevném kruhu naproti sobě, dobře doplňují? Vážně červená skvěle doplňuje zelenou, žlutá fialovou nebo modrá oranžovou? Může to tak i být, my si to však v zahradě zcela nedovedeme představit. Popravdě řečeno, kdykoli jsme to zkusili, běhal nám z toho mráz po zádech.“

Na místo toho Oudolf navrhuje dělení na barvy dominantní a propojující. Je velmi užitečné si uvědomit, které barvy jsou silné a energické jako třeba ostrá červená nebo žlutá, a které jsou jemnější – například odstíny růžové, fialové či modré. První ze zmiňovaných skupin může snadno ovládnout celou kompozici, pokud není vhodně naplánována harmonická rovnováha. Jako speciální kategorii vyčleňuje Oudolf (1999) tajemné barvy. Dle jeho soudu sem náleží nachové, purpurové, tmavě červené a fialové odstíny. Nachová může být například použita k propojení a ztlumení ostrých barev, jako je červená či žlutá, což umožňuje tyto barvy ve výsadbách úspěšně kombinovat. Zatímco v klasickém rabatu, kde je minimum přechodných barev, tyto ostré barvy produkují drsné kontrasty a extrémně tvrdý efekt (Oudolf a Kingsbury, 1999). Prozrazením jednoho ze svých „trvalkových receptů“ Oudolf (1999) jen potvrzuje výše zmíněnou oblibu tmavě červených a purpurových tónů: „Tmavé barvy velice dobře působí ve společných kombinacích, které byste předem označili za neuspokojivé a nevlídné. Efekt spojení tmavolisté *Cimicifuga simplex* 'Atropurpurea' a tmavě kvetoucí *Astrantia major* 'Claret' je daleko úchvatnější než dojem ze zmiňovaných trvalek stojících samostatně.“

Oudolf a Kingsbury (1999) představují vlastní členění barev rostlin:

Rozpálené barvy

Barvy teplého konce barevného spektra jsou podvědomě vnímány jako dynamičtější a strhávají na sebe více pozornosti než barvy studené. To je také důvod, proč být při jejich používání zvláště obezřetní. Na druhou stranu, červená, pokud je použita s rozvahou, dokáže snad nejlépe ze všech barev vykouzlit rytmus v kompozici. Tmavě červené tóny jsou dokonce ještě lepší pro vytváření rytmizace, protože tolik nevyčnívají a rozumí si s ostatními barvami lépe než šarlatové či rudé odstíny. Pokud je barva, která vytváří rytmus, příliš ostrá a výrazná, může převládnout a znemožnit docenění ostatních aspektů (formy, textury atd.).

Červená jako první z barevného spektra mizí při stmívání a záhony založené na efektu červené mohou představovat depresivní a ponuru podívanou během této části dne.

Příklady trvalek: *Tulipa sprengeri*, *Papaver orientale* 'Leuchtfleur', *Clematis viticella*, *Paeonia*, *Imperata cylindrica* 'Rubra', *Lilium* × *dalhansonii*.

Obr. 20
Nahoře: Výsadba ve sladkých barvách se skládá ze *Stachys officinalis* 'Hummelo' a *Echinacea purpurea*. (foto autor, 2012).

Obr. 21
Dole: Zemitě barvy ovládnou výsadby zejména v podzimních měsících. Hnědá má mnoho odstínů. (foto odkaz 7.)

Zchlazující barvy

Mezi chladné barvy patří modrá, která nejlépe vypadá v nepřímém tlumeném světle brzkého rána nebo pozdního večera. Modrá je také barva recesivní - způsobuje, že modré květy se zdají být dál, než ve skutečnosti jsou, což umožňuje dodat výsadbám potřebnou hloubku.

Trvalky s čistě modrými květy se objevují spíše ojediněle, navíc se převážně jedná o jarní pereny, letní modře kvetoucí jsou velmi výjimečné. Ve skutečnosti většina „modrých“ květin obsahuje příměs odstínu červené, což skýtá možnost vytvářet harmonická spojení s purpurovými a fialovými odstíny, které obsahují červené barvy podstatně více. Naproti tomu modrá barva s nádechem šedivých a kovových tónů je u rostlin mimořádně neobvyklá a vyžaduje velmi citlivé umístění, aby mohla být doceněna. Široká paleta odstínů modré usnadňuje kombinování a umožňuje míchání například různých kultivarů *Salvia nemorosa*.

Příklady trvalek: *Aconitum carmichaelii* Wilsonii Group, *Campanula latifolia* 'Gloaming', *Amsonia tabernaemontana* var. *salicifolia*, *Clematis integrifolia*.

Sladké barvy

Růžová je jedna z nejběžnějších barev zejména brzkého léta. Zároveň je také velmi snadno použitelná – propojuje ostatní výraznější odstíny. Výsadby založené na růžové zvláště dobře vyniknou v oblastech, kde často bývá zatažená, šedivá obloha a na zem dopadá měkké rozptýlené světlo.

„Pro všechny tyto důvody snadno dochází k nadměrnému používání růžově kvetoucích trvalek a výsledný efekt se stává příliš sladkým, přesyceným a bez charakteru,“ říká Oudolf (2005).

Naštěstí existuje celá řada odstínů růžové. Některé obsahují stopy modré, která z nich dělá jemné a harmonické odstíny, jiné naopak vyzařují průbojnost až agresivitu díky příměsi anilínové červené.

Příklady trvalek: *Sanguisorba stipulata*, *Papaver orientale* 'Kleine Tänzerin', *Salvia pratensis* 'Lapis Lazuli', *Lavatera cachemiriana*.

Temně tmavé barvy

Jedná se o neobvyklé barvy, často jen tmavší verze známějších a používanějších tónů. Přirozeně přitahují pozornost avšak ne kvůli své vnitřní povaze, nýbrž proto, že jsou výjimečné. Tímto způsobem by se s nimi také mělo zacházet. Rostliny s nápadně tmavými květy či olistěním je vhodné použít pro příležitostné zvýraznění nebo jako prvek překvapení – v této roli jsou neocenitelné (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Všechny temné tóny mají hloubku a dodávají kompozici nádech tajemna. V kombinaci se světlými pastelovými barvami mohou vytvořit překvapivý, elegantní až rafinovaný efekt.

Pouze omezené množství trvalek má přirozeně velmi tmavé květy, na trhu však existuje celá řada různě tmavých kultivarů většiny druhů peren.

Příklady trvalek: *Astrantia major* 'Claret', *Cimicifuga simplex* Atropurpurea group, *Hemerocallis* 'Little Grapette', *Cirsium rivulare* 'Atropurpureum'.

Zemité barvy

Hnědá – barva, která není barvou. Hnědá, stejně jako zelená, je v zahradě všudypřítomná, tudíž hrozí, že bude při plánování opomenuta.

Existuje pouze několik hnědých květů. Hnědá je spíše barva trav či suchých odumírajících listů. Babí léto až pozdní podzim dají za vděk této barvě, když při měkkém světle zapadajícího slunce vykouzlí hnědá tisíce svých odstínů.

Stačí se podívat na růžově hnědá květenství trav, žlutohnědé odumírající listy nebo opravdu tmavě hnědé plodenství trvalek. Také holá půda má mnoho odstínů hnědé.

Příklady trvalek: *Miscanthus sinensis* 'Malepartus', *Echinacea purpurea*, *Eupatorium purpureum* 'Atropurpureum', *Veratrum nigrum*.

3.4.5. Kombinace rostlin a schémata

Jak vyplývá z výše zmíněného rozdělení trvalek do skupin dle tvaru, textury, struktury či barvy jejich květenství, lze rostliny kombinovat podle několika kritérií. Tím nejčastějším a nejběžnějším je barva. Během staletí byla vymyšlena řada teorií o kombinování barev, bylo napsáno nesčetné knihy a zahradní architekti tomuto tématu věnovali někdy i celý svůj život (Nori a Sandra Pope, Rosemary Verey). Oudolf a Kingsbury (2005) však varují před velmi subjektivním vnímáním barev: „Vnímání barvy často hodně záleží na tom, která rostlina tuto barvu nese.“ Jak již bylo popsáno, přešlechtěné kultivary některých peren mají enormně velké květy a disponují silným projevem barvy. Umístování těchto trvalek do kompozice by měla být věnována zvláštní pozornost a pečlivě by měl být vybrán detailní odstín barvy květu.

Druhým zásadním přístupem ke kombinaci peren v rabatu je tvar rostlin či jejich květů. Tento přístup není nový a mnoho architektů ho podvědomě používá, ačkoli strukturální schémata nebyla dříve příliš zmiňována. Kreativní kombinování tvarů a textur přináší napětí a zaměstnává oči i představivost pozorovatele.

Třetí, rovněž velmi důležitou dimenzí ve výsadbách je čas. Trvalky se na rozdíl od dřevin dramaticky mění v průběhu roku. Je tedy nezbytné věnovat pozornost tvaru rostliny při rašení, vzhledu v průběhu roku a trvanlivosti odumírající kostry v zimě. Například *Echinops* má velmi dobrou a výraznou formu, avšak poměrně brzy na podzim se jeho květenství rozpadají a nelze s ním počítat pro vytváření zimní struktury záhonu.

Oudolf a Kingsbury (1999) definují vztah mezi kombinacemi barev a forem trvalek:

Příbuzné tvary + příbuzné barvy

Výsledek této kombinace může být mnohem působivější než prostý součet efektů jednotlivých trvalek. Jemná a přesná souhra mezi dvěma či více podobnými tvary a barvami může vytvořit vskutku působivý dojem.

Různé tvary + příbuzné barvy

Mnoho zahradních designérů tvoří barevně tematické trvalkové záhony složené z květin různých forem avšak velmi podobných barev.

Příbuzné tvary + různé barvy

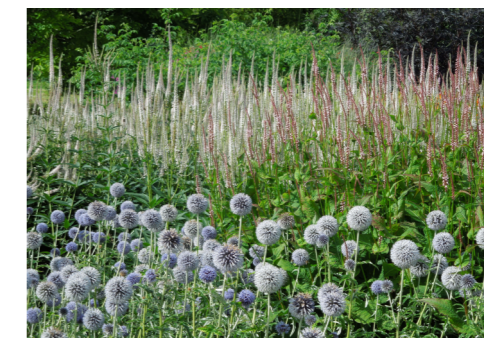
Toto spojení může být opravdu úspěšné. Avšak míra toho, co je ještě považováno za harmonické, je otázkou osobního vkusu. Například modré hroty květenství *Delphinium* skvěle vyniknou s čistě bílým *Epilobium angustifolium* var. *album* a nutí člověka docenit obojí – stejnost i rozdílnost těchto peren.

Různé tvary + různé barvy

Při této kombinaci hrozí nebezpečí, že dojde k přehrnání kontrastu a výsledek může být příliš agresivní. Oudolf (1999) tímto pouze nabádá k opatrnosti, jelikož i pobuřující kontrasty mohou ve výsadbě dobře fungovat.

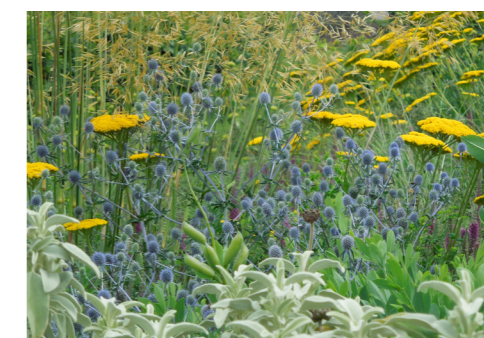
Obr. 22
Kombinace příbuzných tvarů s příbuznými barvami - *Astrantia major* 'Roma', *Allium christophii* and *Eryngium bourgatii*. (foto odkaz 10.)

Obr. 23
Kombinace různých tvarů s příbuznými barvami - *Echinops* ritro, *Veronicastrum virginicum* 'Album', *Persicaria amplexicaulis*. (foto autor, 2011)

Obr. 24
Kombinace velmi podobných tvarů a různých barev dodává výsadbám skratý důvtíp. Stříbrný a modrý kultivar *Eryngium* kontrastuje s *Astrantia major* 'Claret'. (foto autor, 2012)

Obr. 25
Kombinace různých tvarů a odlišných barev může přinést zajímavý kontrast. Žluté "umbels" *Achillea filipendulina* 'Coronation Gold' a modré *Eryngium* sp. (foto autor, 2011)

Ačkoli se Oudolf často pokouší o názorné zobecnění či grafické vyjádření, tyto vzorce jsou pro něj vždy jen vodítkem a inspirací. Pevná pravidla svazují zahradní výsadby a dělají z nich uniformní neživé konstrukce. Oudolf a Kingsbury (1999) nabádají k vnímání potřeb a pocitů člověka: „Každý má své oblíbené mezi trvalkami a bylo by nesmyslné to potlačovat.“

3.4.5.1. Kombinace kategorií strukturálních rostlin

Některé trvalky disponují přímočarou osobitostí a jejich forma automaticky vyniká před ostatními. Trvalky, jako je třeba *Digitalis parviflora* či *Verbascum densiflorum*, vždy budou výsadbě vizuálně dominovat.

Naopak některé rostliny postrádají konkrétnější tvary. Příkladem je celý rod *Geranium* nebo *Potentilla*. Jejich hodnota však spočívá v dlouhotrvajících květech či jejich flexibilitě a schopnosti vyplnit mezery mezi rostlinami s nepříznivým habitem.

Tímto vymezením dostáváme dva protipóly – strukturální a výplňové trvalky, které definují celé spektrum. Celkový vzhled výsadeb, ale i jednotlivé detaily, jsou velmi závislé na poměru těchto kategorií. Obecné Oudolfovo pravidlo zní, že poměr strukturálních a výplňových trvalek by měl být zhruba 70:30 vztaheno k ploše, pokryvu země.

Na různých stanovištích mají strukturální rostliny různý charakter. Ve stinných a vlhkých partiích najdeme strukturu převážně v olistění – rody *Rodgersia*, *Gunnera*, většina kapradin. Na suchých stanovištích je klíčovým prvkem forma celé rostliny, popřípadě její květy – rod *Eryngium*, *Echinops*. Co se týče počtu druhů strukturálních rostlin, nejchudším stanovištěm je okraj lesa a průměrně vlhké, otevřené lokality chladného regionu. V těchto místech je vhodnější použít barevnější trvalky a kompozici celkově zaměřit na barevná schémata (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Oudolf a Kingsbury (2005) nastiňují škálu mezi výplňovými a strukturálními trvalkami:

Výplňové trvalky

Pro výplňové rostliny je typický amorfní habitus. Často bývají nízké a po odkvětu se stávají ještě více beztvarymi.

Geranium × *oxonianum* 'Rose Clair', *Campanula poscharskyana*, *Saponaria* × *lempergii* 'Max Frei', *Viola cornuta*, *Nepeta*, *Geum*.

Méně amorfní trvalky s vyšším habitem jsou stále považovány za výplňové, ale v určitých situacích mohou hrát odlišnou roli.

Centranthus ruber, *Knautia macedonica*, *Euphorbia dulcis* 'Chameleon'.

Středně vysoké trvalky, které jsou během květu vyšší a výrazně strukturální, avšak po odkvětu svou strukturu ztrácí.

Hemerocallis hybridy, *Macleaya cordata*, *Molinia caerulea*, *Phlox paniculata*, *Persicaria amplexicaulis*.

Středně vysoké trvalky, které se po odkvětu stávají výrazně strukturálními.

Eryngium giganteum, *Thalictrum aquilegifolium*, *Phlomis russeliana*, *Salvia nemorosa*, *Sedum telephium*.

Strukturální trvalky

Nejvýraznější tvary, vysoký a velmi strukturální habitus charakterizuje strukturální trvalky, jejichž silné stránky se projeví mimo jiné během zimních měsíců.

Cimicifuga simplex, *Filipendula rubra*, *Eupatorium purpureum*, *Miscanthus sinensis*, *Monarda* hybridy, *Veronicastrum virginicum*.

Obdiv ke strukturálním trvalkám, který může z Oudolfových teorií vyzařovat, nás nesmí přivést k dojmu, že by výplňové rostliny hrály až sekundární roli. Bez jejich podpory by byly záhony příliš bohaté a obsahovaly přílišnou soutěživost mezi dominantními trvalkami. Výplňové pereny mohou navíc přinést květy a odlišnou barvu v období, kdy se teprve strukturální rostliny rozvíjí. Mají také praktický význam – pokrývají půdu, která by byla kolonizována plevelnými společenstvy v případě, že by zůstala holá.

Výběr vhodných výplňových rostlin má svá úskalí. Mnoho půdopokryvných trvalek tíhne k neustálému rozrůstání a může se stát až invazivními v místech, která byla určena pomaleji se rozvíjejícím strukturálním trvalkám – například *Lamium* nebo rhizomatické druhy *Geranium*.

3.4.5.2. Výsadby „matrix“

Tento přírodě blízký princip má kořeny v květnaté louce, kde masám trav dodávají zajímavost roztroušené květy trvalek či letniček. Oudolf (2005) odtud čerpá inspiraci a posouvá ji do zahradnické roviny. „Matrix“ jako vše obklopující substance, v rámci níž se odehrávají dílčí detaily, je tvořena

výsadbou jednoho nebo několika málo podobnými druhy trvalek vždy s jasným strukturálním dojmem (velmi často se jedná o traviny). Tato matrice pak pokrývá převážnou většinu plochy. Pro ostrý kontrast, ozvláštňování prostoru a navození dojmu výjimečnosti jsou do „matrix“ přidány zvláštní efekty v podobě vysoce strukturálních trvalek.

Tento prvek se výborně hodí pro místa, kde je vyžadován extenzivnější pokryv, ale zároveň je nezbytná určitá míra zajímavosti. Ve stinných partiích funguje jako matrice *Luzula*, *Carex*, *Geranium macrorrhizum* či *Geranium nodosum*. Pro sušší a slunná stanoviště se hodí *Deschampsia caespitosa* nebo *Sporobolus heterolepis*.

3.4.5.3. Opakování a rytmus

Při pohledu na přirozená stanoviště, jakými jsou například květnaté louky, neobdivujeme jen barevnost či tvar rostlin, výrazně na nás působí také jejich hustota a způsob, jakým jsou v prostoru rozmístěny. Při vytváření výsadeb bychom měli zákonům přírody naslouchat a inspirovat se v nich.

Pokud nedokážeme „udržet na uzdě“ naši kreativitu a dovolíme výsadbě s přehnaným množstvím druhů, výsledný efekt bude postrádat jednotnost a vizuální souvislost. Dalším důvodem, proč mnoho moderních smíšených záhonů postrádá smysl jednoty, je kombinování přehnaného množství různých elementů: keře, různé druhy trvalek, rostliny s panašovanými či barevnými listy, letničky a dokonce i zelenina. Tím vniká variabilní směs, ve které lze stěží vnímat společné téma. Opakování generuje silný vizuální dojem a pomáhá udržet celou scénu pohromadě. Vytváření dojmu jednoty (pomocí opakování) a tvorba zákoutí s typickým charakterem si zákonitě nemusí odporovat (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Obr. 26
Výsadby „matrix“ čerpají inspiraci v květnaté louce. Zde jako matrice funguje *Molinia caerulea* 'Poul Petersen'. Zajímavé efekty vytváří jednotlivé trvalky, objevující se v průběhu vegetační doby. Na snímku je *Allium spheroccephalon*, *Trifolium rubens*, *Digitalis laevigata*. (foto autor, 2012)

Opakování určitých druhů trvalek, tvarů nebo barev vytváří rytmus. Pravidelné opakování konkrétního elementu navozuje dojem pořádku a formálnosti, zatímco méně striktní repetice dodává výsadbám neformální pocit (Oudolf a Kingsbury, 2005). Hustotou rytmického elementu můžeme korigovat rychlost chůze návštěvníka nebo vytvářet body zvýšeného zájmu. V souvislosti s rytmickým prvkem platí obecné pravidlo: Čím výraznější struktura trvalky, tím větší dojem bude na člověka dělat a tím méně jich bude pro navození rytmu potřeba. Velmi vhodná jsou „spires“ (věžovitá květenství) vytvářející dobrou rytmizaci (Oudolf a Kingsbury, 1999). Výplňové rostliny vytváří rytmus pouze svou barvou a jen na krátkou dobu (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Rafinovaným použitím opakování ve výsadbách lze vytvořit něco, čemu Oudolf a Kingsbury (2005) říkají ozvěna. Jedná se o zopakování určitého elementu v menším měřítku v jisté vzdálenosti od místa, kde se nachází daný prvek ve větším množství či koncentraci.

Otázkou zůstává, kdy v rámci navrhovacího procesu plánovat sjednocující prvky (opakování, rytmus, ozvěna)? Pro výrazně strukturální rostliny je odpověď jasná – hned od začátku! U méně dominantních trvalek, jejichž hlavní výsadou je barva, nabývá plánování větší flexibility. Cibuloviny a letničky mohou být do kompozice přidány až nakonec (Oudolf a Kingsbury, 2005).

3.4.6. Sortiment druhů ve výsadbách

„Chci používat rostliny, které zahradníci dosud ignorovali, jako například jarmanky, miříkovité nebo trávy. Vybírám takové, které mají výraznou strukturu,“ píše Piet Oudolf (1999). Zvláště některým rodům trvalek věnoval Piet hlubší pozornost, co se týče selekce rostlin – patří sem zejména rody *Aster*, *Astrantia*, *Monarda* a v poslední době také rody *Sanguisorba*, *Thalictrum* či *Filipendula*. Piet Oudolf dal světu přes 70 nových kultivarů trvalek, což dokladují i názvy některých kultivarů *Stachys officinalis* 'Hummelo' (pojmenovaný po vesnici, kde Oudolf žije) nebo *Salvia* 'Dear Anja' (po jeho manželce), (Sorin, 2011).

Pro časopis *Fine Gardening* (Small, 1995) Oudolf vyzdvihl 19 nejoblíbenějších trvalek, které rozdělil do dvou kategorií (viz Tab. 1.2). Najdeme zde jak domácí, tak introdukované druhy préríjních společenstev. Zajímavou a velmi typickou vlastností všech výše uvedených trvalek je jejich výška, která zřídka klesá pod 70 cm a často převyšuje i 1,8 m. Piet Oudolf, stejně jako většina Holanďanů, je velmi vysoký, a proto mu vysoký porost trvalek přijde přirozený (Christopher, 2012, pers. comm.). Pro řadu menších lidí však tato výsadba může být nepřehledná a nemusí se v ní cítit dobře, což popisuje i Marina Christopher (2012, pers. comm.): „Já jsem tu ztracená, a navíc koukám na ty hnusně olýsalé báze hvězdic (*Aster*) - mě se to nelíbí. Pietovi asi ano, vidí to z jiné perspektivy.“

Po návštěvě jeho realizací a pečlivém studování fotografií lze lehce vydedukovat, které trvalky patří mezi Oudolfovi oblíbence. Téměř v žádné výsadbě nesmí chybět *Eupatorium purpureum*, které Oudolf oceňuje pro jeho výšku, odolnost vůči přírodním vlivům a také pro nachově červenou barvu květů.

Tab. 2 Oblíbené strukturální trvalky a trvalky cenné pro zimní strukturu (Oudolf, 1995):

Trvalky poskytující strukturu	Trvalky s atraktivními semeníky
<i>Cimicifuga simplex</i>	<i>Aster sp.</i>
<i>Veronicastrum virginicum</i>	<i>Monarda sp.</i>
<i>Phlomis sp.</i>	<i>Sanguisorba sp.</i>
<i>Eupatorium purpureum</i>	<i>Rudbeckia sp.</i>
<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	<i>Solidago sp.</i>
<i>Eryngium giganteum</i>	<i>Pesicaria amplexicaulis</i>
<i>Filipendula rubra</i>	<i>Sedum telephium</i>
<i>Salvia nemorosa</i>	<i>Echinacea purpurea</i>
<i>Limonium latifolium</i>	<i>Helenium autumnale</i>
	<i>Kirengeshoma palmata</i>

Mezi první desítku favoritů jistě patří i *Veronicastrum virginicum* se štíhlými dlouhými květenstvími. Těžko bychom hledali kompozici navrženou Pietem Oudolfem, která by neobsahovala výrazné květy některého kultivaru *Echinacea purpurea*, teple oranžové tóny *Helenium autumnale* nebo výrazně strukturální trvalky rodů *Echinops* a *Eryngium*.

Piet neustále zkouší nové kombinace přímo ve své zahradě v Hummelu. „Jeho přátelé jsou občas šokováni, jak může kompletně vyhodit celou jednu část zahrady a začít úplně znovu.“ říká Rob Leopold (Oudolf a Kingsbury, 1999).

Oudolf (2009) vidí kvality trvalek v naprosto odlišných dimenzích než ostatní zahradníci nebo zahradní architekti: „Odumírat zajímavým a atraktivním způsobem je zrovna tak důležité jako život trvalky.“ Mezi trvalky, u nichž si cení formu při jejich odumírání, řadí Oudolf a Kingsbury (1999) například rody *Aster*, *Aconitum*, *Anemone japonica* hybridy, *Cimicifuga simplex*, *Helenium autumnale*, *Kirengeshoma palmata*, *Pesicaria amplexicaulis*, *Rudbeckia*, *Sedum telephium* kultivary, *Solidago* kultivary a z trav zejména *Miscanthus* či *Molinia* kultivary. „Nejsem botanik, nepotřebuji analyzovat každou rostlinu, potřebuji trvalky poznat a hlavně vědět, jak se chovají od vyklíčení po plně vospělou rostlinu.“ (Oudolf, 2011).

Obr. 27 Pro scelení prostoru je vhodné použít opakování určitého prvku či barvy. Zahradní architekt Tom Stuart-Smith použil pro opakování červené skvrny *Helenium autumnale* doplněné *Eupatorium purpureum* a *Veronicastrum virginicum*. (foto autor, 2012)

3.4.6.1. Používání trav

Trávy obecně disponují zvláštními kvalitami, které ne vždy padnou do konvenčního intenzivního konceptu zahrady. Mezi základní vizuální charakteristiky trav patří lehkost, jemnost, elegance a divokost, které, jak míní Oudolf (1999), prostě nevypadají dobře vedle vyšlechtěných hybridů růží nebo plnokvětých trvalek v tradičních záhonech. Zatímco v současné moderní zahradě se trávy stávají neodmyslitelným společníkem trvalek.

Vzhledem k tomu, že se jedná o relativně nový prvek, většina zahradníků k němu přistupuje opatrně a začíná s malými, různě barevnými travinami. Ve skutečnosti se převážně jedná o ostřice, ne o pravé trávy. Objevit kreativní potenciál trav, znamená být odvážnější a naučit se oceňovat kvality, které dříve nebyly považovány za důležité. Jednou z těchto kvalit je navození pocitu blízké přírody. Mnoha otevřeným stanovištím dominují traviny, které zde tvoří základ přirozených rostlinných společenstev. Použití trav v zahradě tak automaticky navozuje spojitost s přírodou.

Vytváření dojmu přírodní zahrady je doménou zejména středních a vyšších trav. Mezi nejužitečnější řadí Oudolf a Kingsbury (1999) kultivary *Miscanthus sinensis* s jejich úzkými, vysokými květenstvími, která se promění v plodenství zdobící záhon celou zimu.

Schopnost trav reagovat na světlo je neocenitelná. Zvláště v zimním období, kdy je slunce nízko traviny zachytávají sluneční paprsky a vytváří scénickou podívanou. Trávy nereagují perfektně jen na světlo, výborně zachytávají i sebemenší pohyb větru. Některé druhy dokonce nedokážou zůstat nehybné ani na okamžik, čím nepřetržitě záhonu přináší dynamický pohyb (Oudolf a Kingsbury, 1999).

V neposlední řadě je to také odolnost a dlouhověkost, která dělá z trav vhodné adepty zejména pro veřejné prostory. Oudolf vyzdvihuje jejich jedinečnost: „Ve veřejném parku je to všechno jen o tom, jak dlouho to vydrží! Trávy dobře snášejí stres, nepotřebují tolik vody ani péče jako trvalky.“ (Barret, 2011).

Jemná textura a nenápadné zbarvení trav v kombinaci s faktem, že nemají barevné květy poskytující v závějích vizuálně dominantních trvalek odpočinek pro oči. Navíc všechny trávy mají lineární listy kontrastující s habitem většiny trvalek. Jakkoli jsou traviny úžasné, nesmí se to s nimi, jako s ničím v životě, přehánět – více druhů a kultivarů trav umístěných vedle sebe nepůsobí příliš působně (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Tab. 3 Trávy doporučené Pietem Oudolfem (Smal, 1995; Oudolf a Kingsbury, 1999):

Trávy s výrazným a čistým tvarem v zimě:	Trávy jako dominantní element ve velkých prostorech	Trávy jako dominantní element v menších kompozicích
<i>Miscanthus sinensis</i> <i>Stipa</i> sp. <i>Calamagrostis</i> × <i>acutiflora</i> <i>Pennisetum alopecuroides</i> <i>Sporobolus heterolepis</i> <i>Molinia caerulea</i> (vyjma kultivarů <i>arundinacea</i>) <i>Panicum virgatum</i> <i>Deschampsia cespitosa</i>	<i>Arundo donax</i> <i>Calamagrostis</i> × <i>acutiflora</i> 'Karl Foerster' <i>Cortaderia</i> sp. <i>Miscanthus floridulus</i> <i>Miscanthus sinensis</i> 'Gewitterwolke' 'Gracillimus' 'Grosse Fontäne' 'Kleine Silberspinne' 'Kaskade' 'Malepartus' 'Morning Light' 'Richard Hansen' 'Roland' 'Silberturm' <i>Molinia caerulea</i> (<i>arundinacea</i>) <i>Saccharum ravennae</i> <i>Stipa gigantea</i>	<i>Calamagrostis brachytricha</i> <i>Carex pendula</i> (bývá invazivní – vhodné pro extenzivní použití) <i>Chionochloa rubra</i> <i>Hakonechloa macra</i> <i>Helictotrichon sempervirens</i> <i>Miscanthus sinensis</i> 'Flamingo' <i>Molinia caerulea</i> (<i>caerulea</i>) <i>Panicum virgatum</i> a jeho kultivary <i>Pennisetum</i> kultivary <i>Sesleria nitida</i> <i>Spodiopogon sibiricus</i> <i>Stipa arundinacea</i> <i>Stipa calamagrostis</i> <i>Stipa pulcherrima</i>

3.4.6.2. Používání miříkovitých

Čeď miříkovité (*Apiaceae*), v angličtině výstižněji nazývána „umbellifers“ (adekvátní našemu staršímu názvu okoličnaté) zahrnuje celou řadu krátkověkých trvalek a dvouletek. Rostliny mají typická květenství (okolík), která jsou složena z tisíců drobných květů. Okoličnaté trvalky zažívají v současnosti v zahradnickém světě boom.

Mnoha otevřeným a polostinným partiím v severní Evropě dominují domácí miříkovité, například *Anthriscus sylvestris* nebo *Pastinaca sativa*. Je to snad právě všudypřítomnost a tendence k zaplevelování, která přiměla zahradníky tyto trvalky dlouho ignorovat.

Díky jejich krátkověkosti a výrazné schopnosti se přesévat se skvěle hodí do uvolněných výsadeb, kde je každoroční přesévání součástí výsledného efektu. Vzdušné a jemné trvalky jako *Chaerophyllum hirsutum* 'Roseum' nebo *Selinum wallichianum* jsou užitečné pro lehce stinná zákoutí, kde by většina trav nemusela prosperovat. Jejich složité jemné květenství dodávají výsadbám rafinovanost a křehkost. V této čeďi však nalezneme i více architektonické trvalky s výraznou strukturou – například nachově kvetoucí *Angelica gigas* nebo *Angelica archangelica*, jejichž vysoký (až 2 m) habitus preferuje slunné polohy.

Některé okoličnaté rostliny mají mnohem menší květy vyrůstající v těsných malých okolících – příkladem jsou jarmanky (*Astrantia*), jejichž knoflíkovitá květenství mají zcela jiný vizuální projev v kompozici než například rozevlý habitus fenyklu (*Foeniculum vulgare*). Velmi strukturální trvalky jsou i různé druhy máček (*Eryngium*) s jejich ostnatými zákrovky a listy.

Tab. 4 Osvědčené miříkovité trvalky (Oudolf a Kingsbury, 1999):

Hodnotné miříkovité trvalky s vynikajícím olistěním	Vyšší miříkovité trvalky s dramatickým vzhledem
<i>Anthriscus sylvestris</i> 'Ravenswing' <i>Chaerophyllum hirsutum</i> 'Roseum' <i>Meum athamanticum</i> <i>Pimpinella major</i> 'Rosea' <i>Selinum wallichianum</i> <i>Selinum tenuifolium</i> <i>Seseli gummiferum</i>	<i>Angelica gigas</i> <i>Angelica archangelica</i> <i>Angelica atropurpurea</i> <i>Ferula communis</i> <i>Levisticum officinale</i> <i>Molopospermum peloponnesiacum</i> <i>Peucedanum verticillare</i>

3.4.7. Proces navrhování

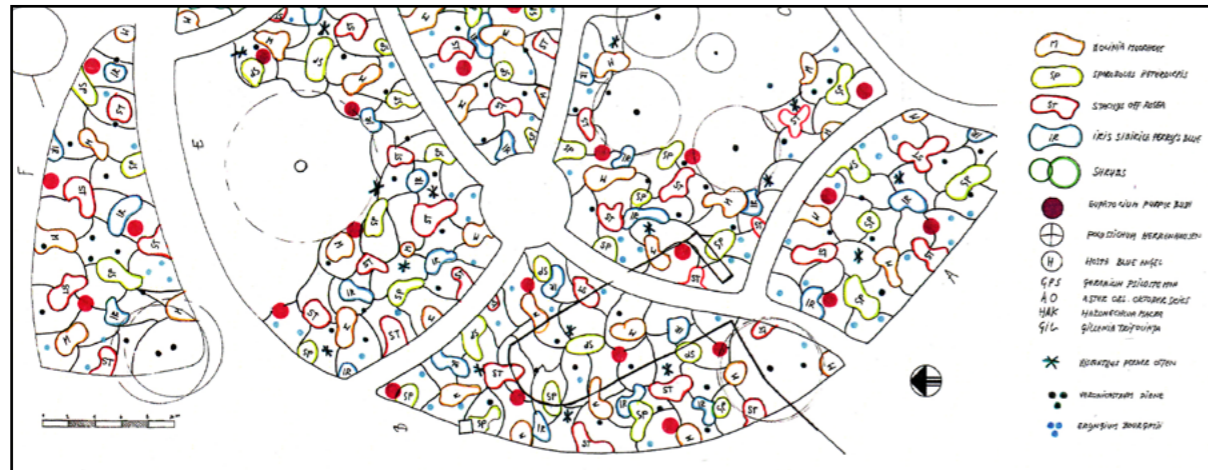
„Když začínáte navrhovat, musíte vidět rostlinu se všemi jejími projevy – chování v prvním roce; co dělá, když dospěje; jak vysoko doroste; jestli se rozrůstá rychle; zda není zajímavá pouze v srpnu a září,“ říká Oudolf (2011). Piet Oudolf (2011) považuje za klíčovou zejména znalost trvalek, kterou vidí jako klíč svého úspěchu. Klade velký důraz na ekologické nároky rostlin, avšak estetickou stránku věci nepřesouvá na druhou kolej, ba naopak. Z jeho postojů lze vydedukovat, že má velmi silné nápady a představy o designu. Ve svých idejích nevidí jednotlivé rostliny, vidí projev, podobu, jakou by prostor měl mít, charakter a pocit, jaký by měl vzbuzovat. Až poté vybírá trvalky, které jednak naplňují tuto představu, ztělesňují tento dojem, a jednak splňují ekologické nároky na dané stanoviště.

„Když navrhuji, na jednu stranu jsem velmi racionální – přemýšlím, co je možné, na druhou stranu často zjišťuji, že moje fantazie a představivost začnou převládat. Často cítím nápady tak silně, že mi nezbývá než doufat, že ostatní budou cítit to samé. Ale já vím, že když to realizuji, oni to cítit budou!“ (Oudolf, 2011).

Piet Oudolf jako většina architektů používá při navrhování systém vrstvených pauzovacích papírů. V první vrstvě Oudolf lokalizuje odlišné sekce zahrady či parku a specifikuje jejich konkrétní prvky (cesty,

zdi, živé ploty atd.). Druhá vrstva poskytuje detaily výsadeb v každé části kompozice. Každá trvalka zde má vymezený prostor, který představuje velikost v dospělosti a barevné zbarvení, které slouží Oudolfovi k představě o rytmu a opakování. Třetí vrstva také zachycuje celkový pohled na výsadby, avšak barevně vyznačuje jen divoké plochy s travami, v nichž jsou volně rozmístěny jednotlivé trvalky. Osazovací plány rovněž obsahují seznamy trvalek, zkratky a ikony, které Oudolf využívá pro označení nepoužívanějších rostlin nebo prvků, které tvoří rytmus (Sautot, 2012).

Pro dodržení poměrně složitých osazovacích plánů při realizaci používá Oudolf různě zbarvené vápno, kterým naznačuje hranice jednotlivých „blotches“ (skvrn) a cedulek s názvy trvalek, které usnadní zahradníkům lokalizaci rostlin (Sautot, 2012).

3.4.8. Inspirace přírodou a „divoké výsadby“

V dnešním přetechizovaném světě stále více lidí hledá spásu v přírodě. Oudolf (2005) veřejnou náladu vystihuje heslem: „Být přírodní znamená být dobrý!“ Všichni obdivují „kouzlo přírody“ z obrázků a fotek, mluví o hotelích pro čmeláky a potravě pro ptáky. Když však přijde realita a laické veřejnosti je předložen obraz přírody v její surové a střízlivé podobě, nechápu ji, neumí ji obdivovat. Zlobí se na zahradníky, že ve veřejném prostoru dopustili takový „nepořádek“.

Z druhého úhlu pohledu, z pohledu zahradního architekta Pieta Oudolfa (2005), nic, co bylo vytvořeno člověkem, není přírodní. Je tedy zavádějící mluvit o „přírodní“ zahradě či „přírodním“ parku. Oudolf ve své práci čerpá inspiraci v přírodě, nesnaží se jí však napodobit, pokouší se vytvořit kompozici, která by v lidech vyvolala kýžený dojem přírody, ačkoli je přírodním procesům mnohdy vzdálená. Ve své knize *Planting Design* definuje základní pilíře jeho designu:

Využití rostlin s planým charakterem.

Oudolf preferuje trvalky, které se svým vzhledem blíží svým planým předkům před přešlechtěnými hybridy.

Přírodou inspirované kompozice a vzory.

Pozorovat rafinovanost kombinací jednotlivých rostlin, jejich hustotu a rozptýlenost na přírodních stanovištích umožní pochopit principy, které tolik obdivujeme. Tyto poznatky lze pak snadno aplikovat do vizuálně atraktivnějších výsadeb, které se tak stávají idealizovanou formou přírody.

Vyhraněné používání domácích druhů není nezbytné.

Ekologové považují pěstování domácích druhů rostlin za klíčové a životně důležité pro biodiverzitu. Většina zahradníků argumentuje, že výsadby založené pouze na domácích druzích zřídka kdy přinášejí kvalitní vizuální zážitek. Řada výzkumů navíc potvrzuje vyšší biodiverzitu v prostředích obohacených o introdukované druhy.

Není tedy důvod spoléhat se jen na domácí rostliny. Evropští zahradníci již 200 let nedají dopustit na trvalky severoamerického původu (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Nesmyslné odmítání formálnosti v zahradách.

„Rozhodují se snad ptáci a motýli, zda budou hnízdit nebo sít nektar na rostlinách v pravidelném či neformálním tvaru?“ argumentují Oudolf a Kingsbury (2005) a dále poznamenávají, že ačkoli formální zahrady nemusí vypadat přírodně, neznamená to, že jsou proti přírodě.

3.4.8.1. Přirozená stanoviště jako inspirace architekta

Slova jako „prairie“ či „květnatá louka“ se dnes používají velice často, málokdo si však uvědomuje jejich pravý význam, a proto Oudolf a Kingsbury (2005) považují za důležité uvést základní charakteristiky inspirativních prostředí:

Louka (v originálu „Meadow“)

Louka je polopřirozené stanoviště, které je v průběhu léta jednou až dvakrát sečeno pro seno jako část zemědělské produkce. V mnoha nížinách Evropy byla louka nahrazena polem, čímž došlo ke ztrátě biodiverzity i estetické hodnoty krajiny. Není tedy divu, že se koncept louky stal něčím romantickým a vyhledávaným.

Vytvoření louky je extrémně náročné zejména kvůli tendenci trav energicky přerůstat a vytlačovat ceněné luční květiny. O něco jednodušší je založení louky na chudších půdách, speciálně na těch vápenatých.

K výše uvedeným faktům ještě připočteme, že louky působí esteticky po relativně krátkou dobu – brzké léto. Jako východisko nabízí Oudolf a Kingsbury (2005) dva směry:

„Obohacená louka“ (koncept Jamese Hitchmougha), který využívá vysoké severoamerické trvalky s velkými listy a dlouhou vegetační dobou, jež zvyšuje konkurenceschopnost trvalek v porostu trav.

Obr. 28
V této vrstvě osazovacího plánu rozmisťuje Oudolf dominantní trvalky, které budou tvořit rytmus výsadeb (např. *Molinia caerulea* 'Moorhexe', *Sporobolus heterolepis*). (foto odkaz 11.)

Obr. 29
Detailní osazovací plán popisuje všechny druhy a kultivary trvalek. V mapě jsou zaznamenána čísla, která odkazují na seznamy rostlin. (foto odkaz 11.)

Obr. 30
Vlevo: Označení plochy pro výsadbu vápnem nebo sprejem se zkratkou druhu trvalky. (foto odkaz 12.)

Obr. 31
Vpravo: Výsadba trvalek v moderním parku High Line v New Yorku. (foto odkaz 13.)

„Výsadby matrix“ (koncept Pieta Oudolfa), jejichž podstata spočívá v použití trsnatě rostoucích trav na místo výběžkatých, které převažují na přirozených lučních stanovištích. Kultivované druhy trav vytvoří vizuálně dominantní základ, do kterého jsou přimíchány trvalky, dvouletky i letničky. Ty se mohou snadno přesévat, jelikož trsnaté trávy nikdy nevytvorí neprostupný drn.

Výsušná louka (v originálu “Dry meadow”)

Nejbohatší a vizuálně nejatraktivnější flóry se vyskytují na tenkých vápenatých půdách, kde je limitován růst kompetitivních trav a ponechána výhoda nízkým stresu odolným trvalkám. Stanoviště typická pro střední Evropu.

Step (v originálu “Steppe”)

Směrem do východní Evropy výsušné louky gradují ve step, stanoviště s nápadně velkou biodiverzitou (až 80 druhů/ m²). Z těchto poměrů pochází mnoho časně kvetoucích trvalek a cibulovin, nejvíce snad kosatců (*Iris*). Koncem léta a na podzim zde dominují trávy a některé polokeře. V tomto stanovišti našla inspiraci známá směs „Sibersommer“ (v překladu „Stříbrné léto“) z německého projektu Perennemix.

Krátko-stébelnatá prairie (v originálu “Short-grass prairie”)

Krátko-stébelnatá prairie se stále častěji stává inspirací pro nové koncepty zelených střech či městského prostředí, kde jsou shodně mělké půdy plné vápenatých odpadů ze stavby.

Dlouho-stébelnatá prairie (v originálu “Tall-grass prairie”)

Jedná se o velmi rozmanitou flóru středozápadu Severní Ameriky, která kdysi pokrývala rozsáhlé plochy, avšak dnes je zemědělstvím zredukována jen na zlomek původní rozlohy. Tato stanoviště, stejně jako louky, sestávají převážně z trav s menším podílem kvetoucích trvalek (asi 25%). Mezi nejtýpější prérijní trvalky patří *Aster*, *Eupatorium* či *Solidago*. Na rozdíl od louky většina bylin zde přečkává zimu v přízemních pupenech, ze kterých na jaře vyrůstá díky škrobovým zásobám v rhizomatickém kořenovém systému a koncem léta výškově přerůstá obyčejného člověka. Enormní rychlost růstu je stimulována intenzitou vegetačního období, které je krátké, ale teplé a vlhké. Převážná většina rostlin kvete v prerii v pozdním létě a na podzim. Výše zmíněné parametry představují klasické chování kompetitorů.

V Evropě nabyl pojem „prairie“ mnohem širšího významu, než dříve se lze setkat s tím, že kdejaké trvalkové výsadby jsou označovány jako „prairie“ (Oudolf a Kingsbury, 2005). „Opravdové“ prairie nemají v Evropě velký úspěch, protože zahrnují velké množství trav, které v místních podmínkách dobře neklíčí (tudíž nefunguje přesévání těchto druhů) a obvykle v chladnějších klimatech nekvete. Evropská akademici se věnují různým adaptacím severoamerických prerií do našich podmínek – výše zmiňovaný James Hitchmough z Sheffieldské univerzity či Cassian Schmidt z Hermannshofu.

Preriový styl přitahuje pozornost Evropy zejména proto, že řeší problém s velmi živnými půdami, na kterých je těžké udržet atraktivní rozmanité společenstvo. Prairie nabízí nízké náklady na údržbu, dlouhotrvající efekt v průběhu vegetační sezóny a vhodné prostředí pro biodiverzitu. Prerijní společenstvo je i na živných půdách schopno udržovat vysokou rozmanitost, přestože zde probíhá řada mezidruhových kompetic. Pokud jsou preriové výsadby dostatečně husté, odolají i velkému tlaku plevelných společenstev.

Z dosavadních výsledků lze říci, že preriové výsadby přežijí 5 – 10 let, což z nich dělá finančně výhodný prvek pro městské prostory. To, zda vydrží déle, ukáže čas, jelikož podmínky v Evropě jsou přeci jen odlišné od těch severoamerických (predace slimáků a šneků kvůli teplejším zimám, agresivnější plevelná flóra, invazivní chování některých prérijních druhů).

Květena vysokých bylin (v originálu “Tall-herb flora”)

Vysoko-bylinná květena patří mezi jedny z nejhezčích flór chladnějšího klimatu. Vzkvétá na živných, vlhkých půdách, obvykle v lehkém stínu lesa. Často se vyskytují v horských oblastech, kde bystřiny přinášejí velké množství živin. Prudký sklon terénu a časté přistínění limituje trávy v jejich růstu

a dává možnost zejména širokolistým trvalkám, aby opanovaly celý prostor. Pro představu jmenujme třeba rody *Filipendula*, *Persicaria*, *Ligularia*, *Aconitum*.

Tato květena není tak dobře známá a hlavně pochopená jako ostatní společenstva. Důvodem je zhoršená dostupnost ať už vlivem členitého reliéfu nebo politické nestability států, v nichž je zmíněná flóra domácí. Podle Oudolfa a Kingsburyho (2005) si však zaslouží mnohem více pozornosti zejména kvůli toleranci ke stínu, pestrosti druhů, a také pro schopnost soupeřit na živných půdách s plevelem. Určité druhy (*Lysimachia* nebo *Physostegia*), které tvoří plevelu odolné monokultury, jsou toho důkazem.

Mezi hlavní nevýhody vysoko-bylinné flóry patří příliš bujný růst, který vede k nedobré struktuře výsadby a méně atraktivnímu vzhledu v zimním období.

Lesní podrosty (v originálu “Woodland floor”)

Podrosty jako inspirace pro zahradní architekturu jsou etablovaným společenstvem, které používala již Gertruda Jekyll a mnoho dalších. Celá tato společenstva tíhnou k brzkému kvetení a často mají nápadné, dekorativní olistění. Co se týče estetického účinku, přináší do kompozice nízké, pestré tapety stínomilných rostlin – cibuloviny, geofyty, kapradiny a celou škálu trvalek. Část rostlin (*Hedera helix*, *Pachysandra*, *Symphytum*) ze stanoviště podrostu lesa tvoří velmi efektivně souvislý pokryv, což vedlo k naprostému zničení tohoto krásného výsadbového stylu, jenž byl nahrazen tzv. ground cover. Oudolf a Kingsbury (2005) mají na vývoj situace jasný názor: „Tam, kde je pouze slabý stín, existuje sotva nějaká omluva pro vytváření tohoto „zeleného tmelu“, když zde může prospívat řada zvláštních trvalek (*Digitalis*, *Meconopsis*, *Aguilegia*), které se přesévají a dodají porostu spontánnost a dynamiku.“

Mokřady a okraje vodních ploch (v originálu “Wetland”)

Stanoviště zvláště bohatá na vodu a živiny jsou domovem mnoha bujných, úchvatných, avšak vysoce kompetitivních rostlin. Trvalky vodních břehů se řídí vlastními pravidly a často vzdorují pokusům zahradních architektů. Vzhledem k expansivnímu charakteru růstu musíme být obezřetní při používání introdukovaných druhů, zvláště je-li vodní plocha napojena na širší vodní systém (Oudolf a Kingsbury, 2005).

3.4.9. Ekologické aspekty výsadby

Podle Oudolfa a Kingsburyho (2005) mají trvalkové výsadby tři základní ekologické aspekty:

Biodiverzita

V poslední době se stále více diskutuje o biodiverzitě jako o nezbytné složce nejen krajiny, ale také městského a příměstského prostředí. Vyšší různorodost rostlin ve výsadbách zvyšuje biodiverzitu fauny a přispívá ke stabilizaci celého ekosystému.

Ekologická vhodnost

Pro dlouhodobost trvalkových výsadby hraje klíčovou roli právě výběr vhodných rostlin pro konkrétní stanoviště z hlediska jejich ekologických nároků.

Dynamika výsadby

Nejsofistikovanější přístup k ekologickému designu spočívá v přijetí dynamiky a vývoje celé kompozice. Výsadby fungují jako umělé ekosystémy, ve kterých je zákonitě nevyhnutelná určitá změna v důsledku růstu a úpadku jednotlivých populací.

Různé ekologické teorie se formovaly od poloviny 20. století. Britský botanik J. P. Grime na přelomu 70. a 80. let zpracoval tzv. CRS strategii, která dělí rostliny do tří základních skupin podle jejich chování v rámci ekosystému. C-stratégové ve vhodných podmínkách silně konkurují ostatním, naopak S-stratégové snášejí dlouhodobě nepříznivé vlivy (stres). R-stratégové rychle osidlují prázdné niky, tudíž jim vyhovuje opakované krátkodobé narušování prostředí (Grime, 1979).

Obr. 32
Nahoře: Na řadě Oudolfových projektů lze dokázat výraznou inspiraci přírodou. *Trifolium rubens* na přirozeném stanovišti - květnatá louce na Slovensku. (foto odkaz 14.)

Obr. 33
Dole: Výsadba stylizované louky za použití trsnaté trávy *Deschampsia caespitosa* a *Trifolium rubens*. (foto odkaz 14.)

Tab. 5 Oudolf (2005) vychází z Grimeho teorie, konkretizuje ji a vztahuje k trvalkám v jeho výsadbách:

Název	Popis trvalek	Charakteristika trvalek
„Vítěz bere vše.“	Konkurenti, označovaní také jako C-stratégové (Grime, 1979), nejlépe prospívají v dobře zásobeném prostředí s dostatkem světla, vláhy a živin. Vyznačují se dobrou schopností vytěsnit okolní rostliny, čehož zahradní architektura využívá zejména k redukci plevelů, čímž snižuje náklady na údržbu.	<ul style="list-style-type: none"> - vysoký habitus (důležitý v boji o výhodné světelné podmínky) - rychlý růst a schopnost šířit se do stran pro ovládnutí prostoru - velké měkké listy pro zastínění ostatních trvalek - pozdní kvetení, jelikož pionýři, kteří přichází první, kvetou brzy a konkurují jim v boji o opylovače - bujný růst a produkce velkého množství biomasy
„Kdo přežije, vyhraje.“	Stresu odolné trvalky prospívají na stanovištích s nedostatkem světla, vody anebo živin. Nejsou příliš kompetitivní, a proto mohou tvořit promísené výsadby. Ve výsadbách založených na této kategorii trvalek často vznikají mezery, ale vzhledem k charakteru stanoviště nejsou kolonizovány plevelnými společenstvy. Do této skupiny patří mnoho trvalek, které stres řeší jednoduše tím, že se mu vyhnou. Například cibuloviny a další geofyty rostou v období, kdy zimní slunce pronikne holými větvemi stromů a oni mají dostatek světla, kterého je během vegetační doby nedostatek.	<ul style="list-style-type: none"> - tmavě zelené listy (zvýší fotosyntézu a zvýhodňuje trvalky ve stínu) - malé šedivé listy s trichomy na povrchu (zvýšují stresuodolnost na suchých stanovištích) - obsah aromatických olejů (obrana proti predátorům) - malé, horizontálně postavené listy (odolnost vůči silnému větru)
„Žij rychle, zemři brzy.“	Pionýři, někdy také nazývaní ruderalové, byli evolucí adaptováni na zaplňování volných ekologických nik. Rostou velmi rychle, aby mohli brzy vykvést a dostatečně rozšířit svá semena, která většinou vydrží v půdě dlouhou dobu čekajíc na vhodnou příležitost. Mezi pionýry patří letničky, dvouletky, krátkověké trvalky a víceletky. Často sem řadíme celé čeledi jako například <i>Apiaceae</i> (miříkovité) a také většinu plevelů.	<ul style="list-style-type: none"> - rychlý růst, aby osídlily stanoviště dříve než ostatní a stihly reprodukci, než budou vytlačeni C-stratégem - nápadné květy pro nalákání opylovačů - dlouhá doba kvetení, která zaručí, že stihnou být opyleny - produkují velké množství semen, aby zajistily, že zůstane zachován genotyp - brzy odumírají

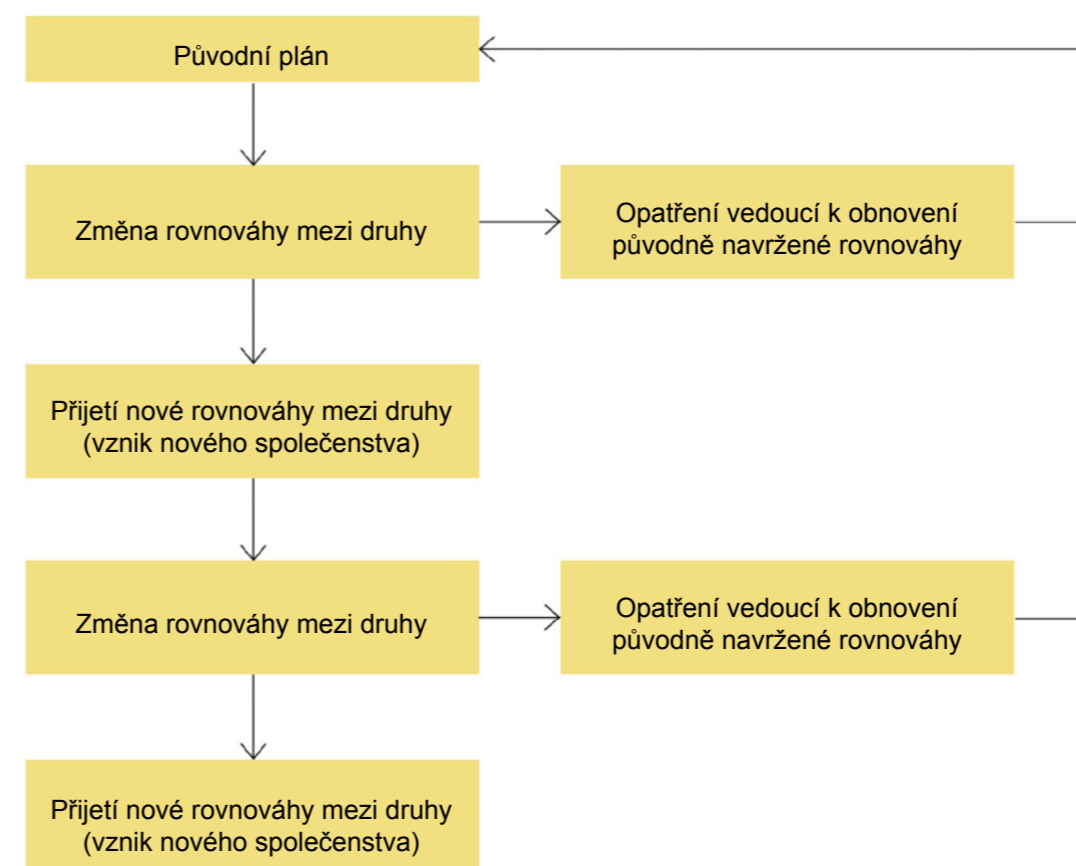
Výše uvedené životní strategie se zřídka objevují v čisté podobě, u rostlin dochází k jejich kombinování a často jsou také závislé na stanovišti. Oudolf a Kingsbury (2005) uvádí jako příklad *Salvia nemorosa*, která velmi dobře odolává suchu, avšak v přirozeném prostředí (květnatá louka) se chová jako C-stratég (konkurent).

3.4.10. Technologie údržby a management ekologického procesu

„Navrhování a údržba jsou velmi úzce spjata – nejlepší zahrady jsou tvořeny lidmi, kteří kombinují role zahradního designéra a zahradníka. Pouze správná zahradnická údržba může naplnit architektovy představy,“ říká Piet Oudolf (2005). Oudolf a Kingsbury (2005) také důrazně upozorňují, že plánování údržby by mělo proběhnout v těch nejranějších fázích projektu. Ať už bude financování údržby velkorysé či minimální, následné angažování zahradního architekta by mělo být samozřejmostí. Zvláště v prvních letech než se výsadba etabluje, dochází ke konkurenčním bojům, ztrátě některých trvalek či jiným změnám. V této fázi je nezbytné rozhodnutí zahradního architekta společně s investorem, zda údržbu vést směrem k zachování originálního plánu či akceptovat nastalé změny a dynamiku výsadby (viz Graf 1.1). „Přírodní procesy v záhonech musíte vést a korigovat, jinak se vám to vymkne z rukou. Musíte přesně vědět, kdy zasáhnout – je to mnohem složitější než pouhé zastřihování ve formálních zahradách,“ varuje Piet Oudolf (1999). Jedny z nejhezčích kombinací trvalek vznikají náhodně, tudíž by byla škoda usilovně se snažit o striktní zachování původního projektu. Navíc tyto přírodou iniciované kombinace bývají ekologicky mnohem stabilnější (Oudolf a Kingsbury, 2005). Zásahy do trvalkových výsadeb velmi záleží na jednotlivých druzích. Zatímco trsnaté trvalky se siným vegetativním růstem (*Geranium*) nebo přesévající se rostliny s velkými listy (*Verbascum*) mohou vytlačit okolní druhy, přemnožení trvalek se vzdušným habitem (*Aquilegia*, *Thalictrum*) či letní dormancí jen stěží může způsobit závažnější problémy (Oudolf, 2010).

Oudolf a Kingsbury (2005) ve svých výsadbách doporučují dvě návštěvy během prvního roku po výsadbě a následně každoroční kontrolu pokud možno v odlišných ročních obdobích. Trvalkové výsadby se většinou etablojí koncem třetího roku.

Graf 1 Proces rozhodování o následné péči a údržbě výsadeb (Oudolf a Kingsbury, 2005)

Vzhledem k tomu, že Oudolf navrhuje nové typy výsadby, popisuje také údržbu, která je často odlišná od péče o klasické konvenční rabato (Oudolf a Kingsbury, 2005):

Vyvažování

Vyvažování a podpora trvalek je důležitým úkolem v tradičním trvalkovém záhoně, avšak v moderních výsadbách se značně redukuje, což je dáno pěstováním přirozených kultivarů rostlin namísto přešlechtěných, které mají velké těžké květy a slabé stonky. Přesto se nelze u některých trvalek vyvažování vyhnout.

Jako dobré řešení se jeví používání kovových půlkrhových tyček, které se snadno zapichují do země a minimalizují čas strávený vyvažováním. Lze použít i dřevěné či bambusové tyčky, lískové nebo vrbové pruty.

Piet Oudolf (2005) deklaruje, že na 3000 m² trvalkových výsadby v Hummelu stráví pouze zhruba 3 – 4 hodiny ročně vyvažováním a podporou trvalek.

Letní seřezávání

Sestřihnutím nebo zkrácením výhonů ještě před kvetením můžeme nejen snížit výšku, ve které rostliny kvetou, ale také vyprodukovat více květů na rozvětvených stoncích. Doba kvetení se tím zpravidla mírně oddaluje. Tato technika se uplatňuje především v soukromých zahradách kontinentálního klimatu s teplým a vlhkým létem. Může být alternativou k vyvažování.

Některé časně kvetoucí druhy (*Salvia nemorosa*, *Nepeta*, *Geranium*) mohou být v polovině léta seříznuty v průběhu kvetení, což iniciuje druhé kvetení v pozdním létě.

Hnojení

Konvenční praktiky hodnotí přihnojování jako velmi dobré, někdy dokonce nezbytné! Pokud se však člověk podívá na stanoviště, jež byla inspirací Oudolfových výsadby – suché květnaté louky nebo stepi, kde rostliny prosperují na tenké vrstvě rozlámaného vápence, pochopí, že není nutné záhony přihnojovat (Oudolf, 2012). Naopak přihnojování může výsadbám škodit – přehnojené trvalky mají slabá pletiva, snadno se ohýbají nebo rozklesávají a jsou obětí houbových chorob.

Substrát prériových stanovišť vykazuje přeci jen vyšší úroveň fertility, a to zejména kvůli velkému nárůstu biomasy a podílu bobovitých rostlin (*Fabaceae*), které poutají vzdušný dusík. Pro vytvoření ideálních podmínek je vhodná dobrá příprava stanoviště spočívající především v dostatečném obsahu humusu, který vodu a živiny nejen zadržuje, ale také je zpřístupňuje rostlinám. A následně každoroční mulčování popřípadě přidání organických hnojiv.

Odstraňování odumřelých částí trvalek

Ačkoli odstraňování uvadlých květů, odumřelých částí trvalek nebo opadaných listů je typická činnost konce vegetační sezóny, záleží na každém z nás, kdy ji budeme provádět. Ušchlé semeníky rostlin slouží například jako potrava ptákům nebo hmyzu jako úkryt na zimu. Některé odumřelé části trvalek umí být navíc velmi krásné v tlumeném zapadajícím slunci podzimu či při první zimní jinovatce.

Piet Oudolf (2005) doporučuje rozfázovat ostřihávání trvalek tak, že vždy odstraní jen ty nevhodné a zachová strukturální, hodnotné tvary pro další zimní efekt. A co dělat s ostřihaným materiálem? Rostlinou hmotu lze rozdrtit a použít jako mulč nebo ji kompostovat.

Mulčování

Kromě rozdrčeného bylinného materiálu může být jako mulč využita řada jiných materiálů pro různé specifické účely. Zahradní kompost může být aplikován pro přidání humusu a živin do půdy. Žížaly a ostatní edafon zatáhne svou činností materiál pod povrch a dodá půdě lepší strukturu.

Všechny typy mulče pomáhají redukovat ztráty vlhkosti a omezují klíčení plevelných semen. Proti plevelům je nejvhodnější zhruba 5 cm vysoká vrstva najemno nasekané (asi 1 cm) kůry (Oudolf a Kingsbury, 2005). Mulčovací kůra vydrží na povrchu dlouho, pomalu se rozkládá a je poměrně esteticky vhodná. Problém může nastat u čerstvé kůry, která obsahuje toxiny, jež se při rozkladu uvolňují do půdy

a mohou zahubit mladé trvalky. Při rozkladu také kůra odebírá z půdy dusík důležité pro růst rostlin, tudíž musí být počítáno s přihnojením půdy dusíkem.

Oudolf a Kingsbury (2005) také zmiňují noviny (nadrčené nebo v podobě listů) jako dobrý mulčovací materiál, který pojme vlhkost a může být pokryt estetičtější materiálem, například kůrou nebo kompostem.

Anorganické, minerální mulče jako štěrk či lávová drť plní většinu výše zmíněných funkcí, avšak esteticky se hodí pouze k výsadbám rostlin, které jsou inspirované suchými kamenitými stanovišti (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Boj proti plevelům

Jednou z technik, jak odstraňovat plevel z výsadby, je okopávání využívané především na jaře, když většina trvalek teprve raší. Jedná se o poměrně rychlý a účinný proces, kdy se ostrou motykou z povrchu seškrábnou klíčící rostlinky plevelů a nechají se zaschnout. Ruční vytrhávání jednotlivých plevelných rostlin později v létě je vhodné spíše pro soukromé menší zahrady.

Možností je rovněž využití selektivních herbicidů. Chemické přípravky se výborně uplatní zejména před výsadbou v přípravné fázi, která je v boji proti plevelům klíčová.

3.5. Dílo Pieta Oudolfa

3.5.1. Přehled realizací

Do přehledu tvorby Pieta Oudolfa byla vybrána nejznámější díla, popřípadě projekty se specifickými inovativními prvky. Přehled je rozdělen podle zemí, kde byly projekty realizovány a následně jsou díla řazena dle období vzniku od nejstarších k novějším.

Pod názvem projektu jsou vždy po řadě uvedeny základní údaje: rozloha výsadby, lokalizace (město, stát), doba založení. Následuje krátký text vystihující podstatu projektu. Cílem není uvést kompletní charakteristiku díla, nýbrž nastínit přehled míst, kde Oudolf působil.

3.5.1.1. Nizozemí

Oudolf Garden

10 000 m², Hummelo, Nizozemí, 1982 – dodnes

Pro Pieta Oudolfa je jeho zahrada jednoznačně místem pro různé experimenty. „Pracuji v mnoha odlišných prostorech, mám tolik nových nápadů, že bych tak často chtěl zahradu měnit,“ svěčuje se Oudolf (2010). Rob Leopold (Oudolf a Kingsbury, 1999) kdysi o Oudolfovi prohlásil: „Jeho přátelé jsou občas konsternováni, jak může kompletně vyhodit celou část zahrady a začít znovu od začátku.“ Oudolfova zahrada prošla řadou změn, jistý smysl struktury si ale zachovala dodnes. Osobitě „závěsy“ vystřihané z tisu (*Taxus baccata*) uzavírají konec zahrady již od doby, kdy se Oudolf do Hummela přestěhoval. Dalším typickým prvkem jsou náhodně rozmístěné válcovité sloupy z tisu, které kontrastují vše obklopujícím trvalkovým výsadbám. Nedávno zahrada prodělala další velkou změnu. Po zavření trvalkové školky v roce 2010 se mezi domem a Oudolfovým ateliérem otevřela rozlehlá plocha, kterou Oudolf využil pro vyzkoušení nejnovějších trendů v přírodou inspirovaném designu. Po rozmístění výrazných okrasných trav (*Calamagrostis* 'Karl Foerster', *Panicum virgatum*) a nápadných trvalek (*Camassia*, *Monarda bradburiana*, *Eupatorium*, *Helenium*) vysel Oudolf na plochu zhruba 6 000 m² luční směs obsahující domácí druhy bylin i trav (Kingsbury, 2012).

Do určité míry je tato zahrada „výstavní skříní“, do které jsou potenciální zákazníci pozváni, aby pochopili Oudolfovy myšlenky a nápady. Oudolfova zahrada v Hummelu je stále živou laboratoří designu stejně jako dekorativní zahradou (Oudolf, 2010).

Obr. 34 Sestřihnutí terminálního vrcholu způsobí rozvětvení stonku a zvýší hustotu květenství. Zkrácení terminálu také mírně oddaluje dobu kvetení. (foto autor, 2012)

Hesmerg Garden

350 m², Sneek, Nizozemí, 1993

Tento projekt ukazuje přechodné stadium mezi dřívější tvorbou ovlivněnou Mien Ruys a pozdějšími léty, kdy se Piet vydal vlastní nezávislou cestou. Typickou, úzkou a dlouhou městskou zahradu za domem ztvárnil pro své blízké přátele (Oudolf, 2010).

Boon Garden

2 500 m², Oostzaan, Nizozemí, 2000

Piet Oudolf během své kariéry ztvárnil několik zahrad pro domy, které navrhl architekt Piet Boon. První z nich patřila samotnému architektovi a Oudolf (2010) na ni dodnes vzpomíná: „Dal mi naprostou volnost, ale já jsem chtěl následovat styl jeho architektury, který je velmi osobitý, výrazný a moderní, s jasně viditelnými holandskými kořeny.“ Zahradě dominuje jeden druh – *Deschampsia caespitosa* 'Goldtau', který vytváří dva dlouhé záhony lemující úzký bazén. Oudolf (2010) tím ukazuje, že okrasné trávy nemusí být nutně spjaty s neformálním až plevelným charakterem. Také demonstruje, jak mohou být skromné nenápadné rostliny vytrženy z temnoty a použity pro monstrózní efekt.

Reuma Verpleeghuis Center Garden

Rotterdam, Nizozemí, 2002

Veřejná a rekonvalescenční zahrada náleží Revmatologickému a rehabilitačnímu centru v Rotterdamu poskytuje příjemné prostředí pro procházky pacientů (Deventer, 2013).

Witteveen Garden

3 000 m², Rotterdam, Nizozemí, 2005

Soukromá zahrada rodinného domu renovovaného architektem Pietem Boonem kombinuje kontrast mezi rozevlátými trvalkovými záhony a sestřihanými geometrickými tvary živých plotů.

3.5.1.2. Německo

Thews Garden

1 200 m², Faulück, Německo, 1996 – 2006

Farmářskou usedlost nedaleko dánských hranic charakterizuje zajímavý prvek, který navazuje na terasu moderně upraveného domu. Skládá se z centrální vlnité linie, kterou tvoří sestřihaná *Pyrus salicifolia* a obklopuje ji moře 4 druhů šalvěje (*Salvia*), které zajišťují dlouhodobé kvetení během května a června. Po sestřihání opakují kvetení ještě v září (Oudolf, 2010). Trvalkovým výsadbám dominuje kruhovitě jezírko obklopené půlkruhovitým tisovým živým plůtkem, který zde vytváří intimní zákoutí.

Riverside residence

6 000 m², Bonn, Německo, 2006

Rozlehlá soukromá zahrada na břehu řeky Rýn čítá zhruba 2 500 m² trvalkových výsadeb. Koncept zahrady naplňuje Oudolfovi představy o vytěsnění centrální plochy trávníku a jeho využití pouze pro široké cesty. Za zmínku stojí ještě zdařilá kombinace, jejíž základ tvoří trsy *Sesleria glauca*, do kterých jsou vmezeřeny barevně nevýrazné, ale strukturálně nápadné trvalky – *Echinacea* 'Green Edge', *Eryngium yuccifolium* či *Liatris spicata* 'Alba' (Oudolf, 2010).

Gräflicher Park

4 500 m², Bad Driburg, Německo, 2008

V hlavním historickém parku lázeňského města Bad Driburg v roce 2008 přibyla moderně ztvárněná část zahrady. Zvláštní kompozice sestává ze dvou vlnitých trvalkových záhonů, mezi nimiž se táhne dostatečně široký chodník. Ten je přerušen pěti kruhovitými travnatými plochami, které jsou pro umocnění pocitu vlnění nepravidelně zprohýbány.

Většina peren je navržena ve skvrnách či větších trsech, ale pro scelení prostoru zde figuruje několik volně rozestých trvalek. Brzy v létě tuto funkci plní *Papaver orientale* 'Mandarin', později *Monarda* 'Scorpion' a v závěru babího léta *Helenium* 'Moerheim Beauty' či *Veronicastrum virginicum* 'Temptation' (Oudolf, 2010).

Berne Park

3 000 m², Bottrop, Německo, 2010

Na okraji industriálního města Essen v německém Porúří vznikl projekt přeměny dvou kruhových

Obr. 35
Nahoře vlevo:
V soukromé zahradě v Hummelu lze vidět kreativní práci se střižanými stálezelenými prvky. Typické jsou "závěsy" uzavírající konec zahrady. (foto odkaz 18.)

Obr. 36
Nahoře uprostřed:
Hesmerg Garden. Formální buxusový vzor se táhne téměř přes celou zahradu. Jako kontrast je podél zdi vysázen divoký trvalkový záhon. (foto odkaz 17.)

Obr. 37
Nahoře vpravo: Boon Garden. V průběhu července a srpna produkují kvetoucí metlice (*Deschampsia*) masy jemných, světle zelených květenství, které dozrají v zlatavě žlutá plodenství přetrvávající do prosince. (foto odkaz 15.)

Obr. 38
Dole: Gräflicher Park. Snímek z nadhledu zachycuje vlnité trvalkové výsadby, které protíná atypický chodník. (foto odkaz 16.)

betonových nádrží kdysi sloužících pro úpravu vody na relaxační zahrady. Jednu ze 72 m širokých nádrží ztvárnil Oudolf jako zapadlou trvalkovou zahradu.

Soustředně vedené kružnicové cesty oddělují designově odlišné plochy výsadeb. Geniální výsadbový plán představuje dvě vrstvy – první definuje tzv. marix výsadbu, čili směs rostlin pokrývající celou plochu a druhá vrstva popisuje vymezení ostrůvků rostlin se speciálním efektem (Oudolf, 2010).

3.5.1.3. Švédsko

Dream Park

4 000 m², Enköping, Švédsko, 1996 (první fáze), 2003 (druhá fáze)

Město Enköping známé pro své kreativní využívání různých zahradnických přístupů v městských parcích, tzv. pocket parks, dalo v roce 1996 příležitost Pietu Oudolfovi pro návrh jeho prvního většího veřejného prostoru. Výběr vhodných trvalek pro veřejný park na 59° rovnoběžce severní šířky byl pro Oudolfa výzvou.

„Salvia river“ (v překladu „šalvějová řeka“) byl Oudolfův vytožený experiment poprvé realizovaný právě v Enköpingu, který se později stal velkým fenoménem, jež zopakovala řada zahradních architektů v různých variacích. Klíč úspěchu tkví v převzetí teorie monokultury. „Salvia river“ se navenek jako monokultura tváří, ve skutečnosti ji ale tvoří tři podobně vysoké hybridy *Salvia nemorosa* 'Ostfriesland', *Salvia × sylvestris* 'Blauhügel' a 'Rügen'.

Dalším determinačním prvkem Dream Park jsou tři vysoké válcovité věže stříhané z buku (*Fagus*) nabízející intimní prostor pro posezení a rámované pohledy na okolní výsadby (Oudolf, 2010).

Skärholmen Park

8 000 m², Stockholm, Švédsko, 2010

Centrum regenerovaného městského prostoru mezi blokovou zástavbou bytů tvoří mělký vodní prvek pro hry dětí, na nějž navazují nepravidelné prstencové plochy trvalkových výsadeb.

3.5.1.4. Španělsko

Barcelona Garden

1 000 m², Barcelona, Španělsko, 2007

Soukromá zahrada u residence v Barceloně byla prvním projektem, který Oudolf navrhl mimo chladné klima mírného pásu. Pro stříhané živé ploty používá *Cupressus sempervirens*, do zahrady zahrnuje pro Španělsko typické olivovníky (*Olea*) a trvalková výsadba je inspirována okolní mediteránní flórou s citlivým doplněním severoamerických prérijních druhů pro zvýšení struktury. Možná je to jen malá zahrada, ale ukazuje důležitý pokrok v mediteránním designu, který se za poslední léta tak málo změnil (Oudolf, 2010).

3.5.1.5. Itálie

Il Giardino delle Vergini

2 000 m², Venice, Itálie, 2010

Roku 2010 byl Piet Oudolf přizván k vytvoření zahrady pro zkrášlení prostoru umělecké výstavy Venice Biennale.

3.5.1.6. Irsko

Country Cork Garden

5 500 m², Irsko, 2006

Country Cork Garden představuje obrovskou soukromou zahradu navrženou ve velmi neformálním stylu napodobujícím přírodu drsného Irska. Ukazuje, jak daleko se Oudolf posunul od kořenů holandského architektonického designu.

3.5.1.7. Velká Británie

Bury Court

2 000 m², Surrey, Velká Británie, 1996
viz. kapitola 1.5.2.1.

Scampston Hall

15 000 m², North Yorkshire, Velká Británie, 1999
viz. kapitola 1.5.2.2.

RHS Wisley

3 400 m², RHS Garden, Surrey, Velká Británie, 2001
viz. kapitola 1.5.2.4.

Trentham Estate

12 300 m², Staffordshire, Velká Británie, 2004 - 2007
viz. kapitola 1.5.2.3.

Potters Fields Park

2 500 m², London, Velká Británie, 2007
viz. kapitola 1.5.2.5.

Obr. 39
Nahoře: Berne Park v Německu vznikl přeměnou starých nefunkčních betonových nádrží na vodu. (foto odkaz 19.)

Obr. 40
Uprostřed: Determinačním prvkem Dream Park jsou tři vysoké válcovité věže stříhané z buku (*Fagus*). Nabízejí intimní prostor pro posezení a rámované pohledy na okolní výsadby (foto odkaz 20.)

Obr. 41
Uprostřed: West Cork Garden. Na první pohled připomínají kopečkovité trsy trvalek charakteristické rozlehlé plochy irských vřesovišť. (foto odkaz 21.)

Pensthorpe Nature Reserve

4 500 m², Norfolk, Velká Británie, 2000, renovace 2008

Oudolf uplatnil svůj originální design pro návrh návštěvnické atrakce, která oslavuje nové tisíciletí v Pensthorpe Nature Reserve. Primárním cílem bylo povzbudit veřejnost a dosáhnout většího zájmu o přírodní rezervaci s mnoha odlišnými stanovišti – jezera, lesní krajina, louky, bažiny a velkým důrazem na biodiverzitu. Oudolfův moderní, přírodou inspirovaný design splňoval obojí. Na rozdíl od jeho předešlých děl, tento projekt nezahrnoval příliš architektonických elementů. Millennium Garden těží z lehce zvlněného terénu, který umožňuje vidět výsadby z různých úhlů (Oudolf, 2010).

3.5.1.8. Spojené státy americkéLurie Garden

10 000 m², Millennium Park, Chicago, Illinois, 2004

Lurie Garden představuje menší intenzivně udržovanou zahradu na střeše podzemního parkoviště, která je součástí mnohem většího extenzivního veřejného parku. Projekt vzešel ze spolupráce Pieta Oudolfa s ateliérem Gustafson Guthrie Nichol. Celý prostor je chápán jako umělecké dílo, které těžce závisí na konceptu Oudolfových výsadeb. Dominantní roli zde hraje prvek „Salvia River“, který Oudolf zopakoval díky velkému úspěchu v Dream Parku ve Švédsku (Oudolf, 2010).

The Battery

11 500 m², New York, 2005

Ležící u nohou mrakodrapů jižního Manhattanu, Battery Park nabízí krásné pohledy na ikonu Ameriky, sochu Svobody. Navzdory své lukrativní poloze začalo nejstarší nábřeží New Yorku v devadesátých letech pustnout, což iniciovalo jeho revitalizaci. Útok 11. září 2001 na blízké World Trade Center vedl k věnování promenády, která byla zrovna v rekonstrukci, obětí a přeživším této tragédie. Tak vznikla Garden of Remembrance (Zahrada vzpomínek). Z původních výsadeb v parku zbylo velmi zachovalé a dobře zapojené stromové patro. Oudolfovy výsadby se tedy musely podřídit poměrně značnému přístínění, tudíž mají výrazně jiný charakter než většina jeho děl. Kromě bosketu navrhl Piet Oudolf také promenádu podél vody, která zahrnuje jeho typické préríové trvalky (Oudolf, 2010).

The High Line

11 000 m², New York, 2009 – 2010

Zrezivělá vyvýšená železniční trať kdysi dopravovala náklad po západní části Manhattanu. Před stržením ji zachránila akční skupina místních obyvatel Friends of the High Line, která ji viděla jako potenciální veřejný prostor. Hlavní myšlenkou projektu bylo zachovat divokost a nespoutanost přírody, která si opuštěné území začala brát zpět. Ironií rekonstrukce za 150 milionů dolarů je fakt, že veškerá náletová vegetace byla odstraněna. Technické vybavení železnice bylo demontováno a následně sem vše bylo vráceno společně s vysazením „divokých“ výsadeb, které měly evokovat původní vegetaci.

Oudolfova role spočívala v návrhu výsadby, která by vypadala co nejpodobněji původní spontánní vegetaci. Design lineárního parku začíná směsí trvalek a trav, které přechází do kombinace keřů a trvalek, která navozuje další sukcesní stadium, na nějž logicky navazuje porost vzrůstnějších dřevin. Kromě pocitu spontánnosti skýtají výsadby i příjemné prostředí střídané slunná stanoviště s chladivým stínem (Oudolf, 2010).

Nantucket Garden

25 000 m², Massachusetts, 2007 – dodnes

Ostrov Nantucket u pobřeží Massachusetts se v poslední době vyvinul v exklusivní rezidenci, kde Oudolf v roce 2007 začal navrhovat rozlehlou soukromou zahradu společně s firmou Field Operation, s níž spolupracoval i na projektu The High Line. V zahradě ležící jen 300 metrů od pobřeží musel Oudolf vytvořit bariéru z dřevin, které odcloní silný vítr i spršky slané vody. Rovněž skladbu trvalek bylo

nutné přizpůsobit neobvyklým podmínkám – důležitou roli se hráli trávy (*Sporobolus heterolepis*, *Molinia caerulea*), které dobře odolávají silnému větru. V extenzivněji navržených výsadbách vedou křivolaké cesty pro navození dojmu, že se člověk prochází prérií (Oudolf, 2010).

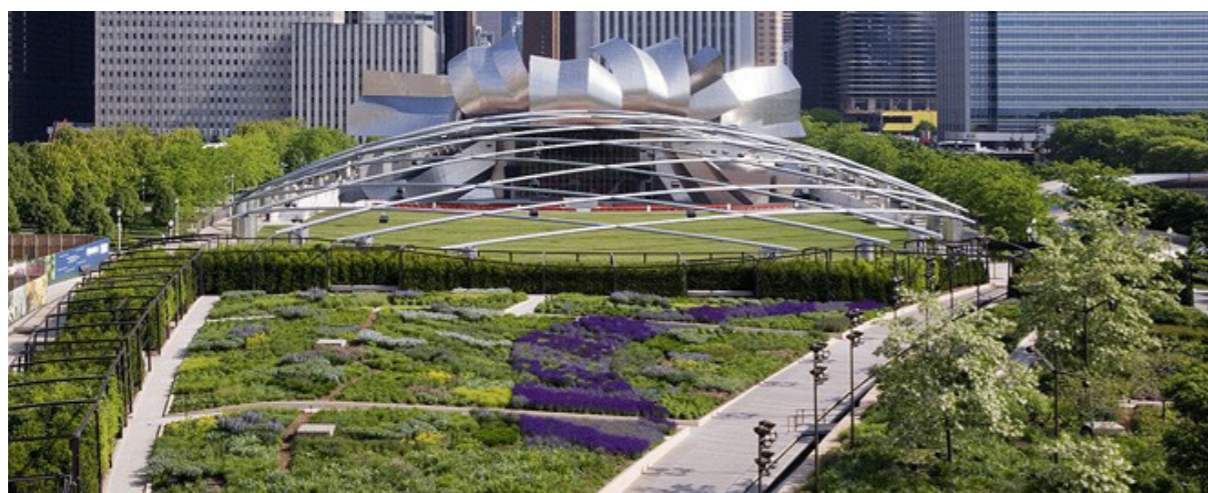
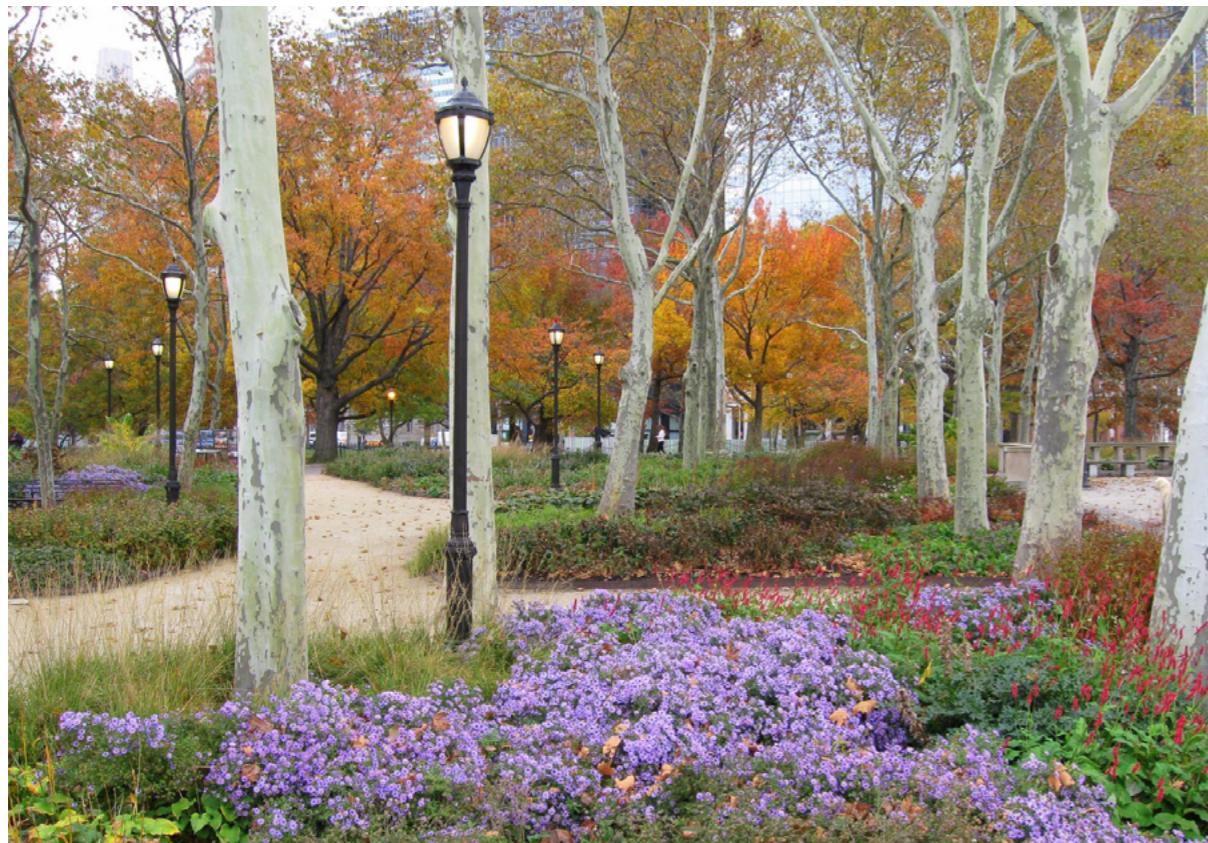

Obr. 42
Nahoře vlevo: Bývalá železniční trať byla nově přetvořena na městský park, který se nyní táhne mezi vysokými budovami Manhattanu. (foto odkaz 22.)

Obr. 43
Nahoře vpravo: Prvek „Salvia river“ byl poprvé použit v Dream Parku ve Švédsku. Pro velký úspěch ho Oudolf zopakoval při návrhu Lurie Garden v Chicagu. (foto odkaz 24.)

Obr. 44
Dole: Veškerý povrch High Line byl při rekonstrukci odstraněn, náletová vegetace vykáčena. Po nezbytné asanaci dráhy byly opět položeny koleje, dlažba a vysazeny rostliny. (foto odkaz 23.)

3.5.2. Podrobný rozbor navštívených děl Pieta Oudolfa

3.5.2.1. Bury Court

Zhruba 65 km jihozápadně od Londýna v hrabství Surrey se nachází renovovaná farma. Původní usedlost v polích vzdálená od nejbližší vesničky Bentley asi 2 km zde existuje již od 17. století. Do osmdesátých let 20. století bylo Bury Court prosperující chmelařskou farmou (Lemieux, 2013).

V roce 1993 sem byla z jižní části Bentley přestěhována trvalková školka Green Farm Plants, kterou vedl John Coke s Marinou Christopher. Green Farm Plants byla známá mezi pěstiteli pro nevšední rarity a nově introdukované trvalky. Školka vzkvétala až do roku 2002, kdy se Marina přestěhovala o několik málo kilometrů na západ a přejmenovala školku na Phoenix Perennial Plants, která dodnes prosperuje. Phoenix Perennial Plants dodávala prérijní trvalky pro nový olympijský park v Londýně či dnes pěstuje rostliny pro 5 soutěžních zahrad RHS Chelsea Flower Show (Christopher, 2012).

V roce 1996 John Coke pozval svého dlouholetého přítele Pieta Oudolfa, do Bury Court, aby mu navrhl reprezentativní zahradu, kde by zákazníkům mohl ukázat použití peren, jež jeho školky produkují. Tento projekt se stal první Oudolfovou zakázkou na území Velké Británie (Oudolf, 2010). Poté, co byla školka přemístěna, proběhlo na Bury Court několik dalších přestaveb a z někdejší farmy se stal moderní, rustikálně laděný areál pro svatby, rauty a slavnostní příležitosti. Nejen díky dobré finanční situaci, ale také díky zachovalé přízni Mariny Christopher a Johna Coka, se daří udržovat zahrady v prvotřídní kvalitě. Bury Court je otevřena veřejnosti jednou měsíčně při tzv. Plantsman's Day (Školkařův den), kdy Marina Christopher provází zájemce zahradou a zároveň přednáší o trvalkách na konkrétní téma (Lemieux, 2013).

Velká část poměrně rozlehlého dvorku (2 000 m²) byla původně vybetonovaná. Nепropustný povrch bylo nezbytné odstranit a vyměnit jej za kvalitní zeminu. Vzhledem k celoročnímu silnému větru se majitelé rozhodli vystavět zeď, která by uzavřela dvorek, jenž byl dosud ohraničen ze tří stran domem a stodolami.

Kompozice zahrady je založena na centrální ploše trávníku, který je obehnán chodníkem z přírodních valounů. Ten propojuje několik trvalkových záhonů s ostatními dekoračními prvky. V jižní, stinné části zahrady nalezneme plochu vyhrazenou kapradinám, jež dělají doprovod obdélníkovému jezírku. Na jezírko navazuje „Knot Garden“ (stříhaný buxusový prvek připomínající tkaninu). Vydáme-li se odsud k severní části zahrady po diagonálním chodníku, narazíme na polokulovitý pravidelně stříhaný buxus, který je akcentován půlkruhovým záhonem *Molinia caerulea*. Chodník ukončuje kruhovitá kovaná konstrukce porostlá stříhanou hrušní (*Pyrus salicifolia*). Oudolfem původně navrhovaný *Cornus mas* se neosvědčil.

V severní, osluněné části bývala „šterková zahrada“ vysázená v mediteránním stylu, který miloval John Coke. Jelikož bylo potřeba vytvořit prostor pro návštěvníky a hosty slavnostních událostí, byla tato plocha společně s obdélníkovým jezírkem přeměněna v mlatový povrch.

Nejvíce oceňovaným a velmi inovativním prvkem Bury Court se stala „Deschampsia Meadow“ (v překladu „Louka z metlice“). Prostoru o rozloze zhruba 150 m² dominuje *Deschampsia caespitosa*, která tvoří vzdušný načechraný polštář, z něž sporadicky trčí jednotlivé rostliny *Digitalis ferruginea* 'Gelber Herold', 'Gigantea', *Digitalis laevigata*. Jako kontrast k věžovitým květenstvím náprstníků jsou v „louce“ integrovány kulovité hlávky *Allium sphaerocephalon* a později kvetoucí *Trifolium rubens*. Podzimní efekt spolu se zlatavou metlicí tvoří tmavé semeníky *Echinacea purpurea* (Coke, 2012, pers. comm.).

Vzhledem k velkému počtu kompozičních prvků, které přitahují pozornost návštěvníka v poměrně malém prostoru, by se dalo říci, že zahrada působí poněkud překombinovaně. Určitým sjednocujícím prvkem jsou harmonické, pastelové barvy trvalek a rafinované rozmístění trav. Velmi sporné je rovněž hodnotit trvalkové výsadby, které se nadržují klasických modelů, nýbrž vykazují rysy Oudolfova designu. Chodníky po celé délce lemují vysoké trvalky (*Eupatorium purpureum*, *Macleaya cordata* či *Monarda*

Obr. 45
Nahoře: Promenádu podél Hudson River zdobí Oudolfovy výsadby nejen v létě, ale i na podzim a v zimě. (foto odkaz 21.)

Obr. 46
Uprostřed: Bosket v The Battery. Pro Oudolfovy projekty velmi netypické stinné stanoviště pod korunami vzrostlých platanů (*Platanus*). (foto odkaz 26.)

Obr. 47
Dole: Lurie Garden z nadhledu. Frank O'Gehry navrhl venkovní hudební pavilon Jay Pritzker Music Pavilion, který svým moderním designem zapadá do sousedství mrakodrapů, ale zároveň prostoru dominuje monumentální plastikou - kadeřemi nerezové oceli, které obklopují jeviště. (foto odkaz 25.)

'Squaw'), které mají tendenci přepadávat a znemožňovat průchodnost.

Zahrada Bury Court funguje díky vysoce intenzivní péči, ať už se jedná o vyvazování a usměrňování vysokých trvalek, závlahu nebo sečení anglického trávníku. Bury Court (celkově asi 5 000 m²) zaměstnává jednoho zahradníka na plný úvazek a majitelé zvažují zaměstnání dalšího pracovníka (Coke, 2012, pers. comm.).

Piet Oudolf v mnoha svých knihách (1999, 2005, 2010) zdůrazňuje klíčovou roli ekologických nároků trvalek. V Bury Court muselo být nemálo navržených rostlin vyměněno, jelikož se nedokázaly vyrovnat s místním klimatem. Designově velmi pěkný prvek „Deschampsia Meadow“ se v prvních letech neosvědčil. V deštivém klimatu jižní Anglie vyhnívaly báze metlic (*Deschampsia*) natolik, že odumřely zhruba tři čtvrtiny celého porostu. John Coke, zkušený školkař, nahradil metlici *Molinii caerulea* 'Poul Peterson', která se velmi dobře etablovala a prosperuje dodnes. Mezi další problémy patřila *Monarda* 'Squaw', která v této oblasti velmi brzy chytala padlí. Na otázku Johna Coka, čím ji mají nahradit, ho Oudolf jednoduše odbyl: „Nenahrazujte ji, nechte ji v záhoně a pouze ji zbavte listů.“ (Coke, 2012, pers. comm.). Oudolf často upřednostňuje svůj design a víze na úkor udržitelnosti celé kompozice. I Marina Christopher (2012, pers. comm.) říká: „Piet je geniální architekt, má skvělé nápady, ale o jeho ekologickém cítění velmi pochybuji.“

3.5.2.2. Scampston Hall

„Byla to hrozná zahrada plná vánočních stromků a pasoucích se ovcí, opuštěný skleník a kašna plná plechovek od benzínu,“ vzpomíná Caroline Legard (Lacey, 2008) na první dojem ze Scampston Hall. Když v roce 1994 Charles a Caroline Legard zdělili Scampston Hall, měla již za sebou velké úspěchy i pády. V místech, kde později spatřil světlo světa Oudolfův projekt, bývala viktoriánská kuchyňská zahrada obrovských rozměrů (15 000 m²). K této „walled garden“ (anglický výraz pro konkrétní typ zahrady, v překladu „obezděná zahrada“) přiléhá rozsáhlý krajinářský park navržený Lancelotem Brownem v 18. století. Od poloviny 20. století Scampston Hall chátrala, prostory zahrad byly využity pro komerční pěstování vánočních stromků a panské sídlo zpustlo do základů (Legard, 2012).

Po náročné rekonstrukci domu ve Scampston Hall se ukázalo být ještě obtížnější obnovení zahrady. Caroline Legard, vystudovaná interiérová designérka, vzpomíná na nesnadný proces rozhodování (Lacey, 2008): „Walled garden nemohla být zpátky přetvořena na formální kuchyňskou zahradu. Pouze několik málo hrabství si může dovolit produkci ovoce a zeleniny v tak velké míře jako tomu bývalo za viktoriánských časů. Přemýšlela jsem o komerčním využití, ale nenadchlo mě chodit každý týden na trh. Chtěla jsem najít řešení, které by se zaplatilo a zároveň vrátilo do zahrady život. Zjistila jsem, že potřebujeme moderní design, něco, co by signalizovalo, že se časy změnilly. Zároveň jsem chtěla dodržet tradici věhlasných architektů, kteří ve Scampstonu působili – Lancelot Brown, Charles Bridgeman, Reginald Farrer.“

Oudolf se při svém návrhu rozhodl vycházet ze starých anglických tradic formální „walled garden“. Z nadhledu Scampston Hall skutečně vypadá jako velice formální zahrada, z lidské perspektivy však většina geometrie zmizí za „drifty“ trvalek a vlnami trav. Oudolf popisuje vývoj návrhu: „Mojí hlavní myšlenkou bylo vytvořit rozdílné zahradní místnosti ve větším měřítku a dát jim určitou náplň.“ (Oudolf, 2010).

1. The Mount (Hora)

Prostřed poslední části zahrady stojí travnatá pyramida bez vrcholu (komolý jehlan). Namísto špičky je zde dlážděná rovná plocha, kam může návštěvník vystoupat po schodech a obdivovat zahradu z nadhledu. Pro obyčejného člověka je však kopec příliš nízký na to, aby mohl přehlédnout celou kompozici rozdělenou vysokými bukovými ploty.

Okolí „The Mount“ obklopuje třešňový sad uchvacující návštěvníka zejména v jarních měsících společně s podsadbou cibulovin, které v létě vystřídá květnatá louka.

2. Serpentine Garden (Hadí zahrada)

Této části zahrady dominují topiary – prvky ze stříhaného buxusu (*Buxus sempervirens*) a tisů (*Taxus baccata*), které zde vytváří hadovité formy.

3. Spring Box Garden (Jarní buxusová zahrada)

Společně se Summer Box Garden se jedná o dvě oddělené zahrady, přičemž každá z nich obsahuje 7 stříhaných krychlí z buxusu (*Buxus sempervirens*). Až krychle dorostou požadované výšky, bude jejich vršek vytvarován – v Jarní zahradě do tvaru kupole a v Letní zahradě do miskovitěho tvaru. Řady krychlí jsou po obou stranách lemovány trvalkovými záhony.

4. Perennial Meadow (Trvalková louka)

Typické Oudolfovy trvalky v pastelových barvách zde tvoří pravidelný vzor formální zahrady. Jelikož však dosahují značné výšky, návštěvník vnímá prostor spíše jako barevnou louku, záplavu květů. Uprostřed se nachází kulatá zapuštěná kašna s vodním stříkem.

5. Katsura Grove (Zmarličníkový háj)

Příjemný lehký stín vytváří koruny zmarličníků (*Cercidiphyllum japonicum*), které jsou podsazeny trvalkami. Zde se ukazuje Oudolfova geniální práce s odlišnými podmínkami. Okolí kmenů zmarličníků obklopují stínomilné trvalky - *Hakonechloa*, *Heuchera* 'Palace Purple', 'Rachel', *Polystichum* 'Dahlem', 'Herrenhausen', *Rogersia* 'Die Schone', 'Die 'Stolce', přechod tvoří *Acanthus hungaricus*, který částečně zasahuje do prostoru s okrasnými trávami. Lem cesty, kam dopadá více slunečních paprsků,

Obr. 48

Nahoře vlevo: Zajímavý prvek v zahradě Bury Court představuje *Pyrus salicifolia* porůstající kovovou konstrukcí. (foto autor, 2012)

Obr. 49

Nahoře vpravo: Oudolf používá vysoké trvalky na okraj záhonu jako lem cesty, aby navodil pocit, že výsadby jsou vše obklopující masa. (foto autor, 2012)

Obr. 50

Dole: Pohled přes *Deschampsia meadow* na trvalkové výsadby. V popředí lze zaznamenat trsovitý růst trav, který umožňuje existenci a přesévání trvalek, jež jsou součástí stylizované louky. (foto autor, 2012)

obývají traviny *Deschampsia caespitosa* 'Goldtau' a *Molinia caerulea* 'Transparent'. Jejich načechrané chomáče květenství a úzké listy zachytávají světlo a tvoří malebné pozadí výrazným květům *Geranium psilostemon*, *Monarda* 'Pawnee', později v létě *Astrantia* 'Claret' a na sklonku léta *Persicaria* 'Firetail'. Celé společenstvo se zdá být vyvážené a velmi dobře prosperující.

6. [Summer Box Garden \(Letní buxusová zahrada\)](#)

7. [Drift's of Grass \(Drifty trav\)](#)

Nápad na vlny trav *Molinia caerulea* 'Poul Peterson' vzešel z úspěšného prvku „Salvia river“, jak uvádí sám Oudolf (2010). Monokulturní pásy trav střídají vlnící se pruhy sečeného trávníku. Tento rastr může být doceněn na jaře, když trávy raší. V létě a na podzim okrasné trávy dosáhnou výšky až 120 cm a z lidského úhlu pohledu má trávník tendenci zmizet a celá část se promění v louku.

Pro výsadbu bylo z původních 50 kusů *Molinia caerulea* 'Poul Peterson' namnoženo přes 6 000 jedinců.

8. [The Silent Garden \(Tichá zahrada\)](#)

V centru „Silent Garden“ se nachází obdélníkové jezírko, ve kterém se zrcadí jednoduché antické sloupy vymodelované z tisu. Jelikož je zahrada mladá, dosahují sloupy pouze poloviny jejich předpokládané výšky (3 metry). Celá plocha je zatravněna a nabízí nerušený klid pro rozjímání.

9. [Plantsman's Walk \(Školkařova procházka\)](#)

Pravidelně stříhaná alej lip (*Tilia cordata*) lemují společně s obvodovou zdí zahrady přístupovou cestu. Chodník s mlatovým povrchem je z obou stran osázen vzácnými a netradičními keři (například *Paeonia rockii*, *Edgeworthia chrysantha*) s podsadbou cibulovin, jarních geofytů, hajniček a řadou rarit.

Mapa 1 Půdorys Scampston Hall (upraveno autorem, originál Oudolf a Kingsbury, 2005)

LEGENDA

 Prostor s převahou stříhaných stálezelených skulptur

 Prostor s převahou přírodních struktur (trvalky, trávy, louka)

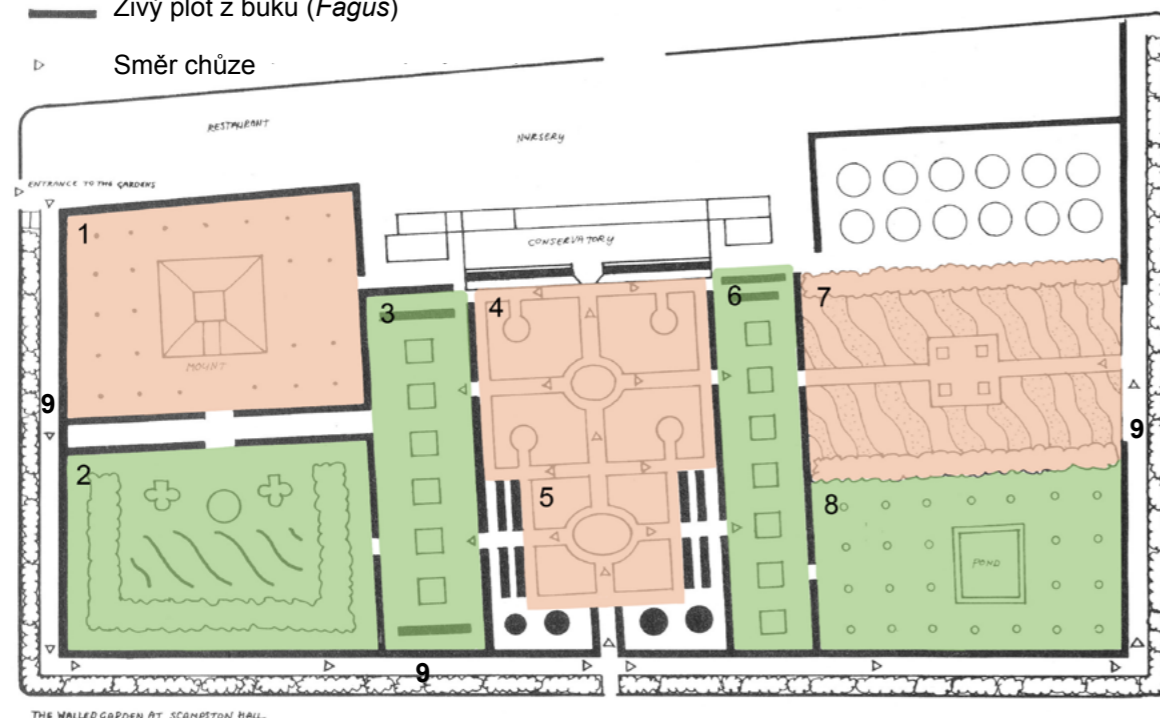
 Stříhané skulptury z tisu (*Taxus*)

 Živý plot z buku (*Fagus*)

 Směr chůze

0 10 20 30 40 m

Obr. 51
Nahoře: Walled Garden ve Scampston Hall z nadhledu. (foto odkaz 27.)

Obr. 52
Dole vlevo: Perennial meadow. V půdorysu má trvalkový parter formální tvar. Z lidské perspektivy lze však vnímat jen záplavu trvalek. (foto odkaz 28.)

Obr. 53
Dole vpravo: Drift's of Grass na podzim kontrastují se zelenými pásy trávníku. Vedle Drift's of Grass rostou sloupy z tisu (*Taxus*) kolem vodní hladiny v Silent Garden. (foto odkaz 28.)

3.5.2.3. Trentham Estate

Kdysi středověký klášter byl přestavěn významným rodem Duke of Sutherland na honosné panské sídlo s rozlehlými zahradami (Fothergill, 2013). V roce 1959 byl do Trenthamu přizván Lancelot Brown, aby navrhl nové uspořádání parku. Během 20 let svého působení nechal zvětšit jezero, pole západně od panství přeměnil na krajinářský park, opravil a rozšířil obvodové zdi parku a nechal vystavět dvě neoklasicistní myslivny. Majetný rod následně angažoval významného bohatého architekta Charlese Barryho, který provedl radikální úpravy na budově panského sídla a navrhl několik drobných staveb v rámci celé usedlosti. Pravděpodobně nejúspěšnějším počinem se však stala „Italien Flower Garden“ (v překladu Italská květinová zahrada) – tři poměrně velké terasy navazující na břehy upraveného jezera byly zdobeny fontánami. Východní strana „Italien Flower Garden“ byla lemována kovovou tepanou treláží, západní pak okrasnými křovinami. Výběr rostlin a inovativní osazovací plán byl proveden tehdejším vrchním zahradníkem Georgem Flemingem (Clarke, 2012). Po období, kdy Trentham Estate

oplývalo jedněmi z nejkrásnějších zahrad, následovali události, které jednoduše nešlo změnit.

V 70. letech 19. století rostoucí průmyslová revoluce způsobila rapidní znečištění řeky Trent, která napájela nejen jezero, ale i fontány v zahradách. Dobové dokumenty hovoří o odporu špíně a řece, která připomínala stoku veškerého odpadu z města (Clarke, 2012). S nárůstem znečištění klesal půvab Trenthamu a v roce 1905 jej rod Dukes of Sutherland opustil a postoupil krajské radě, která panství po zvážení odmítla, a tak kdysi slavné zahrady začaly chátrat (Fothergill, 2013). V roce 1911 je Trentham prodán místnímu staviteli na využití materiálu, a tak je celé panství strženo a rozebráno. V severozápadní části parku se etabluje golfový klub.

Během 20. století prošel Trentham řadou bouřlivých změn. Pro vyžití měšťanů zde byly ve 20. a 30. letech postaveny tenisové kurty, bowlingové dráhy, hudební pavilony. Po demontování skleníků obohatil zahrady taneční sál a plovárna ve stylu Art Deco. Roku 1931 byly zahrady otevřeny veřejnosti (Clarke, 2012). V devadesátých letech se v důsledku nedaleké těžby uhlí začaly zahrady propadat a v roce 1984 Trentham koupila National Coal Board (Národní uhelná rada), která nechala vypustit jezero, zpevnit východní břehy a znovu zatopit. Při té příležitosti byl zrušen plavecký bazén.

V roce 1996 koupila celé panství Modwen Properties PLC a německý investor Willi Reitz, aby obnovili a zrezovali historické panství i zahrady a proměnili je v luxusní návštěvnickou destinaci národního významu. Po šesti letech dlouhého jednání a spolupráce s veřejností bylo v roce 2003 uděleno konečné povolení pro obnovení zahrad. V souladu s dlouholetou tradicí nákladných obnov Trentham Estate noví majitelé utratili přes 100 miliónů liber (3 miliardy korun) za celý projekt (Pohl, 2010).

Zahrady v Trenthamu nikdy nezůstávaly stejné, vždy šli s dobou, což byl také hlavní námět obnovy. Vedoucím projektu se stal Tom Stuart-Smith, přední britský zahradní architekt, který navrhl nové výsadby pro „Italien Flower Garden“. Vznikl tak vskutku moderní design spojující historické rozložení teras, tvary květinových záhonů navržené během viktoriánské éry Charlesem Barrym se stylem „New Perennial Wave“ (v překladu „Moderní trvalkové hnutí“), který využívá 400 rozmanitých druhů zejména prérijních trvalek (Fothergill, 2013). Zhruba 4 hektary pokrývá 80 000 trvalek, které jsou doplněny originálními fontánami a sloupovitými cypřiši, které navozují dojem toskánské krajiny. Italskou zahradu lemují dva 120 m dlouhé trvalkové záhony, které navrhl Piet Oudolf (Oudolf, 2010).

Nejobdivovanější část Oudolfova projektu však leží podél řeky Trent přímo u vchodu do zahrad. Už když návštěvník překonává řeku po moderním mostku, může z nadhledu obdivovat neobvyklý prostor, který Oudolf výstižně nazývá „flood plain“ (v překladu zaplavovaná nížina) kvůli častým záplavám území při rozvodnění řeky Trent. „Design v takových podmínkách musí být jednoduchý pro snadnou obnovu a navržené rostliny musí být odolné občasnému zaplavování,“ říká Oudolf (2010). Prostor, nazývaný „Rivers of Grass“ (v překladu „Řeky trav“), se stal stylizací přirozených bažin. Kultivary *Molinia caerulea* 'Edith Dudzus' a o něco vyšší 'Heidebraut' tvoří základní matrix výsadeb, která od června do srpna působí jako rozmazaná paleta zelených odstínů než se na podzim promění ve zlatavé pole zachytávající paprsky zapadajícího slunce. Rozevláté masy trav akcentují vlhkomilné trvalky jako *Myrica gale*, *Persicaria bistorta* 'Superba', *Iris ensata*, *Astilbe chinensis* 'Vision in Pink', *Trolius* či *Astrantia*, které zároveň ozvláštňují prostor brzy v létě, kdy trávy teprve raší (Oudolf, 2010). Uvnitř „River of Grass“ vedou travnaté cestičky, které spojují 5 travnatých odpočívadel určených pro piknik. „Prvotřídní příklad práce člověka s přírodou nikoli proti ní,“ říká Pohl (2010).

Skrz „River of Grass“ lze projít do „Floral Labyrinth“ (v překladu „Květinový labyrint“) rovněž navržený Oudolfem. Prostor zhruba 5 500 m² proplétá nespočet úzkých mlatových chodníků, které obklopují pro Oudolfa typické vysoké prérijní trvalky. Svůj největší půvab odhalí Floral Labyrinth v pozdním létě, kdy trvalky dosáhnou nadlidských rozměrů, člověk ztratí přehled o celém prostoru a netuší, co ho překvapí za dalším ohybem cesty. Uprostřed labyrintu trvalek se nachází travnaté piknikové plochy, kde si člověk může odpočinout a „cítit sílu přírody,“ jak říká Oudolf (2010).

Společnost European Garden Heritage Network (Evropská síť zahradního dědictví) ocenila

úspěch, kterého Trentham dosáhl a v roce 2010 udělila zahradám jedno z největších vyznamenání The 2010 European Award for Garden Restoration (Evropské ocenění za obnovu zahrad). Asociace, která se zabývá návštěvností zahrad, Association of Leading Visitor Attractions, deklaruje, že Trentham byl v roce 2010 čtvrtou nejnavštěvovanější zahradou v Británii hned po takových velikanech, jako jsou Kew Garden, Eden Project a RHS Wisley Gardens (Fothergill, 2013).

Obr. 54
Nahoře: Skrz „River of Grass“ vedou pohodlné zpevněné cesty i travnaté chodníky umožňující bloudění labyrintem. Na několika místech jsou travnatá odpočívadla s lavičkami, kde si návštěvníci mohou dát piknik. (foto autor, 2012).

Obr. 55
Dole: Pohled přes nově osázenou „Italien Flower Garden“ k velkému jezeru, jež dominuje celému parku. Nové výsadby v duchu „New Perennial Wave“ navrhl Tom Stuart-Smith. (foto autor, 2012).

3.5.2.4. RHS Wisley

Zhruba 24 hektarový pozemek byl postoupen společnosti Royal Horticultural Society (Královská zahradnická společnost, dále jen RHS) v roce 1903, kdy zde existovala pouze malá část kultivované zahrady a zbytek tvořila zalesněná zemědělská půda. RHS již dlouho hledala rozlehlý pozemek mimo nepříjemný smog Londýna, ale zároveň ne daleko od kulturního centra dění. Ihned po převzetí Wisley byla vybudována nová výstavní síň a kanceláře ve Vincent Square, které byly otevřeny o rok později, 1904, při příležitosti stého výročí společnosti RHS (The Royal Horticultural Society, 2013). Od té doby se ve Wisley rozběhlo nesčetně projektů zabývajících se celou škálou zahradnických odvětví od pedologie, entomologie, virologie, přes techniky zahradních prací, šlechtění různých kultivarů, testování druhů rostlin a následné doporučení pro trh, až po pořádání věhlasných výstav, soutěží, vzdělávacích kurzů. Zahrady ve Wisley se téměř bez nadsázky staly centrem veškerého zahradnického dění v Anglii a neustále zkouší moderní metody a přístupy k zahradničení.

Proto také roku 2001 pověřila RHS Pieta Oudolfa návrhem dvou 150 metrů dlouhých záhonů. V téměř experimentálním projektu zvolil Oudolf nový, ještě více přírodou inspirovaný přístup. Vytvořil několik směsí trvalek, které následně aplikoval ve vlnitých pruzích protínajících oba záhony. Inovativní je právě práce s trvalkovými mixy, které jsou použity do tradičních bloků výsadby. Oudolf tím dokázal zkombinovat dva diametrálně odlišné přístupy, a sice smíšené výsadby německých Perennemixů a klasické výsadby v „blotches“ (skupinách trvalek jednoho druhu). Na rozdíl od Perennemixů, které obsahují velké množství druhů, vytváří Oudolf směsi maximálně čtyř trvalek, které se vhodně doplňují ekologickými nároky, strukturou habitu i barvou. Při pohledu z blízka, lze pozorovat, že druhy se volně prolínají v rámci jednoho pruhu, ale nezasahují do sousedící jednotky.

Trvalkové záhony leží v mírném svahu, u jehož paty stojí moderní skleník a na vrcholu svahu se nachází „ovocný kopec“ - umělá terénní modelace, osázená palmetami jabloní. Z obou zmiňovaných míst lze docenit celistvost kompozice. Při pohledu odsud lze vidět barevné pruhy jako by byly tvořeny jen jedním druhem rostlin.

Tento přístup vyžaduje detailnější propracování a jisté zkušenosti s trvalkami. Nejen estetická stránka věci musí být perfektně naplánována. Nezbytné je pečlivě zvážit údržbu, zvláště odlišnou míru a techniku pletí. Při údržbě kvalifikovaným personálem musí být zabráněno vzniku nerovnováhy mezi trvalkami. Je nutné usměrňovat kompetiční vztahy.

Oba 12 metrů široké trvalkové záhony lemuje pás opadavých keřů, které vhodně doplňují scenerii, zakrývají výhled do okolí a koncentrují pozornost na jedinečné zahradnické dílo. Každý ze 33 pruhů je originál a v celé kompozici nelze najít dva stejné. Trvalkové pruhy protíná 6 metrů široký, rovný, travnatý chodník, který snad jen Britové dokáží udržet svěže zelený i přes osmi set tisícovou návštěvnost ročně (Fothergill, 2013).

3.5.2.5. Potters Fields Park

Městský park ležící na jižním břehu řeky Temže v samém srdci Londýna nepatří mezi největší, avšak v uspěchaném okolí Tower Bridge a moderní budovy City Hall, kudy denně proudí stovky lidí, je přírodní park oázou. Potters Fields Park má vsutku barvitou minulost – kdysi dávno byl součástí mnohem širšího a mělčího koryta řeky Temže, po vybudování opevněných břehů se zde vystřídalo několik budov, které měly různé poslání (například sýpky na obilí). Svého času zde býval i hřbitov pro nemajetné a neidentifikované osoby. Své jméno získal park díky hrnčířské firmě, která zde dlouhá léta vyráběla Delftware – nádobí a různé jiné keramické výrobky typické svou modrobílou glazurou (Cornford, 2012). Listové ornamenty na kovaném plotě dnes připomínají nejtypičtější vzor někdejší keramické fabriky (Oudolf, 2010).

V roce 1982 byl odsouhlasen projekt na celé nábřeží Temže, kde již bylo počítáno s novým parkem. V roce 2006 byl park uzavřen, aby mohla proběhnout rekonstrukce podle projektu ateliéru Gross Max,

pro nějž Oudolf navrhl trvalkové výsadby. Rok poté byl park otevřen veřejnosti (Cornford, 2012). „Naším největším vítězství bylo odebrání správy parku městu a vytvoření místní organizace pro údržbu Potters Fields Parku. Vlastní vrchní zahradník je základem budoucího dlouhotrvajícího úspěchu,“ říká Eelco Hooftman, zakladatel ateliéru Gross Max (Oudolf, 2010).

Plocha 1,5 hektarového parku poskytuje dostatek prostoru pro každodenní setkávání lidí. Vyvýšené travnaté plochy zajišťují pocit bezpečí a soukromí od davů proudících okolo. Jeden či dva schodové stupně spojují trávníky s chodníkem a poskytují tak místo pro posezení. V jižní části parku vznikla intimnější část osázená dle návrhu Pieta Oudolfa. Celý prostor je organizovaný podle zalomených linií, které kopírují cihlové chodníky i plochy trvalkových záhonů. Výsadby se skládají ze série pruhů, které vždy obsahují směs doplňujících se druhů trvalek podobně jako výsadby ve Wisley. Vzhledem k přítomnosti vzrostlých stromů (*Platanus × acerifolia*) bylo nezbytné zvolit stínomilnější druhy. V jihozápadní části Oudolf navrhl dlouhý táhlý pás *Astilbe chinensis* 'Vision in Pink' a *Cimicifuga simplex* 'James Compton', který evidentně příliš neprosperuje ve stínu vzrostlých platanů. Po pěti letech existence výsadby lze pozorovat různé nedostatky, které mohou být způsobeny nekvalitní údržbou stejně jako nevhodnou volbou druhů trvalek. Například *Trifolium rubens* tíhne k rozklesávání v kombinaci s *Baptista leucantha*, která sice drží tvar sama o sobě, ale nevytváří dostatečnou oporu pro jetel.

Obr. 56
Nahoře vlevo: Podzimní pohled skrz proměňádu v RHS Wisley na "ovocný kopec", ze kterého lze pozorovat výsadby z nadhledu. Kopec je osázen palmetami jabloní ve spirále (foto odkaz 30.)

Obr. 57
Nahoře vpravo: Pohled na proměňádu z "ovocného kopce" ke skleníku v brzkých zimních měsících. Skleník byl vystavěn ke stému výročí zahrad ve Wisley roku 2003. (foto odkaz 29.)

Obr. 58
Dole: Potters Fields Park leží v centru Londýna nedaleko od Tower Bridge či City Hall. Na snímku lze vidět velmi zdařilou kombinaci modrých květů *Salvia × sylvestris* 'Rügen' a mladé limetkově zelené listy *Sesleria autumnalis*. (foto odkaz 31.)

4. ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ

4.1. Analýza vybraných projektů Pieta Oudolfa

4.1.1. Smíšené výsadby – RHS Wisley

Po zdokumentování výsadby ve Wisley je nezbytné konstatovat, že za více než 10 let existence záhonů se mnohé změnilo. Určité pruhy perenových mixů nevydržely tlak konkurenčních strategií a jednoduše se z nich staly pásy monokultur – například rozrůstající se vlna *Persicaria amplexicaulis* 'Firetail' nebo robustní *Echinacea purpurea* 'Rubinglow'. Díky velmi pečlivé a především kvalifikované údržbě se stále daří udržet některé úspěšné kombinace trvalek!

Pro smíšený typ výsadby se jako vhodné druhy ukázaly *Eryngium yuccifolium* či *Echinops ritro*, které nemají tendenci dělat hustý pokryv a přiměřeně se přesévají, tudíž při vhodné údržbě koexistují s ostatními trvalkami.

Snímek 1

Popředí kompozice vytváří *Stachys officinalis* 'Hummelo' (1), který svým vzpřímeným pevným habitem zajišťuje dokonalý okraj záhonu a ohraničuje volně promísenou směs v pozadí. Pastelově fialová barva květů harmonicky rozvíjí světle růžové okvěti *Echinacea purpurea* 'Rubinglow' (2). Tráva (3) dodává scenerii vzdušnost a její jemné stonky spolu s průhlednými květenstvími zachytávají sluneční paprsky stejně jako rosu, čímž vytváří zajímavé momenty. Nevýrazná struktura *Stachys* (1) zaniká koncem léta, kdy se začnou uplatňovat tmavé semeníky *Echinacea* (2) kontrastující se zlatavými chomáči trávy (3).

V této směsi původně figurovala i pastelově žlutě kvetoucí *Echinacea purpurea* 'Green Edge' (2), která kvůli vitalitě a silnější konkurenční schopnosti *Echinacea purpurea* 'Rubinglow' (2) ustupuje. I přes tento nedostatek byla směs vyhodnocena jako velmi zdařilá a přenositelná do prostředí střední Evropy.

Snímek 2

Persicaria amplexicaulis 'Firedance' (1) vyrůstá v hustých kopečkovitých trsech, které v polovině léta nesou na dlouhých stoncích kartáčovitá květenství. Tato vertikála harmonicky doplňuje vzpřímený habitus *Calamagrostis acutiflora* 'Karl Foerster' (2). Vzhledem k charakteru růstu a značné konkurenceschopnosti jsou *Persicaria* (1) i *Calamagrostis* (2) vysazeny v monokulturních pásích.

Hlavní role *Persicaria amplexicaulis* 'Firedance' (1) spočívá v barevné dotaci, nikoli ve výrazné struktuře. Navíc v kombinaci s *Calamagrostis acutiflora* 'Karl Foerster' působí efektně až od poloviny léta. Pro jarní aspekt je nezbytné využít efemery či cibuloviny. Oudolf pro záhony ve Wisley využil *Allium christophii*, jehož květenství si i po odkvětu zachovávají zajímavý tvar.

Snímek 3

Mohutná kulisa vertikálního květenství *Veronicastrum virginicum* 'Fascination' (1) působí velmi dlouhou dobu díky své charakteristické struktuře. Již prvotní růst stonků s listy pravidelně v přeslenu dodává zvláště lineární charakter. Během léta se objevují pastelově levandulová květenství, která během srpna odkvétají a tmavnou. *Veronicastrum virginicum* 'Fascination' disponuje i tím, čemu Oudolf říká „umírat hrdinsky“ - v průběhu podzimu a brzké zimy nese odolné zbytky tmavých tyčících se květenství.

V popředí kompozice je rafinovaně zopakován vertikální motiv s potvrzením podobné barvy v podobě *Perovskia* 'Little Spire' (2). Mezi tímto vymezením se volně přesévá *Echinacea purpurea* 'Rubinglow' (3), jejíž kulovité semeníky kontrastují věžovitými květenstvími *Perovskia* (2) a *Veronicastrum*

Obr. 59
Snímek 1
(foto autor, 2012)

Obr. 60
Snímek 2
(foto autor, 2012)

Obr. 61
Snímek 3
(foto autor, 2012)

(1). Během letních měsíců vizuálně dominuje výsadbě bělostříbrná barva *Eryngium giganteum* 'Silver Ghost' (4) spíše než jeho struktura. Na podzim se však role vymění a naplno vynikne trnitý charakter a kulovité semeníky *Eryngium* (4).

Pro odlehčení kompozice a zjemnění strnulého výrazu se v pozadí mihotají roztržené trsy *Miscanthus sinensis* 'Kleine Silberspine' (5). Přes léto uklidňující, svěže zelená barva přechází na podzim v zlatožlutou a nechává na svém pozadí vyniknout tmavé semeníky trvalek.

Snímek 4

Ekologicky a údržbou bezchybně zvládnutý mix. I po 10 letech, kdy většina pásů tihne k převaze jednoho druhu, tato kombinace trvalek si uchovala dostatečnou promísenost, aby působila nahodile a rafinovaně přírodním dojmem.

V popředí lze vidět odkvetlá květenství *Allium christophii*, která svou hlavní roli splnila již na jaře. Kompozici dominují kulaté až šišticovité tvary *Echinacea purpurea* 'Rubinglow' a *Eryngium giganteum* 'Silver Ghost'. Mezi nimi prorůstá *Calamagrostis brachytricha*, která později během babího léta vytvoří chomáčovitě laty, které zjemní celou scenerii.

Snímek 5

Mistrovsky postavená kompozice. Ranně kvetoucí *Veronicastrum virginicum* 'Lavanderturm' (1) již na sklonku července odkvétá, aby zanechalo dlouhé tyčky plodenství pro podzimní efekt. Mezitím pozdější varieta *Veronicastrum virginicum* 'Album' (2) je teprve v rozpuku. Díky sestřizení brzy v létě je kvetení kultivaru 'Album' oddáleno, tudíž vznikne ještě výraznější rozdíl mezi dobou kvetení obou kultivarů. Sestřizením je také dosaženo výsledného efektu subtilnějších lat vyrůstajících hustěji na stonku. Zatímco laty kultivarů *Veronicastrum virginicum* vyrůstají ve dvou zřetelných výškových hladinách, kulovitá květenství *Echinops ritro* 'Veitch's Blue' (3) jsou v obraze rozesety jako rozkutálené kuličky. Dodávají tak kompozici dynamiku a kontrast tvarů.

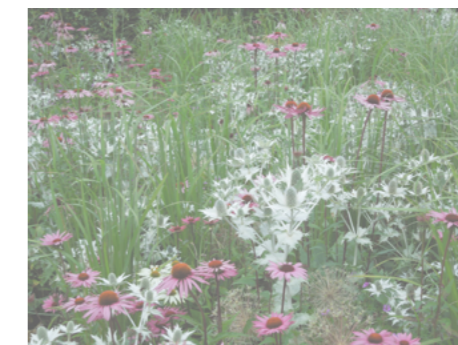
Snímek 6

Tento snímek dokladuje promyšlenost Oudolfových výsadeb. Piet Oudolf navrhl ve Wisley i keřovité pásy podél záhonů, které mají koncentrovat pohled návštěvníka na výsadby spíše než na výhled do okolí. Geniální zahradní architekt však navrhoval výsadbu jako celek a tudíž dnes můžeme obdivovat harmonii a propojenost obou prvků.

Tmavě purpurové listy a stonky *Sedum telephium* 'Matrona' (1) se zrcadlí v sytějších odstínech stejné barvy *Cotinus coggygria* 'Royal Purple' (2), který navíc nese strukturálně velmi podobná květenství – načechraná, pastelově růžová. Pás výrazně modrých, nepravidelně rozházených kuliček *Echinops ritro* 'Veitch's Blue' (3) podtrhuje hravost a důmyslnost. Spojnicí mezi nižším patrem trvalek a keřovou kulisou jsou vertikální *Veronicastrum virginicum* 'Lavanderturm' (4) a poměrně vysoké *Eryngium yuccifolium* (5).

Snímek 7

Popředí výsadby tvoří již zmiňovaná kombinace *Calamagrostis brachytricha*, a *Eryngium giganteum* 'Silver Ghost' (1), kterou doplňují špičaté laty *Perovskia* 'Little Spire' (2). V této kompozici stojí za povšimnutí využití *Sanguisorba officinalis* 'Red Thunder' (3) jako clony na pozadí. V kombinaci s travami dává vyniknout malým tmavě červeným květenstvím, ale nepůsobí dominantně. Neocenitelné kouzlo se projeví při ranních rosách či jinovatce, kdy *Sanguisorba officinalis* 'Red Thunder' (3) jen zdůrazní poetičnost přírodních vlivů. Na podzim návštěvník může vnímat rytmus v podobě opakování tvarů – tmavé kulovité semeníky *Eryngium giganteum* 'Silver Ghost' (1) a malé tečky *Sanguisorba* (3), které umocňují hloubku obrazu. Mezi nimi se ve větru vlní zlatavé listy *Calamagrostis brachytricha* (1).

Obr. 62
Snímek 4
(foto autor, 2012)

Obr. 63
Snímek 5
(foto autor, 2012)

Obr. 64
Snímek 6
(foto autor, 2012)

4.1.2. Dispozice rodinné zahrady – Bury Court

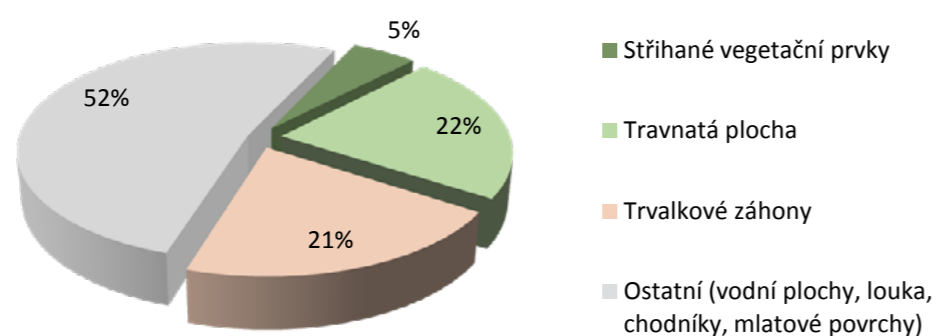
Při rozboru dispozičního členění soukromé zahrady v Bury Court se nepodařilo prokázat Oudolfovi myšlenky o zrušení trávníku jako centrální plochy (viz kapitola 1.4.2.4.). Naopak na mapě 1.2 vidíme zeleně vyznačenou travnatou plochu, která se nachází ve středu zahrady přesně podle středoevropského modelu. Důvodem může být období vzniku zahrady. V roce 1996, kdy Oudolf začal navrhovat Bury Court, nebyly jeho názory tolik vyhraněné jako ty, které o necelých 10 let později publikoval v *Planting Design*.

Na mapě 1.2 můžeme pozorovat i klasické rozmístění trvalkových záhonů (růžová barva) podél obvodu zahrady. Inovativním prvkem se jednoznačně ukázalo vedení cest, které opouští model perenového rabata (chodník podél záhonu) a vede cestu skrz záhon. Člověk je tak vtážen do děje a přestává být pouhým pozorovatelem. Z grafu číslo 1.2 lze vyčíst, že plocha trávníku je téměř stejná jako plocha trvalkových záhonů, což se také vymyká standardnímu rozvržení ploch v soukromých zahradách. Vzhledem k rozmanitosti a poutavosti trvalkové výsadby člověk podléhá dojmu, že trvalky v zahradě dominují.

Oudolfovým oblíbeným prvkem, který v návštěvníkovi navozuje iluzi, že ho trvalkový záhon doslova pohlcuje, je výsadba vysokých, mohutných druhů trvalek jako lem cesty. Oudolf zde mění zaběhnutá klišé o nízkém kompaktním okraji záhonu. Jeho moderní přístup má řadu odpůrců, kteří se nedokázali přenést přes konzervatismus nebo argumentují nepraktičností či neestetickým vzhledem. Ti, kteří se nebáli svést se na vlně Oudolfových myšlenek, objevili kouzlo moderních trvalkových výsadeb. Výše zmíněné principy nalezneme již v Oudolfových raných dílech, Bury Court nevyjímaje.

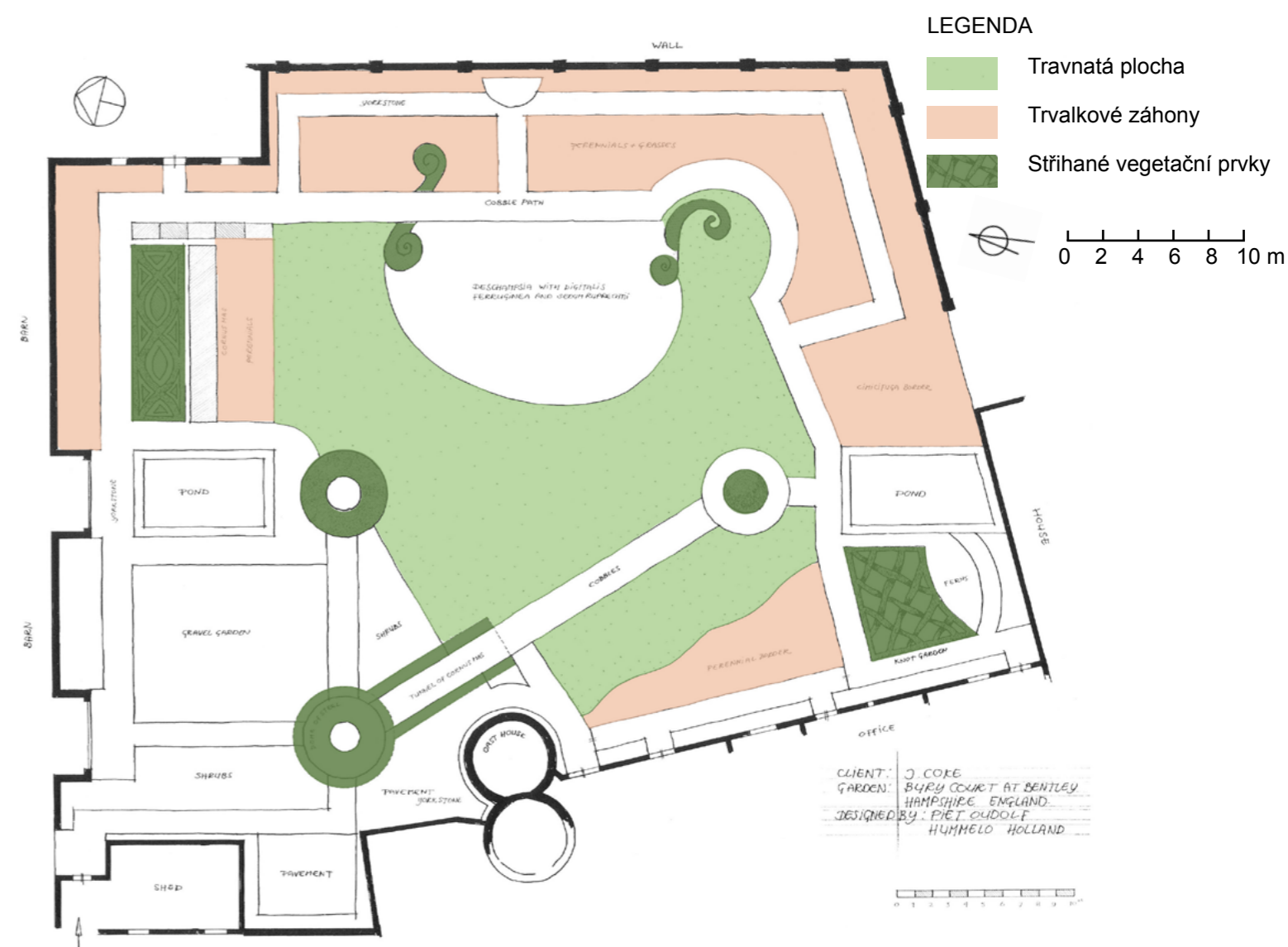
Na rozboru půdorysu Bury Court (viz. mapa 1.2) lze dokladovat značné používání stříhaných živých plotů a skulptur. Stříhané tisové či buxusové prvky člení prostor a tvoří záchytné body v zahradě, svou nejdůležitější roli hrají v zimě. Jak je patrné z grafu 1.2, tvoří prvky ze stříhaných živých plotů nemalých 5% celé plochy zahrady. Z lidské perspektivy však vytváří dojem všudypřítomnosti. Doplnění divokých trvalkových výsadeb stálezelenými topiary neopouští Piet Oudolf ani v nejnovějších dílech.

Graf 2 Plošné zastoupení jednotlivých prvků v zahradě Bury Court (autor, 2013)

Obr. 65 Snímek 7 (foto autor, 2012)

Mapa 2 Půdorys Bury Court (upraveno autorem; originál Oudolf a Kingsbury, 2005)

4.1.3. Trentham

Pro podrobné analyzování trvalkových výsadeb byla zvolena část osazovacího plánu projektu Trentham. Pro návrhy Pietu Oudolfa je typické používání trav v mnohem větší míře než bylo dosud obvyklé. Potvrzují to také data rozborů v Trenthamu. Travniny zde tvoří více než 20% celkové plochy výsadeb.

Z mapy 1.3 lze pozorovat rovnoměrné rozptýlení trav v ploše. Klíčem k estetickému dojmu je „náhodné“ rozmístění trav. Ve skutečnosti se nejedná o náhodné rozmístění, ale o výsledek Pietovi intuice, s níž tvoří rafinovaně skrytý pořádek. „Definování tohoto pořádku by pravděpodobně vyžadovalo titul Ph.D. a velmi výkonný počítač. Piet nepotřebuje ani jedno,“ dodává obdivně Kingsbury (2012).

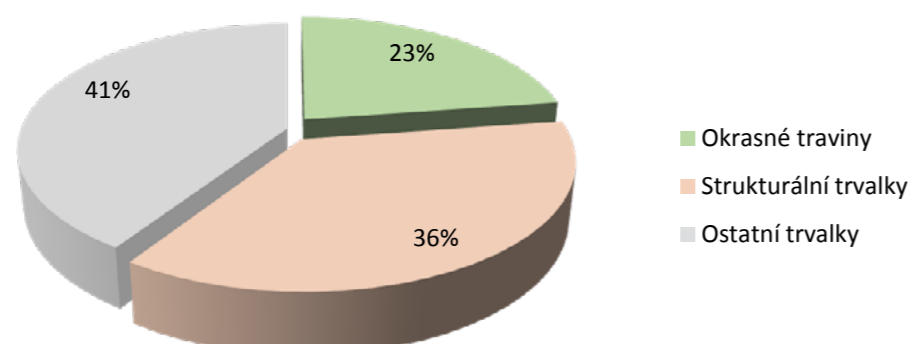
Oudolf používá široké spektrum druhů a kultivarů trav (pro návrh Trentham bylo použito 18 druhů trav), jehož důsledkem se ztrácí dojem opakování či matematické přesnosti, která vyplývá z analýzy. Průzkumem byla zjištěna průměrná plocha jednotlivých trsů (skupin) trav – 5,5 m². V klasických perenových rabatech se trávy vyskytují většinou v počtu 1 až 3 jedinců na trs (skupinu), což je na míle vzdáleno Oudolfovu gigantickému měřítku.

Piet Oudolf přináší nové pojetí kombinování trav s trvalkami. Z mnoha návrhů lze vypozařovat, že často umísťuje trávy na okraj záhonu nikoli doprostřed jako tradiční dominantu. Velice často si lze všimnout použití vysokých trav, jakými jsou například *Stipa gigantea* či *Sporobolus heterolepis*, jako lem cesty či bod, za kterým zatáčí chodník. Tento fakt indukuje v návštěvníkovi pocit bloudění v květinovém labyrintu. „Návštěvníci popisují jejich pocity jako radost dítěte na louce. Okolí je nutí cítit se maličký, ale plný štěstí,“ potvrzuje Oudolf (2010). Paradoxem zůstává, že plochy trvalek nejsou zdaleka tak rozlehlé, jak se může z lidské perspektivy zdát. Průměrná velikost „záhonu“ (souvislé plochy trvalek) v Trentham byla spočítána na necelých 87 m². Jedná se pouze o iluzi nekonečnosti, jelikož z lidského postoje nelze přehlédnout celé výsadby najednou. Oudolf velice často vytváří kombinace odlišných druhů trav, čímž zvýrazňuje jejich rozmanitost. Jako příklad lze uvést kombinaci *Sesleria autumnalis*, která raší světlivě zeleně a *Panicum virgatum* 'Shenandoah', které naopak poutá pozornost načervenalými listy na podzim.

Graf 1.3 potvrzuje Oudolfem (2005) deklarovaný poměr strukturálních trvalek k výplňovým 70 : 30. Rozborem osazovacích plánů Trentham byl zjištěn poměr strukturálních trvalek (včetně trav) k výplňovým na zhruba 60 : 40 (vztaheno k ploše).

Mapa 1.4 ilustruje rozmístění „Pietových favoritů“, trvalek, bez kterých se neobejde žádný jeho projekt. Jako velmi neobvyklé se jeví použití vysokých dominant (*Veronicastrum virginicum*, *Eupatorium purpureum*) na okraj trvalkových záhonů. Plní zde stejnou roli jako vysoké trávy. Pro lepší navození pocitu přírody zahrnuje Oudolf do svých návrhů vždy větší počet kultivarů daného druhu – zde například *Veronicastrum virginicum* 'Adoration', 'Diane', 'Fascination', 'Rosea'. Mezi kultivary nejsou velké rozdíly. Ale právě nepatrné odchylky ve vzhledu jsou tím klíčovým prvkem, který charakterizuje variabilitu, jež si na přírodě tolik ceníme.

Graf 3 Plošné zastoupení jednotlivých skupin rostlin ve výsadbách Trentham (autor, 2013)

Mapa 3 Rozbor trav a strukturálních trvalek na části osazovacího plánu Trentham (upraveno autorem; originál Oudolf, 2010)

Tab. 6 Rozmanitost druhů a kultivarů trav pro výsadby v Trenthamu (Oudolf, 2010)

Traviny používané pro výsadbu "Floral Labirynt" v Trenthamu	
<i>Calamagrostis</i> × <i>acutiflora</i> 'Karl Foerster'	<i>Molinia caerulea</i> 'Moorflamme'
<i>Calamagrostis brachytricha</i>	<i>Molinia caerulea</i> 'Poul Petersen'
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Flamingo'	<i>Panicum virgatum</i> 'Rehbraun'
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Gewitterwolke'	<i>Panicum virgatum</i> 'Shenandoah'
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Ghana'	<i>Pennisetum viridescens</i>
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Kleine Silberspinne'	<i>Sesleria autumnalis</i>
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Malepartus'	<i>Sesleria nitida</i>
<i>Miscanthus sinensis</i> 'Zwerg Elephant'	<i>Sporobolus heterolepis</i>
<i>Molinia arundinacea</i> 'Transparent'	<i>Stipa gigantea</i>

4.1.4. Zobecnění Oudolfovy tvorby

„Většina zahrad, které jsem navrhl, má velmi silnou identitu a také se značně liší jedna od druhé. Ve většině případů je to spojeno s prostorem jako takovým nebo s tím, co má klient na mysli. Ve skutečnosti každá zahrada vypráví svůj vlastní příběh a já si myslím, že by to tak mělo být,“ říká Oudolf (Markgraf, 2012).

Během rozborů a návštěv Oudolfových projektů byla tato teze nejménou potvrzena. Souhrnem lze říci, že popularita Pieta Oudolfa nespočívá jen v odlišném, moderním používání trvalek, ale především v genialitě práce s prostorem. Jeho neutuchající, originální nápady se řadí mezi přední díla zahradní architektury.

Jeho práci lze jen stěží zobecnit. Nalézt obecné modely se zdá být téměř nemožné. Na základě projektových studií a osobních poznatků lze však vybrat několik spojitostí a principů, jež Oudolf opakuje.

Velkou inspirací se zdá být řeka a její vlnité křivky. To lze dokladovat na řadě projektů - pásy trvalek napodobující vlny napříč záhony ve Wisley, vlnité pruhy trav ve Scampston Hall, do vln vystříhaná soustava živých plotů v Hummelo, prvek „Salvia river“ v Dream Parku a v Lurie Garden.

Oudolf velice často používá velké plochy trav s absolutně minoritním či žádným zastoupením trvalek (výsadby „matrix“) – opět pásy *Molinia caerulea* 'Poul Peterson' ve Scampston Hall, lem bazénu v soukromé zahradě Boon, „River of Grass“ v Trenthamu či stylizovaná trvalková louka v Bury Court.

Typické pro jeho tvorbu je také výše zmíněné používání střihaných živých plotů.

Mapa 4 Rozbor Oudolfových oblíbených trvalek na části osazovacího plánu Trentham (upraveno autorem; originál Oudolf, 2010)

4.2. Analýzy projektu

4.2.1. Vymezení řešeného území

Ke zpracování modelového projektu ve fázi ideové studie byl vybrán pozemek Bubenského nábřeží nacházející se jižně od Libeňského mostu v pražské městské části Holešovice. Vybraný pozemek je součástí náplavky na levém břehu Vltavy mezi 49,7 ř. km a 48,8 ř. km.

4.2.2. Historie řešeného území

V levém meandru řeky Vltavy, v místech dnešního nádraží Holešovice, se v první polovině 19. století nacházela nevelká osada Holešovice. V roce 1840, ze kterého pochází mapy stabilního katastru, leželo řešené území v polích a loukách (viz mapa 1.5), vzdálené břehům tehdejšího koryta řeky Vltavy.

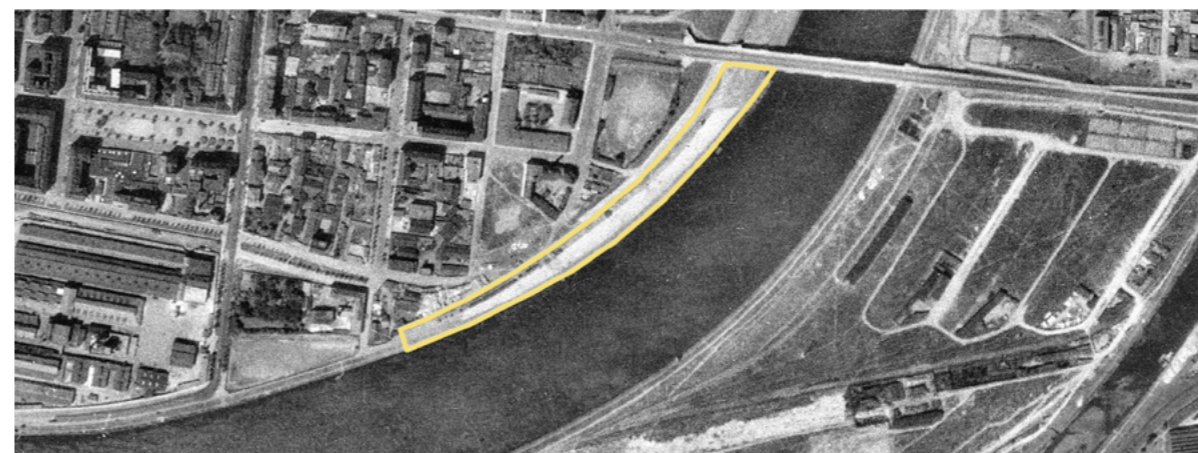
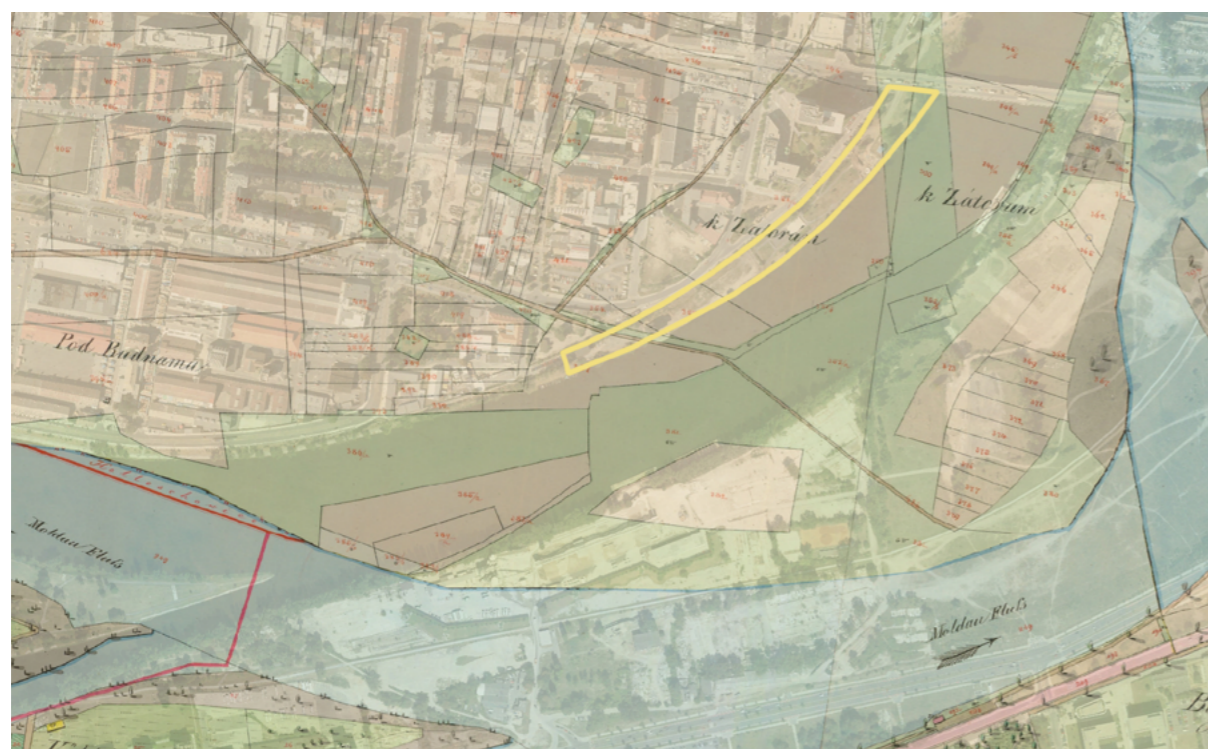
Ke konci 19. století došlo k regulaci řeky, jejíž podoba je téměř totožná s tou dnešní. V roce 1884 bylo území připojeno k Praze jako sedmá městská část Holešovice-Bubny. Otevřením Libeňského (tehdy Masarykova) mostu v roce 1928 se výrazně zlepšila obslužnost celé oblasti a roku 1894 byl v Holešovicích vybudován obchodní přístav, který zde plnil svou funkci převážnou většinu 20. století (Administrátor P7, 2012).

Od poloviny 20. století se čtvrť Holešovice intenzivně rozvíjí. Rozvoj průmyslu a obchodu sebou nesl i zavedení tramvajové linky. Na přelomu 70. a 80. let rozdělila čtvrť severojižní magistrála (ulice Argentinská) vedená mezi Hlávkovým mostem a Mostem Barikádníků, což kromě lepší dopravní obslužnosti přispělo ke zvýšení hluku a znečištění. Roku 1984 byl dokončen třetí úsek metra C – stanice Nádraží Holešovice a stanice Vltavská (Administrátor P7, 2012).

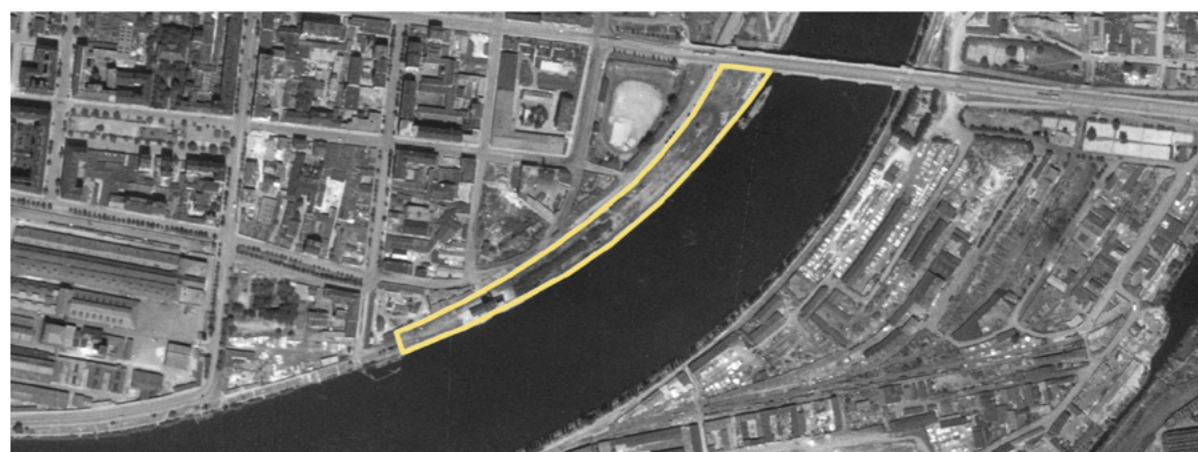
Vzhledem k výhodné poloze Holešovic dochází od roku 2000 k intenzivní výstavbě administrativních budov – rekonstrukce bývalé PZO Kovo (dnešní budova Nejvyššího kontrolního úřadu), komplexu Lighthouse Vltava Waterfront Towers a moderní bytové zástavbě přístavu (projekt Prague Marina).

Ve vývoji území sehrály velkou roli povodně roku 2002, které poškodily mnoho starších staveb a otevřely prostor novým projektům. Z Holešovic se stal developerský ráj.

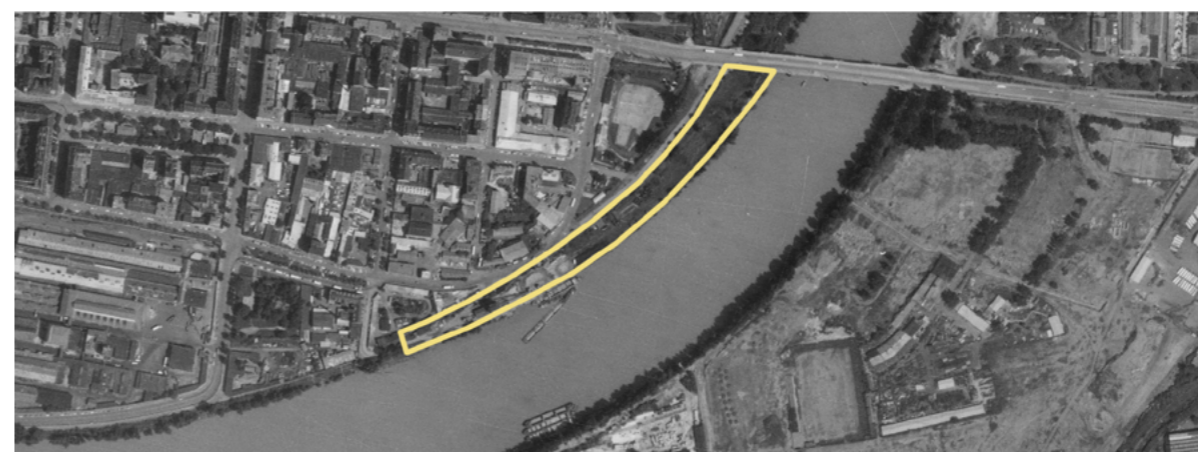
Mapa 5 Porovnání mapy stabilního katastru z roku 1840 s mapou současnosti (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

Mapa 6 Mapa z roku 1938. (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

Mapa 7 Mapa z roku 1953. (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

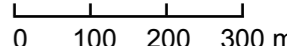
Mapa 8 Mapa z roku 1975. (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

Mapa 9 Mapa z roku 1999. (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

LEGENDA

— Řešené území

4.2.3. Širší vztahy v území

Řešené území se nachází na levém břehu Vltavy v meandru, který vymezuje pražskou čtvrť Holešovice. Jak lze vyčíst z mapy 1.10 tato oblast je velmi chudá na kvalitní městskou zeleň. Nejbližším místem rekreace a odpočinku je park Stromovka nebo Letenské sady (viz. Mapa 1.11 Širší vztahy). Oba břehy řeky lemují ne příliš kvalitní porosty náletových dřevin.

Zájmové území se nachází v intenzivně se rozvíjející části Prahy, což dokladují četné developerské projekty ať v bezprostřední blízkosti budoucího parku či na opačném břehu řeky.

Celá oblast Holešovic je dobře napojena na mimoměstský dopravní systém. V území se nachází dvě vlaková nádraží Praha-Holešovice (na trati Kralupy nad Vltavou – Praha-Hlavní nádraží) a Praha-Bubny (na trati Rakovník – Praha-Masarykovo nádraží).

Limitujícím faktorem jsou velmi frekventované komunikace – severojižní magistrála (ulice Argentinská), ulice Veletržní, Hlávkův most, Libeňský most. Nevýhodou může být i velká vzdálenost řešeného území od stanic metra. Nejbližší stanice metra jsou Nádraží Holešovice a Vltavská (linka C), na druhém břehu řeky pak stanice Invalidovna (linka B).

4.2.4. Užší vztahy v území

Zájmové území je poměrně dobře napojeno na městskou hromadnou dopravu – tramvajová zastávka Maniny se nachází zhruba 300 m od řešeného prostoru. Území je dostupné i veřejnou autobusovou dopravou. Pěší prostupnost území je vyhovující.

Návaznost budoucího parku na okolí zprostředkovává parkově upravená, veřejně přístupná plocha v okolí budovy Lighthouse Vltava (viz. Mapa 1.12 Užší vztahy, označení č. 1). Nevhodně zvolené vjezdy do podzemních garáží podmiňují přítomnost komunikace Bubenské nábřeží. Ta by v opačném případě mohla být zrušena a mohla by umožnit propojení obou parkových ploch. Kromě budovy Lighthouse Vltava vytváří siluetu místa budova Nejvyššího kontrolního úřadu (viz. Mapa 1.12 Užší vztahy, označení č. 2). Dohromady tvoří budovy jakousi moderní bránu na příjezdu do Holešovic po Libeňském mostě.

V okolí řešeného území se nachází několik rozvojových ploch, na nichž je zamýšlena stavba moderních bytových domů a administrativních budov. Potenciálně by mohlo dojít k propojení obou záměrů za účelem částečného financování parku budoucími obyvateli bytových domů.

Samotné zájmové území má velký potenciál díky své poloze v blízkosti vodoteče a dobrým výhledům přes řeku na zelené protější břehy.

4.2.5. Přírodní podmínky

4.2.5.1. Klimatické podmínky

Řešené území spadá do klimatického regionu T2 – teplý, mírně suchý. Průměrné roční teploty vzduchu se pohybují lehce nad celorepublikovým průměrem, 8 – 9°C. Naopak průměrný roční úhrn srážek je v oblasti pouze 500 – 600 mm (Portál územního plánování, 2012).

4.2.5.2. Geografické a geomorfologické podmínky

Z hlediska morfologie spadá zájmové území do široce rozevřeného údolí řeky Vltavy. Holešovický meandr vznikl důsledkem peliocenního zahlubování Vltavy a změn klimatu v období pleistocénu, kdy se střídaly doby meziledové (vyšší hladina toku) a ledové charakteristické poklesem unášecí síly toku, jehož důsledkem se tvořily terasy, (Portál územního plánování, 2012).

4.2.5.3. Půdní podmínky

Půdy zájmového území mají převážně charakter antropozemí, půd silně přetvořených lidskou činností. V nivě řeky Vltavy se původně nacházely úrodné černozemě, jejichž relikty mohou být místy částečně zachovány.

Nejčastějším půdním typem jsou fluvizemě vznikající v údolí řek z nivních sedimentů. V severní části území, v okolí Libeňského mostu jsou půdy středně těžké, bezskeletovité (maximální podíl skeletu do 10%) a hluboké zhruba 50 – 60 cm. V jižní části, kde v minulosti bývala drtírna kamene a kde probíhalo skládkování stavebního materiálu, jsou půdy lehké, vysušené, skeletovité (šterky, šterkopisky, písky).

Severní část území spadá do I. třídy ochrany půd, zatímco jižní část s kotvištěm je řazena mezi nejméně hodnotné půdy V. třídy ochrany půd (Portál územního plánování, 2012).

4.2.5.4. Potenciální přirozená vegetace

Potenciální přirozenou vegetací Bubenského nábřeží je *Quercus-Ulmetum* (jilmová doubrava). Nejčastějšími zástupci stromového patra jsou *Quercus robur* (dub letní), *Fraxinus sp.* (jasan) a *Ulmus sp.* (jilm), jehož populace se výrazně zmenšují. Na vlhčích stanovištích se hojně jako příměs vyskytuje *Alnus glutinosa* (olše lepkavá), *Tilia cordata* (lípa srdčitá) a *Acer campestre* (javor babyka). Keřové patro je bohaté, dominují zde druhy *Swida sanguinea* (svída krvavá) a *Sambucus nigra* (bez černý), (Portál územního plánování, 2012).

4.2.5.5. Ochrana přírody a krajiny

Celé řešené území leží v ochranném pásmu nadregionálního biokoridoru ÚSES (Územní systém ekologické stability). Jižní část území zasahuje do nefunkčního regionálního biocentra.

Zájmové území spadá do biochory 2Lh – širší hlinité nivy 2. vegetačního stupně a je charakterizováno rovinným reliéfem tvořeným obvykle nevápnitými sedimenty (Územně analytické podklady, 2012).

Pozemky řešeného území nejsou předmětem ochrany Zemědělského půdního fondu (ZPF) ani pozemky určené k plnění funkce lesa (PUPFL), (Portál územního plánování, 2012)

Mapa 10 Mapa zeleně v okolí řešeného území (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

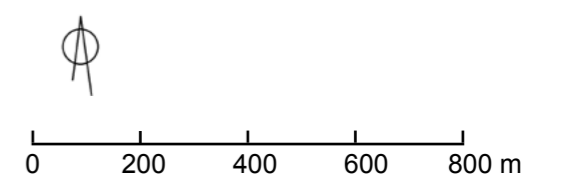

Mapa 11 Mapa širších územních vztahů (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

LEGENDA

- Hranice městských částí
- Řešené území
- Rozvojové plochy
- Stávající moderní zástavba
- Celoměstský systém zeleně
- Významné plochy zeleně
- Sportovní plochy, hřiště
- Vytížené dopravní komunikace
- Stanice metra
- Železniční stanice
- Troja** Název městské části
- Vítov** Název významné plochy zeleně
- Florenc** Název stanice metra
- Bubny** Název železniční stanice
- Označení rozvojové plochy

Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 11
Konzultace: Ing. Ondřej Fous Ing. Karel Slánský	Širší územní vztahy
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 14 000

4.2.6. Plánované developerské projekty v okolí řešeného území

Obr. 66
Vlevo nahoře: Rozvojová plocha číslo 1 (viz. Mapa 11). V oblasti již proběhla první ze čtyř etap developerského projektu Prague Marina. Jedná se o kombinaci bytových domů a administrativních budov. (foto odkaz 34.)

Obr. 67
Vlevo uprostřed: Rozvojová plocha číslo 4 (viz. Mapa 11). Plánovaná výstavba bytového domu počítá s využitím přízemí pro umístění kavárny. (vizualizace Z. Frey, Central-Group a.s.)

Obr. 68
Vlevo dole: Rozvojová plocha číslo 3 (viz. Mapa 11). Projekt s názvem Rohan City slibuje výstavbu nových bytových domů. (foto odkaz 35.)

Obr. 69
Vpravo nahoře: Rozvojová plocha číslo 2 (viz. Mapa 11). Developerský projekt Residence Dock na březích slepých ramen Vltavy plánuje výstavbu luxusních bytových domů a velký komplex administrativních budov (foto odkaz 36.)

Obr. 70
Vpravo uprostřed: Rozvojová plocha číslo 3 (viz. Mapa 11). Projekt Rohan City. (foto odkaz 35.)

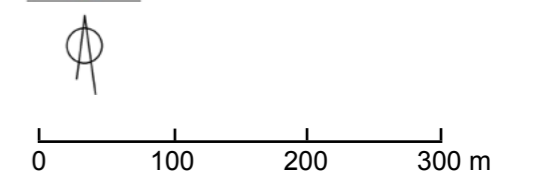
Obr. 71
Vpravo dole: Rozvojová plocha číslo 3 (viz. Mapa 11). Projekt Rohan City. (foto odkaz 35.)

Mapa 12 Mapa užších územních vztahů (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

LEGENDA

- Řešené území
- Vytížené dopravní komunikace
- Tramvajová zastávka MHD
- Autobusová zastávka MHD
- Stanice metra
- Bariéra pro pěší - komunikace
- Výškové budovy - dominanty
- Rozvojové plochy - zástavba
- Dětské hřiště
- Golgové hřiště
- Vstup do řešeného území
- Pozitivní výhled do okolí
- Nejčastější pohyb lidí
- Cyklistická trasa
- Označení budov

Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 12
Konzultace: Ing. Ondřej Fous Ing. Karel Slánský	Užší územní vztahy
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 6 000

4.2.7. Stávající stav

Jižní část území, od ulice Na Maninách po ulici Jankovcova má charakter brownfields. Pozemek zarůstá náletová vegetace, která je místy neprostupná. U příjezdové cesty a brány do areálu bývalé drtírny se nachází objekt staré vrátnice a trafostanice, který je v nevyhovujícím stavu a dále chátrá. Na úrovni ulice V Háji se nachází značně zdevastovaný objekt bývalé drtírny kamene. Břeh před objektem drtírny je upraven jako příležitostné kotviště pro lodě.

Severní část řešeného území charakterizují parkové úpravy, které vznikly spolufinancováním společnosti Lighthouse Vltava Waterfront Towers v roce 2000. Ladislavův park disponuje dvěma hřišti pro míčové sporty. Ostatní plochy parku tvoří zatravněné terénní valy a štěrkové cesty. Celý park je v nevyhovujícím stavu. V blízkosti Libeňského mostu se nachází objekt Pražských vodovodů a kanalizací, a. s. (PVK), který je oplocen pletivem.

Řešený prostor se nachází v aktivní zóně záplavového území a je ohraničen zdí protipovodňové ochrany (Portál územního plánování, 2012).

Dle územně analytických podkladů (2012) se část zájmového území řadí mezi zeleň městského typu (ZM), většina Ladislavova parku je řazena do plochy pro pohybové aktivity v přírodě (RP) a jižní část řešeného území je vedena jako plocha pro nakládání s odpady – recyklace, sběrné dvory, kompostárny (TNR).

4.2.8. Dendrologický průzkum

Dendrologický průzkum byl proveden dne 20. října 2012. U dřevin byla zjišťována výška, průměr koruny a sadovnická hodnota podle metodiky dle Šimka (Šimek, 2011 - 2012):

Sadovnická hodnota 1

Velmi hodnotný strom, zcela zdravý, plně vitální, typický habitus a charakteristické znaky příslušného taxonu, pěstebně plnohodnotný.

Sadovnická hodnota 2

Nadprůměrně hodnotný strom, plně odpovídající pěstebním a kompozičním potřebám, převládají charakteristické znaky příslušného taxonu, strom vitální, zdravý, případné nedostatky významně nesnižují jeho hodnotu, výjimečně i strom 3. věkového stadia.

Sadovnická hodnota 3

Průměrně hodnotný strom s předpokladem střední až dlouhodobé existence, případně se sníženou vitalitou a zdravotním stavem, pěstebně využitelný, všechny stromy 1. a 2. (3.) věkového stadia – plně vitální, zdravé s typickými znaky taxonu.

Sadovnická hodnota 4

Podprůměrně hodnotný strom obvykle s předpokladem poměrně krátkodobé existence, pěstebně neperspektivní jedinec.

Sadovnická hodnota 5

Velmi málo hodnotný strom, jedinec odumírající nebo odumřelý, chybí předpoklady i pro krátkodobou existenci.

Dendrologický průzkum shrnuje tabulka 1.7.

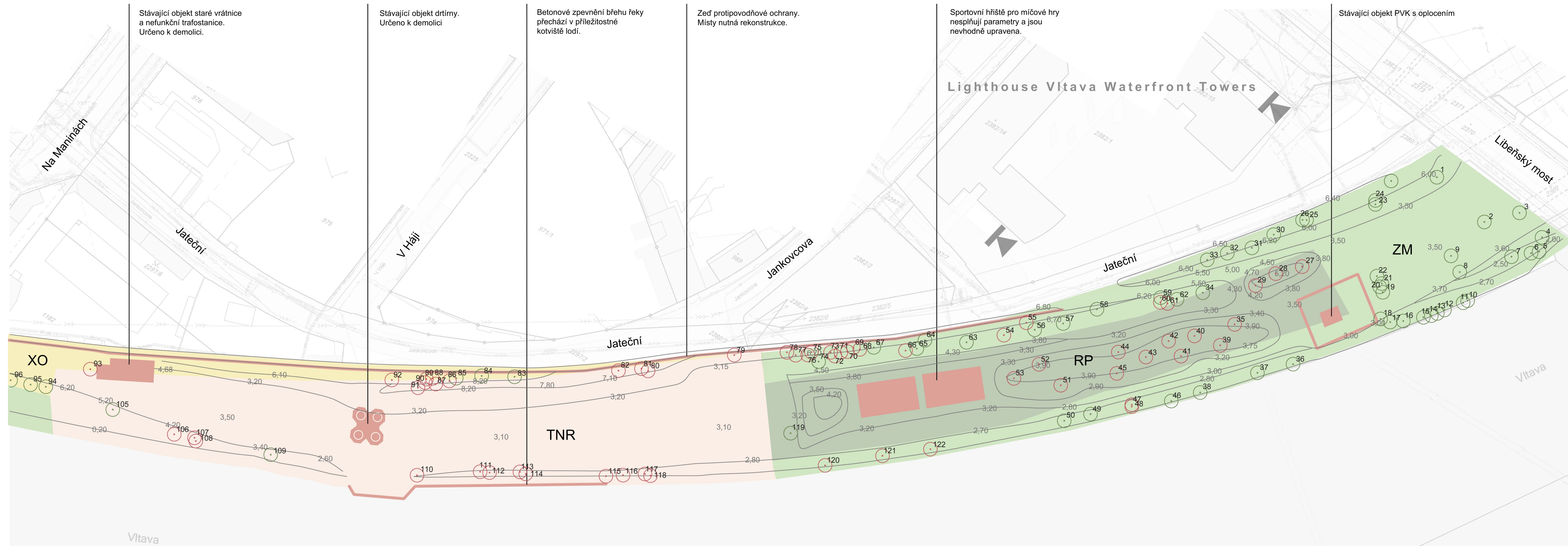
Tab. 7 Inventarizační tabulka

Číslo	Název dřeviny	Průměr koruny [m]	Výška dřeviny [m]	Sadovnická hodnota [dle Šimka]
1	<i>Ailanthus altissima</i>	3	4	1
2	<i>Tilia cordata</i>	4	6	2
3	<i>Populus nigra</i>	10	11	1
4	<i>Populus nigra</i>	11	14	2
5	<i>Salix alba</i>	6	8	1
6	<i>Populus nigra</i>	9	13	1
7	<i>Populus nigra</i>	9	12	1
8	<i>Populus nigra</i>	4	5	2
9	<i>Acer negundo</i>	9	10	3
10	<i>Populus nigra</i>	4	6	1
11	<i>Populus nigra</i>	4	4	2
12	<i>Populus nigra</i>	4	4	1
13	<i>Populus nigra</i>	4	4	1
14	<i>Populus nigra</i>	4	4	1
15	<i>Salix alba</i>	7	8	1
19	<i>Tilia cordata</i>	8	10	1
20	<i>Populus nigra</i>	7	10	1
21	<i>Populus nigra</i>	3	4	2
22	<i>Acer negundo</i>	5	8	2
23	<i>Ailanthus altissima</i>	5	5	1
24	<i>Ailanthus altissima</i>	6	13	1
25	<i>Tilia cordata</i>	4	5	2
26	<i>Ailanthus altissima</i>	8	7	2
27	<i>Tilia cordata</i>	2	3	1
28	<i>Populus nigra</i>	6	9	1
29	<i>Tilia cordata</i>	1	3	1
30	<i>Tilia cordata</i>	6	5	1
31	<i>Robinia pseudoacacia</i>	8	2	1
32	<i>Acer platanoides</i>	2	2	1
33	<i>Acer platanoides</i>	1	4	1
34	<i>Quercus robur</i>	2	3	1
35	<i>Quercus robur</i>	1	2	1
36	<i>Robinia pseudoacacia</i>	4	6	1
37	<i>Populus nigra</i>	4	4	1
38	<i>Populus nigra</i>	5	5	3
39	<i>Fraxinus excelsior</i>	11	3	2
40	<i>Tilia cordata</i>	1	4	1
41	<i>Fraxinus excelsior</i>	2	5	1
42	<i>Tilia cordata</i>	2	3	3
43	<i>Tilia cordata</i>	1	3	1
44	<i>Acer platanoides</i>	3	4	1
45	<i>Quercus robur</i>	2	3	2
46	<i>Populus nigra</i>	5	5	3
47	<i>Populus nigra</i>	5	5	2

48	<i>Populus nigra</i>	4	8	1
49	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	7	1
50	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	7	2
51	<i>Betula pendula</i>	1	4	3
52	<i>Acer platanoides</i>	2	2	1
53	<i>Quercus robur</i>	2	3	2
54	<i>Quercus robur</i>	1	2	2
55	<i>Ailanthus altissima</i>	3	5	2
56	<i>Fraxinus excelsior</i>	2	4	1
57	<i>Acer pseudoplatanus</i>	3	4	1
58	<i>Ailanthus altissima</i>	2	3	3
59	<i>Ailanthus altissima</i>	2	6	1
60	<i>Tilia cordata</i>	2	3	2
61	<i>Ailanthus altissima</i>	1	4	1
62	<i>Fraxinus excelsior</i>	2	4	1
63	<i>Populus nigra</i>	9	12	2
64	<i>Tilia cordata</i>	2	4	2
65	<i>Quercus robur</i>	1	3	3
66	<i>Quercus robur</i>	2	3	2
67	<i>Tilia cordata</i>	1	3	
68	<i>Ailanthus altissima</i>	2	3	1
69	<i>Ailanthus altissima</i>	1	3	1
70	<i>Ailanthus altissima</i>	1	2	1
71	<i>Acer platanoides</i>	1	2	4
72	<i>Ailanthus altissima</i>	5	6	3
73	<i>Ailanthus altissima</i>	5	5	3
74	<i>Tilia cordata</i>	2	4	1
75	<i>Ailanthus altissima</i>	3	3	3
76	<i>Acer platanoides</i>	3	2	3
77	<i>Ailanthus altissima</i>	2	4	1
78	<i>Acer platanoides</i>	2	4	1
79	<i>Robinia pseudoacacia</i>	2	4	1
80	<i>Salix caprea</i>	3	3	3
81	<i>Acer platanoides</i>	1	4	2
82	<i>Acer platanoides</i>	1	3	2
83	<i>Acer platanoides</i>	1	3	2
84	<i>Acer platanoides</i>	1	3	2
85	<i>Ailanthus altissima</i>	3	3	1
86	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	7	4
87	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	6	4
88	<i>Robinia pseudoacacia</i>	4	6	4
89	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	6	4
90	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	6	4
91	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	6	4
92	<i>Robinia pseudoacacia</i>	5	7	4
93	<i>Robinia pseudoacacia</i>	6	7	3
94	<i>Populus nigra</i>	12	17	2
95	<i>Populus nigra</i>	12	18	3

96	<i>Populus nigra</i>	10	15	2
97	<i>Populus nigra</i>	12	18	2
98	<i>Populus nigra</i>	11	20	2
99	<i>Populus nigra</i>	9	16	4
100	<i>Populus nigra</i>	10	16	3
101	<i>Populus nigra</i>	8	17	3
102	<i>Robinia pseudoacacia</i>	4	4	4
103	<i>Robinia pseudoacacia</i>	8	5	2
104	<i>Robinia pseudoacacia</i>	7	4	2
105	<i>Ailanthus altissima</i>	7	4	3
106	<i>Alnus glutinosa</i>	7	8	3
107	<i>Alnus glutinosa</i>	6	9	2
108	<i>Alnus glutinosa</i>	4	9	2
109	<i>Populus nigra</i>	7	16	2
110	<i>Alnus glutinosa</i>	4	5	2
111	<i>Robinia pseudoacacia</i>	4	4	1
112	<i>Robinia pseudoacacia</i>	3	5	1
113	<i>Populus nigra</i>	4	6	1
114	<i>Populus nigra</i>	4	6	1
115	<i>Populus nigra</i>	2	4	1
116	<i>Ailanthus altissima</i>	2	5	3
117	<i>Populus nigra</i>	3	4	1
118	<i>Populus nigra</i>	3	7	1
119	<i>Ailanthus altissima</i>	2	3	3
120	<i>Populus nigra</i>	4	7	2
121	<i>Populus nigra</i>	4	7	3
122	<i>Populus nigra</i>	4	7	3

Mapa 1.13 Mapa stávajícího stavu (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

Stávající objekt staré vrátnice a nefunkční trafostanice. Určeno k demolici.

Stávající objekt drtírny. Určeno k demolici

Betonové zpevnění břehu řeky přechází v příležitostné kotviště lodí.

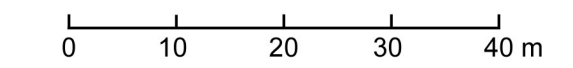
Zed' protipovodňové ochrany. Místy nutná rekonstrukce.

Sportovní hřiště pro míčové hry nespĺňují parametry a jsou nevhodně upravena.

Stávající objekt PVK s oplocením

LEGENDA

- ZM Zeleň městského typu
- RP Plochy pro pohybové aktivity
- TNR Plocha pro nakládání s odpady
- XO Opuštěná území se stavbami
- Technické prvky, stavby
- 63 Dřeviny ponechané
- 54 Dřeviny určené ke kácení
- 4,30 Vrstevnice a výška v metrech
- Vjezd do podzemních garáží
- Jateční Název ulice

Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 13
Konzultace: Ing. Ondřej Fous	Stávající stav
Ing. Karel Slánský	
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 700

4.2.9. Fotodokumentace

Obr. 72
Vlevo nahoře: Celkový pohled na řešené území a budovu Lighthouse Vltava. (foto autor, 2013)

Obr. 73
Vpravo nahoře: Bariérou pro pěší, kteří prochází z parkových úprav v okolí Lighthouse Vltava do řešeného území, je komunikace Bubenské nábřeží, kde parkuje mnoho automobilů. (foto autor, 2013)

Obr. 74
Vlevo dole: Stávající stav cest a trávníků v řešeném území není vyhovující. Pohled směřuje na Libeňský most a budovu Nejvyššího kontrolního úřadu v pozadí. (foto autor, 2013)

Obr. 75
Vpravo dole: V řešeném území poblíž Libeňského mostu se nachází oplocený objekt PVK a.s. (foto autor, 2013)

Obr. 76
Vlevo nahoře: Pohled z řešeného území na protější břeh Vltavy, kde kotví loď sloužící golfovému hřišti jako zázemí a restaurace. (foto autor, 2013)

Obr. 77
Vlevo uprostřed: Pohled na protější břeh řeky z jižní části řešeného území. Pobřežní vegetace vytváří příjemné kulisy. (foto autor, 2013)

Obr. 78
Vlevo dole: V současné době se na řešeném území nachází dvě hřiště s betonovými palisádami. Prostor není příliš funkční a není využíván pro žádné sportovní aktivity. (foto autor, 2013)

Obr. 79
Nahoře uprostřed: Současný stav opevnění břehů řeky místy není vyhovující a je nezbytná jeho renovace. (foto autor, 2013)

Obr. 80
Nahoře vpravo: Objekt bývalé drtírny se nachází v jižní části řešeného území. Oblast dříve sloužila pro skládkování staveního materiálu. (foto autor, 2013)

Obr. 81
Dole vpravo: Objekt protipovodňové ochrany není v uspokojivém stavu a vyžaduje rekonstrukci. Celý prostor je velmi zanedbaný. (foto autor, 2013)

5. VLASTNÍ NÁVRH

Vlastní projekt byl zadán jako ideová studie řešící Bubenské nábřeží podél řeky Vltavy. Projekt je inspirován tvorbou Pieta Oudolfa a vychází z jeho základních principů. Prostor Bubenského nábřeží byl vybrán s ohledem na rychle se rozvíjející okolí – výstavbu nových bytových i administrativních budov. Tento rozvoj sebou ponese příliv obyvatel a lidí dojíždějících za prací. Výhledově bude nezbytné zajistit kvalitní veřejný prostor a zázemí pro aktivní odpočinek i relaxaci.

Pro uspokojení výše zmíněných potřeb se nabízí lukrativní prostor podél řeky, který má v současné době charakter brownfields. Návrh Bubenského nábřeží byl pojat velkoryse. Jedná se o vizi, která by se při současných finančních možnostech pravděpodobně nedala realizovat. Cílem je ukázat moderní směr navrhování veřejných prostor, který se stává trendem v západních zemích.

5.1. Koncept – základní myšlenky návrhu

Prostor Bubenského nábřeží je v zásadě rozdělen na čtyři zóny. Severní část nejbližší Libeňskému mostu slouží jako nástupní plocha, jelikož sem ústí chodník vedoucí od tramvajové zastávky Maniny přes parkovou plochu v okolí budovy Lighthouse Vltava. Dá se tedy přepokládat, že tímto směrem bude do parku proudit nejvíce lidí. Druhá zóna slouží k aktivnímu odpočinku – prostor však není účelově vyhrazen pro konkrétní typ sportu, jako je tomu v současnosti. Nízko sečený trávnik zajistí dostatek prostoru pro míčové sporty i jiné hry.

Střední část parku nabízí posezení, setkání s přáteli, popřípadě občerstvení. Prostor je zázemím celého parku. Nejnižší, čtvrtou zónu tvoří květnatá louka.

5.2. Návrh řešení

Páteří parkového prostoru je dostatečně široká promenáda ze žulových kostek, která spojuje všechny výše zmíněné zóny. Chodník vede těsně podél řeky, což umožňuje výhledy přes Vltavu na protější břehy. Pro umocnění kontaktu s vodní hladinou jsou na dvou místech do břehu zabudována pozvolná schodiště, která mohou sloužit i pro posezení. Příkré břehy jsou v současné době zpevněny dlažbou, která potřebuje pouze lokální rekonstrukci. V jižní části parku, v místech stávajícího kotviště se promenáda rozšiřuje a poskytuje místo pro posezení na lavičkách. Promenáda podél parku je lemována alejí *Tilia cordata*.

Problémový prostor pod Libeňským mostem a v jeho blízkém okolí řeší vydlážděná plocha, která zároveň slouží jako nástupní plocha do parku. Terénní val na západě překonává schodiště i bezbariérová rampa.

Prostor nového parku se nachází pod úrovní komunikace Jateční, což v podél západní hranice parku vytváří poměrně příkrý svah (svažitost 1:3). V severní části je svah osázen okrasnými travami *Molinia caerulea* 'Poul Peterson' s náhodně rozprostřenými trvalkami, které přinášejí kompozici zajímavý akcent v průběhu roku. Během pozdního jara a začátku léta se v závojích trav objevují kulatá nafialovělá květenství *Allium sphaerocephalon* v kontrastu s vertikálami *Digitalis grandiflora* a *Digitalis ferruginea*. V průběhu léta převzou jejich roli květenství *Echinacea purpurea* 'Ruby Giant', jejíž uschlá plodenství vydrží dlouho do zimy a přinesou kompozici cennou strukturu.

Na úrovni parku vede podél osázeného svahu zpevněný chodník, který nabízí pohledy na celou kompozici. Při západu slunce zachytávají trávy sluneční paprsky a navozují mystickou atmosféru. Skrz výsadby vedou úzké mlatové cestičky nabízející odlišný úhel pohledu, zvláště během pozdního léta, kdy trávy dorostou výšky okolo 1,2 metru. Výsadby trav jsou inspirovány teorií Pieta Oudolfa o tzv. „matrix

planting“ (viz. kapitola 3.4.5.2. Výsadby „matrix“).

Výsadby „matrix“ pozvolna přecházejí v trvalkový labyrint. Trvalky jsou vysázeny v ostrůvcích, mezi nimiž vedou úzké mlatové cesty, které napomáhají vysokým trvalkám dotvořit pocit všudypřítomnosti. V průběhu léta, kdy trvalky dorostou mnohdy až nadlidských rozměrů, se prostor stává labyrintem, který nelze přehlédnout celý najednou. Člověk se ztrácí v mase trvalkových výsadeb a mnohdy pouze tuší směr klikatých cest. Výběr druhů a kultivarů trvalek (viz. Mapa 15 Osazovací plán trvalkových výsadeb) je inspirován hnutím „Dutch Wave“. Důraz je kladen na vysoký podíl trav a strukturálních trvalek – hlavní kostru tvoří kultivary *Veronicastrum virginicum*, *Salvia* či *Eupatorium purpureum*. Zvláštní rytmizaci vytváří *Stachys officinalis* 'Hummelo', který je použit zejména v okrajových partiích ostrůvků. Osazovací plán je založen především na kombinaci struktur květů, například vertikální květenství *Cimicifuga simplex* 'Atropurpurea' doplňuje spíše horizontální květenství *Sedum* 'Matrona' a akcentem jsou nápadné květy *Echinacea purpurea* 'Rubin Glow'. Ve výsadbách se objevují i méně nápadné, svým způsobem výplňové trvalky – *Thalictrum delavayi* 'Album' či *Persicaria amplexicaulis* 'Firedance'. Barevně je trvalkový labyrint laděn do pastelových barev s menší mírou kontrastů.

Trvalkové výsadby obklopují kavárnu s příjemným posezením na dřevěné terase. Objekt kavárny navazuje na protipovodňovou zeď a svoji výškou zhruba 4,5 metru vyrovnává obrovský terénní schod mezi úrovní parku a komunikací Jateční (viz. Obr. 81, kapitola 4.2.9. Fotodokumentace). Střecha kavárny navazuje na chodník v ulici Jateční a slouží jako vyhlídková terasa, ze které lze přehlédnout celé trvalkové výsadby.

V blízkosti kavárny se nachází přírodní dětské hřiště s mlatovým povrchem. Ve třech pruzích jsou zde nepravidelně vysázeny mladé břízy (*Betula pendula*) v hustém sponu zhruba 1 x 1 metr, čímž vznikne zajímavý prvek pro dětské hry. Do budoucna je počítáno s probírkou těchto dřevin. Dětské hřiště dále disponuje zapuštěnými pařezy či statným kmenem (viz. Obr. 82 a Obr. 83, kapitola 5.2.2. Návrh řešení), které umožňují rozvíjet fantazii dětí při jejich hrách. Navíc lze použít materiál, který vznikne prokácením náletové vegetace. Směrem na jih navazuje na trvalkové výsadby sečený trávnik, který rovněž slouží k různým hrám.

Jižní, extenzivní část parku ozvláštňuje květnatá louka. Cestní síť umožňuje procházky loukou i podél řeky. Na jihu navazuje návrh plánovanou rekonstrukci Bubenského nábřeží – jde zejména o protažení promenády podél řeky.

Obr. 82
Vlevo: Kmen zapuštěný do nerovného terénu slouží dětem jako multifunkční herní prvek. (foto autor, 2012)

Obr. 83
Vpravo: Přírodní hřiště obsahuje do země zapuštěné pařezy, které rozvíjí dětskou fantazii. (foto autor, 2012)

Mapa 14 Mapa návrh řešení (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

5.3. Osazovací plán

5.3.1. Osazovací plán dřevin

V celém parku je navrženo poměrně rozsáhlé kácení. Budou odstraněny staré, nemocné, poškozené a nevyhovující náletové dřeviny. Vzhledem k faktu, že o území nebylo nikdy intenzivně pečováno, neexistuje zde žádná kompozice kosterních dřevin. V parku jsou ponechány nejhodnotnější jedinci a dřeviny, které zde byly vysazeny při založení Ladislavova parku v roce 2000.

Jelikož se celé území parku nachází v pásmu nadregionálního biokoridoru ÚSES (Územní systém ekologické stability), byl zejména u dřevin kladen důraz na výběr domácích druhů. Podél promenády, která lemují břeh řeky Vltavy, je navržena alej z domácí lípy srdčité (*Tilia cordata*). Pro výsadbu se předpokládají výpěstky s vyvětvenou korunou do podchozí výšky 1,8 metru a s obvodem kmene 18 – 20 cm ve výčetní výšce 1,3 metru.

V jižní části parku je svah vedoucí od ulice Jateční k řece zpevněn směsnou výsadbou *Quercus robur*, *Betula pendula* a *Acer platanoides*.

V prostorách dětského hřiště je navržena ozvláštňující prvek, záhonové (či skupinové) výsadby bříz (*Betula pendula*). Ve třech pásech o rozměrech 7 x 1,5 metru je předpokládána výsadba výpěstků břízy ve sponu 1 x 1 metr (viz. obr. 84).

Severní, vlhčí část v okolí Libeňského mostu je osázena alejí *Alnus glutinosa* 'Laciniata'. Pro odclonění nevzhledného objektu PVK (Pražské vodovody a kanalizace, a.s.) byla použita skupinová výsadba *Alnus glutinosa* 'Laciniata', *Acer platanoides*, *Betula pendula* a *Quercus robur*.

5.3.2. Osazovací plán Drifty trav

Pro zpevnění svahu na severozápadě území byl zvolen koncept „matrix planting“ (v překladu výsadby matrix, viz. kapitola 3.4.5.2). Po celé ploše je navržena výsadba kultivaru *Molinia caerulea* 'Poul Petersen' v počtu 7 kusů/m². Do takto vytvořené matrice jsou vloženy jednotlivé ozvláštňující prvky – během pozdního jara rozkvetou v záplavách trav kulovitá květenství *Allium sphaerocephalon*. Jako kontrast k nim přibudou přísné vertikály *Digitalis grandiflora* a *Verbena chaixii* 'Album'. Během léta se v závějích *Molinia caerulea* 'Poul Petersen' začnou objevovat nápadná květenství *Echinacea purpurea* 'Ruby Giant', která se po odkvetu změni v tmavá šiřticovitá plodenství kontrastující se zlatavými závoji trav. Pro redukování růstu plevelů se celá plocha pokryje mulčem – jemně drcená borka frakce 8/12 mm. Výška mulče by měla být zhruba 5 cm, přičemž nesmí být zasypány krčky vysazených trav a trvalek.

5.3.3. Osazovací plán Květinový labyrint

Návrh osazovacího plánu Květinového labyrintu vzešel ze zásad a idejí Pieta Oudolfa. Při výběru rostlin byl kladen důraz na dobrou strukturu trvalek, trvanlivost a atraktivitu suchých odumírajících koster a ekologické nároky trvalek.

Výsadby mají celkově větší měřítko než klasické trvalkové záhony. Ostrůvky trvalek mají šířku kolem 4 – 6 metrů a některé jsou dlouhé až 12 metrů. Mezi ostrůvky se klikatí poměrně úzké cesty (šířka 1,5 – 1,7), které umocňují dojem, že trvalkové výsadby jsou všude kolem. Záměrem je rovněž umístění vysokých kultivarů peren na okraje ostrůvků, čímž je zmenšen rozhledový úhel a navozena tajemnost výsadeb, jejíž klikatící se cesty se ztrácí za výškou trvalek (viz. obr. 85).

Pro pozdně jarní aspekt je do květinového labyrintu navrženo několik volně rozmístěných skupin máku východního (*Papaver orientale* 'Aglaja'), který sjednocuje celou kompozici ve chvíli, kdy většina trvalek i trav dosáhla sotva 40 cm. Sjednocující úlohu zde hraje i *Liatris spicata* 'Alba', který je také rozmístěn ve skupinách po celém Květinovém labyrintu.

Pravidelným rozmístěním *Stachys officinalis* 'Hummelo' v rámci Květinového labyrintu vzniká prvek

opakování a určité rytmizace v navržené kompozici (vyznačeno v mapě 17). V mapě 17 jsou také vyznačeny všechny trávy pro demonstraci jejich velkého podílu ve výsadbách inspirovaných Pieterem Oudolfem. Pro redukování růstu plevelů bude Květinový labyrint pokryt mulčem – jemně drcená borka frakce 8/12 mm. Výška mulče by měla být zhruba 5 cm, přičemž nesmí být zasypány krčky vysazených trav a trvalek.

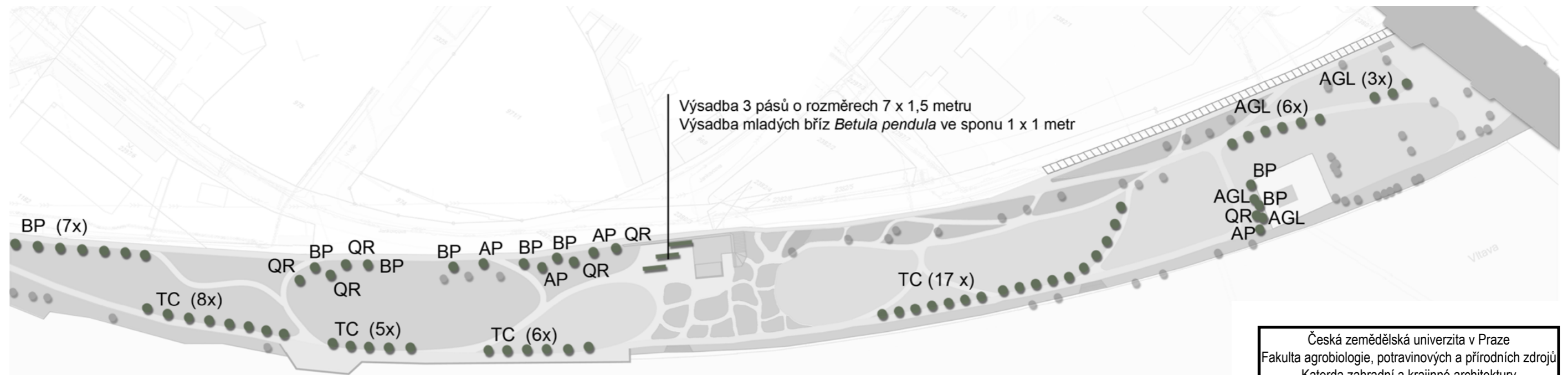

Obr. 84
Skupinové výsadby bříz (*Betula pendula*) přináší do veřejného prostoru nový zajímavý prvek. (foto autor, 2012)

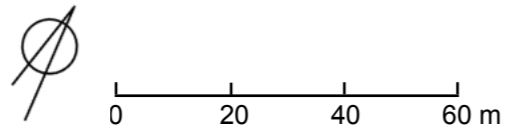
Obr. 85
Oudolfovy výsadby skýtají nejedno tajemství. Klikatý chodník se ztrácí za vysokými trvalkami a rozvíjí fantazii návštěvníka. (foto odkaz 5.)

Mapa 15 Mapa osazovacího plánu dřevin (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)

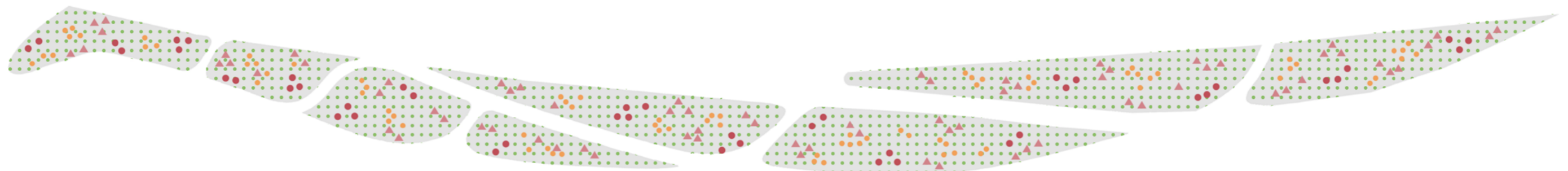
LEGENDA

- AGL *Alnus glutinosa* 'Laciniata'
- AP *Acer platanoides*
- BP *Betula pendula*
- QR *Quercus robur*
- TC *Tilia cordata*

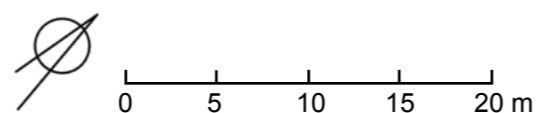
Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 15
Konzultace: Ing. Ondřej Fous Ing. Karel Slánský	Osazovací plán dřevin
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 1 300

Mapa 16 Mapa osazovacího plánu Drifty trav

LEGENDA

- *Digitalis grandiflora* (65%) + *Verbascum chaixii* 'Alba' (35%)
- ▲▲▲ *Allium sphercephalon*
- *Echinacea purpurea* 'Ruby Giant'
- *Molinia caerulea* 'Poul Petersen'

Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 16
Konzultace: Ing. Ondřej Fous Ing. Karel Slánský	Osazovací plán Drifty trav
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 400

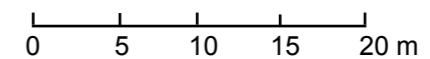
Mapa 17 Mapa osazovacího plánu Květinového labyrintu

LEGENDA

počet ks/m²

1	<i>Achillea</i> 'Coronation Gold'	5
2	<i>Achillea millefolium</i> 'Paprika'	5
3	<i>Aster dumosus</i> 'Blaue Lagune'	6
4	<i>Aster ericoides</i> 'Pink Star'	3
5	<i>Knautia macedonica</i> 'Mars Midget'	7
6	<i>Geranium psilostemon</i>	5
7	<i>Calamagrostis acutiflora</i> 'Karl Foerster'	3
8	<i>Baptisia</i> 'Purple Smoke'	5
10	<i>Cirsium rivulare</i> 'Atropurpureum'	5
11	<i>Echinacea purpurea</i> 'Rubin Glow'	6
12	<i>Echinacea purpurea</i> 'White Swam'	6
13	<i>Echinops ritro</i> 'Veitch's Blue'	4
14	<i>Perovskia</i> 'Blue Spire'	4
16	<i>Eupatorium maculatum</i> 'Atropurpureum'	3
17	<i>Helenium</i> 'Blütentisch'	3
18	<i>Helenium</i> 'Moerheim Beauty'	3
19	<i>Lythrum salicaria</i> 'Feuerkerze'	5
20	<i>Miscanthus sinensis</i> 'Kleine Silberspinne'	3
21	<i>Miscanthus sinensis</i> 'Malepartus'	2
22	<i>Molinia caerulea</i> 'Heidebraut'	6
23	<i>Molinia caerulea</i> 'Transparent'	4
24	<i>Nepeta × faassenii</i> 'Walker's Low'	3
25	<i>Panicum virgatum</i> 'Rehbraun'	3
26	<i>Panicum virgatum</i> 'Shenandoah'	3
27	<i>Persicaria amplexicaulis</i> 'Firedance'	3
28	<i>Rudbeckia fulgida</i> var. <i>sullivantii</i> 'Goldsturm'	5
29	<i>Salvia × sylvestris</i> 'Blauhügel'	5
30	<i>Salvia × sylvestris</i> 'Mainacht'	5
31	<i>Salvia nemorosa</i> 'Caradonna'	6
32	<i>Sanguisorba officinalis</i> 'Red Thunder'	6
33	<i>Sedum</i> 'Matrona'	6
34	<i>Sedum spectabile</i> 'Iceberg'	5
35	<i>Sedum telephium</i> 'Sunkissed'	6
36	<i>Sesleria autumnalis</i>	5
37	<i>Stachys officinalis</i> 'Hummelo'	4
38	<i>Selinum wallichianum</i>	5
39	<i>Veronicastrum virginicum</i> 'Album'	5
40	<i>Veronicastrum virginicum</i> 'Fascination'	5
41	<i>Veronicastrum virginicum</i> 'Lavandelturm'	5
•••	<i>Papaver orientale</i> 'Agłaja'	3
•••	<i>Liatris spicata</i> 'Alba'	7

Česká zemědělská univerzita v Praze Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Katedra zahradní a krajinné architektury	
Diplomová práce: Piet Oudolf a Dutch Wave - současný holandský zahradní design	
Autor: Bc. Tereza Vlasáková	Mapa 14
Konzultace: Ing. Ondřej Fous Ing. Karel Slánský	Návrh řešení
Rok vypracování: 2012 - 2013	Měřítko: 1 : 700

5.4. Vizualizace

Obr. 86
Původní stav
Bubenského nábreží
s nevzhledným
terénním schodem
a obnaženou zdí
protipovodňové ochrany.
(foto autor, 2012)

Obr. 87
Vizualizace
navrhovaného projektu
ukazuje řešení prostoru v
okolí kavárny. V blízkosti
kavárny se nachází
přírodní dětské hřiště.
V levé části vizualizace
lze vidět promenáda
ze žulových kostek.
(autor, 2013)

6.1. Přínos Pieta Oudolfa

Po podrobném prostudování dostupné literatury, návštěvě projektů Pieta Oudolfa a pochopení jeho zásad je nezbytné zhodnotit jeho hlavní přínos pro zahradní architekturu. Jak by se mohlo na první pohled zdát, přínos Pieta Oudolfa není jen v krásných rozlehlých plochách trvalek. Piet Oudolf je především geniální v práci s prostorem, což nelze vytušit z fotografií. Rozlehlé plochy trvalek vždy kompenzuje méně intenzivní prostor – travnaté plochy v Trenthamu či Silent Garden ve Scampston Hall, který umožňuje zpětné docenění trvalkových výsadeb. Oudolf velice rád pracuje se stříhanými vegetačními prvky, díky nimž vytváří v zahradě rytmizaci (tisové sloupy v zahradě v Hummelu), zakrývá nebo směřuje pohledy návštěvníků na zamýšlenou kompozici (systém živých plotů ve Scampston Hall).

Styl „Dutch wave“ nabízí řešení rozlehlých prostor zcela jiným způsobem, než bylo dosud obvyklé. Mění klasický formát záhonu, podél kterého procházíme a na nějž se díváme, na výsadby mnohem většího měřítka s možností procházet skrz ně a být jejich součástí. S tím souvisí i odlišné vedení cest. Kromě pohodlných širokých chodníků nabízí Oudolfovy výsadby klikaté, úzké cestičky mezi vysokými trvalkami, které navozují zcela jiný pocit než klasické rabato s výškově odstupňovanými trvalkami od nízkého lemu cesty po vysoké pozadí záhonu. Oudolf používá vysoké trvalky na okraj záhonů záměrně, aby umocnil v člověku pocit, že jej příroda obklopuje. Lze se domnívat, že i díky těmto pocitům si lidé jeho výsadby tolik oblíbili.

Kromě změny schématu a měřítka přináší Oudolf i změnu náplně záhonu. Zatímco v klasickém rabatu převažují výplňové a méně strukturální trvalky, poměr vysoce strukturálních trvalek k výplňovým je v Oudolfových výsadbách zhruba 70:30. Právě struktura květenství a habitu trvalky jsou kvality, na které se Oudolf nejvíce zaměřuje. Větší důraz na strukturu než barvu ve výsadbách v praxi přinesl oživení okrajových druhů trvalek, které byly dosud považovány za „nezajímavé“. Jako příklad lze uvést druhy rodů *Sanguisorba* či *Thalictrum* (Oudolf a Gerritsen, 2003). Zároveň používá velké množství trav a navazuje tak na trend, který započal Karl Foerster. Dalším velkým přínosem Pieta Oudolfa je změna pohledu na trvalkové výsadby mimo vegetační období. Kontroverzními výroky, že „trvalku má cenu vysazovat jen, pokud při odumírání vypadá dobře“ dává Oudolf (2005) jasně najevo, že je zastáncem ponechání co největšího množství biomasy v záhoně. Učí nejen zahradní architektky, ale i širokou veřejnost docenit krásu suchých plodenství trvalek a zlatavé chomáče trav v zimní jinovatce při sněhové pokrývce.

Nemalým přínosem pro zahradní architekturu je i Oudolfova šlechtitelská a sběratelská činnost, která sebou nese rozšíření stávajícího sortimentu rostlin. Oudolf vyšlechtil, vyseletoval či oživil zhruba 70 kultivarů trvalek. Mezi nejznámější a nejpoužívanější patří *Stachys officinalis* 'Hummelo', *Astrantia major* 'Claret', *Astrantia major* 'Roma' nebo *Salvia verticillata* 'Purple Rain' (Oudolf a Gerritsen, 2003). Zahradnickou kulturu navíc obohatil o celou čeleď miříkovité (*Apiaceae*), jejíž zástupci byli dosud považováni spíše za plevel než kulturní druh.

Oudolf především ukázal, jakou roli mohou miříkovité v kompozici hrát a jak hodnotné a trvanlivé jsou jejich uschlé kostry na podzim a během zimních měsíců. Do jisté míry se tato čeleď stala ikonou stylu „Dutch wave“, o čemž svědčí i obálka Oudolfovy knihy *Planting Design* (viz. Obr. 86).

6.2. Rizika stylu „Dutch wave“

Z výčtu děl Pieta Oudolfa - soukromé zahrady (Boon Garden, Bury Court, Barcelona Garden), historická zahrada (Scampston Hall, Trentham), projekt „na zelené louce“ (RHS Wisley), veřejný prostor (Lurie Garedn, Dream Park), nábřeží (The Battery), postindustriální prostor (High Line) – by se mohlo zdát, že styl „Dutch wave“ je univerzálně použitelný. Moderní vlnu trvalkových výsadeb lze aplikovat do různých prostor, avšak ke každému místu musí být zaujat individuální přístup. Je nezbytné navrhnout celý prostor tak, aby v něm trvalkové výsadby měli své místo, nepůsobily stísněně nebo naopak expanzivně, pak je teprve možné výsadby plně docenit.

Celý koncept „Dutch wave“ vyžaduje velmi dobré znalosti trvalek, jejich nároků a chování v průběhu celého roku. Pouhou výsadbou ikon stylu „New Perennial Wave“, mezi které patří kultivary druhu *Echinacea purpurea*, *Veronicastrum virginicum*, *Eupatorium purpureum*, *Echinops ritro* či *Eryngium*,

Obr. 88
Snímek z obálky knihy *Planting Design*, kterou Piet Oudolf napsal společně s Noelem Kingsburym, ukazuje trvalky, které se staly ikonami „New perennial wave“ - celá čeleď miříkovité (*Apiaceae*) a *Echinacea purpurea*. (foto odkaz 37.)

nelze naplnit všechna očekávání. Styl je založen na propracovaných kombinacích druhů a kultivarů trvalek tak, aby přinášely celoroční efekt, což vyžaduje sofistikované plánování a dobré znalosti zahradního architekta.

Mezi nevýhody stylu Pieta Oudolfa patří nákladná a nesnadná obnova jeho výsadeb (podrobněji viz. kapitola 3.4.10 Technologie údržby a management ekologického procesu). Úskalí spočívá v provázanosti trvalek a velkých plochách jednotlivých druhů, které při výměně mohou být vytlačeny etablovanými okolními druhy. Oudolf (2005) vidí jako ideální stav celkovou renovaci výsadeb, což může být finančně velmi náročné.

Rizikem použití stylu „Dutch wave“ ve veřejném prostoru je také názor široké veřejnosti. Mnoho lidí stále vidí ideál a krásu v pravidelně uspořádaných, přehledných a logických záhonech letniček, popřípadě trvalek. Nesnadno se vyrovnávají s ponechanými suchými kostrami trvalek a trav přes zimu, které považují za „neuklizené“.

6.3. Použitelnost tvorby Pieta Oudolfa pro podmínky střední Evropy

Na otázku „Co byste dělal, kdybyste žil v oblasti s větší sněhovou pokrývkou?“ odpověděl Oudolf (Barret, 2011): „V zimě existují momenty, kdy musíte chtít vidět víc než jen trvalky. Figury živých plotů nebo krása stromů – architektonických elementů v zahradě vás zaujmou i ve sněhu. Když napadne sníh, nezapadá vaše rostliny úplně; trvalky, které měří více než 60 – 90 cm zůstanou trčet ze závějí a stále budou vypadat dobře. Občas se však rostliny zlomí. To je okamžik, kdy je nutné si pamatovat, že zas přijde jaro.“

Výše zmíněný citát zároveň odpovídá na otázku, zda jsou Oudolfovy principy použitelné pro střední Evropu. Ano, jsou! Jedním z nejdůležitějších poznatků této práce je fakt, že Oudolf přináší především novou filosofii, nové myšlení, nový pohled na trvalkové výsadby i prostor obecně. Tato filosofie přenositelná je a lze ji uplatnit i v podmínkách střední Evropy, potažmo České republiky.

Problémem může být pohled široké veřejnosti na tyto přírodní přístupy a ponechání uschlé biomasy i mimo vegetační dobu. I přes velké úspěchy po celém světě sám Oudolf cítí znepokojení a doufá, že široká veřejnost pochopí jeho práci a začne její prvky začleňovat do svých zahrad, ne kvůli jeho egu, ale proto, že Oudolf cítí, že to bude dobré pro budoucí zahradničení (Sorin, 2011). Ačkoli se dá předpokládat nárůst přírodou inspirovaných prvků v zahradě i veřejném přístupu, nelze tento styl považovat za jediný či lepší než ostatní. Stále je nezbytné brát ho jako jednu z alternativ a zamýšlet se nad vhodností pro konkrétní prostory.

Budeme-li spekulovat o vhodnosti výsadeb, potažmo jednotlivých druhů trvalek, pro klima střední Evropy, je nezbytné si uvědomit, že realizace Pieta Oudolfa nalezneme téměř po celém světě. Jeho design se musel vypořádat s chladným klimatem Švédska, horkým a suchým podnebím Španělska či tenkou půdní vrstvou na High Line v New Yorku. Nejen tyto aspekty nasvědčují tomu, že styl „Dutch wave“ lze použít i ve střední Evropě. Je však nutné zohlednit místní klima a vybrat vhodné druhy trvalek přizpůsobené chladnějším zimám a teplejším suchým létům, které například v Nizozemí či Velké Británii neznají. Jako příklad lze uvést druhy rodu *Penstemon*, který Oudolf v Anglii používá jako trvalku, u nás však tento druh může vymrzat. Neznamená to, že bychom *Penstemon* nemohli ve výsadbách použít, jeho role však bude jiná (uplatní se jako pendler) než jakou plní v záhonech v Británii. Nelze tedy přenášet osazovací plány či instantní receptury Oudolfovy tvorby, důležité je pochopit jeho myšlenky a principy, ze kterých vychází, a pokusit se je adaptovat na místní výsadby.

Obr. 89
V popředí snímku lze vidět Oudolfem vyšlechtěný kultivar *Stachys officinalis* 'Hummelo', na pozadí pak kultivar *Salvia x sylvestris* 'Dear Anja', pojmenovaný podle Oudolfovy manželky. (foto odkaz 38.)

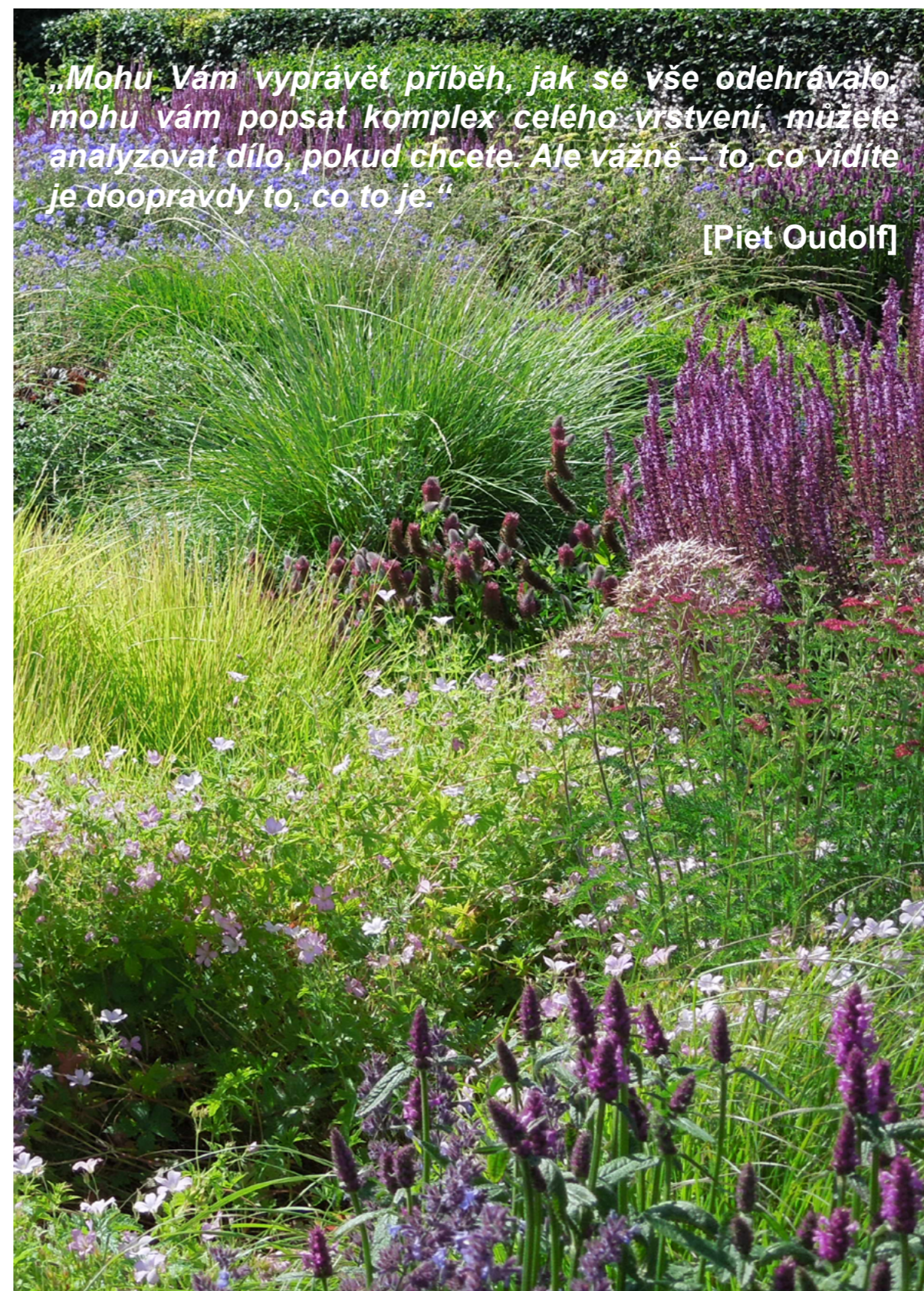

Obr. 90
Astrantia major 'Roma' byla zpopularizována Pietem Oudolfem a v současnosti se jedná o jeden z nejpoužívanějších kultivarů tohoto druhu. (foto odkaz 39.)

„Práce Pieta Oudolfa mění zahradní architekturu. Piet přináší nejen „uměleckou vizi“, ale i schopnost tuto vizi převést do dynamických kombinací rostlin, které dohromady vytváří ucelenou kompozici; kompozici, která se v průběhu roku neustále mění,“ vystihuje přínos celosvětově známého zahradního architekta Kathryn Gustafson, která s Oudolfem spolupracovala na projektu Lurie Garden v Chicagu (Oudolf a Kingsbury, 2005).

Po důkladném prostudování dostupné literatury a rozboru Oudolfových projektů lze shrnout, že Piet Oudolf je především velmi dobrý umělec se silnou představou o výsledném efektu trvalkových výsadeb. Pro naplnění svých představ procestoval Oudolf nejen mnoho přirozených stanovišť od východoevropské stepi po severoamerickou prérii, ale také trvalkové školky v Nizozemí, Německu a Velké Británii, aby odsud dovezl vhodné rostliny pro jeho design. „Začal jsem sbírat rostliny jako materiál, kterým bych mohl vyjádřit sám sebe,“ říká Oudolf (2011). Společně s manželkou Anjou vybudovali v Hummelu trvalkovou školku, ze které vzešel zcela nový sortiment. Rostliny hnutí „Dutch wave“ nejen, že vypadají divoce a kvetou v jemnějších odstínech než trvalky „klasických starých sortimentů“, ale také je kladen větší důraz na tvar, texturu a vzhled trvalky po odkvětu (tvar plodenství, podzimní zbarvení, zimní siluety).

Přínos Pieta Oudolfa a hnutí „Dutch wave“ může být viděn z mnoha různých úhlů. Závěrem je však nezbytné vyzdvihnout jeho odlišný pohled na to, co „je hezké“. Oudolf dokázal svými projekty přesvědčit o důležitosti struktury ve výsadbách a naučil mnoho lidí vnímat krásu odumírajících trvalek, kouzlo suchých trav či nálady trvalkových výsadeb v mlze, zimní jinovalce nebo zapadajícím slunci.

Obr. 91
Výsadby Pieta Oudolfa
ve Scampston Hall.
(foto autor, 2012)

8. SEZNAM LITERATURY

8.1. Tištěné monografické publikace

- Grime, J. P. 1979. Plant Strategies and Vegetation Processes. Wiley-Blackwell. p. 222. ISBN: 978-0471996927.
- Dunnett, N., Hitchmough, J. 2004. The Dynamic Landscape. Spon Press. London. p. 485. ISBN: 0-415-25620-8
- Kingsbury, N. 2003. Designing borders. Cassell Illustrated. London. p. 192. ISBN: 1 844 03010 5.
- Oudolf, P. 2010. Landscapes in Landscapes. The Monacelli Press. New York. p. 281. ISBN: 978-1-58093-292-9.
- Oudolf, P., Kingsbury, N. 1999. Designing with plants. Timber Press Inc. Portland. p. 160. ISBN: 978-0-88192-953-9.
- Oudolf, P., Gerritsen, H. 2003. Planting the Natural Garden. Timber Press Inc. Portland. p. 144. ISBN: 0-88192-606-X
- Oudolf, P., Gerritsen, H. 2000. Dream Plants for the Natural Garden. Timber Press Inc. Portland. p. 144. ISBN: 0-88192-493-8
- Oudolf, P., Kingsbury, N. 2005. Planting Design, Gardens in Time and Space. Timber Press Inc. Portland. p. 175. ISBN: 978-0-88192-740-5
- Šimek, P. 2011-2012. Vyhodnocení dendrologického potenciálu objektu. Mendelova univerzita v Brně. Lednice. 12 s.
- Wolschke-Bulmahn, J. 1997. Nature and Ideology, Natural Garden Design in the Twentieth Century. Dumbarton Oaks. Washington. p. 278. ISBN: 9780884022466

8.2. Články v tištěných seriálových publikacích

- Atkins, R. 2000. The Chelsea Winner. Gardens Illustrated. 49 roč. 11 – 15 str.
- Fothergill, S. 2013. Trentham gardens 'come of age'. The Reckless Gardener. 12. roč. 5 – 6 str.
- Sautot, D. 29. února 2012. Order and Disorder by Piet Oudolf. L'Architecture d'Aujourd'hui. 388 roč. 114 – 131 str.
- Small, V. 1995. 27 Perennials With Long-lasting Appeal. Fine Gardening. 43 – 45 str.

8.3. Bibliografické záznamy elektronických dokumentů

- Administrátor P7. Historie Prahy 7 [online]. 29. března 2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z <http://www.praha7.cz/13423_Historie-Prahy-7>.
- Barret, S. Piet Oudolf on Designing a Winter Garden [online]. 9. února 2011 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z <http://www.nytimes.com/2011/02/10/garden/10garden.html?_r=2&pagewanted=all&>.
- Bourne, V. Dutch «new perennials» wave [online]. 27. října 2010 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z <<http://www.telegraph.co.uk/gardening/gardenprojects/8019864/Dutch-new-perennials-wave.html>>.
- Christopher, M. Phoenix Perennial Plants – the birth of a new nursery [online]. 16. ledna 2012 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z <<http://www.alitex.co.uk/newsandevents/post/2012/01/16/Phoenix-Perennial-Plants-by-Marina-Christopher.aspx>>.

- Clarke, S. The Trentham Estate [online]. listopad 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <<http://www.trentham.co.uk/>>.
- Collin, E. A. A Short History of Natural Gardens [online]. 23. srpna 2011 [cit. 2012-08-05]. Dostupné z <<http://gardendesigncompany.wordpress.com/2011/08/23/a-short-history-of-natural-gardens/>>.
- Cornford, S. Park History [online]. 2012 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z <<http://pottersfields.co.uk/about-us/>>.
- Denise, M. Most Creative People 2009 - Piet Oudolf [online]. 6. května 2009 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z <<http://www.fastcompany.com/most-creative-people/2009/piet-oudolf>>.
- Deventer, W. Revalidatietuin [online]. 2. ledna 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z <<http://www.rrr.nl/?Tid=4&SubcontentID=3&ContentID=1>>.
- Hidcote [online]. The National Trust. 15. června 2012 [cit. 2012-08-04]. Dostupné z <<http://www.nationaltrust.org.uk/history/view-page/item370865/253569/>>.
- Jope, S. Karl Foerster [online]. 2012 [cit. 2012-08-05]. Dostupné z <<http://pss.uvm.edu/ppp/kfoerst.htm>>.
- Kingsbury, N. The flying Dutchmen [online]. 1. října 2010 [cit. 2013-01-03]. Dostupné z <<http://www.telegraph.co.uk/gardening/8020101/The-flying-Dutchmen.html>>.
- Kingsbury, N. Piet Oudolf's Next Wave [online]. 4. září 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z <<http://www.gardendesign.com/ideas/piet-oudolfs-next-wave>>.
- Lacey, S. The Walled Garden at Scampston pushes the boundaries [online]. 18. června 2008 [cit. 2012-07-13]. Dostupné z <<http://www.telegraph.co.uk/gardening/3349179/The-Walled-Garden-at-Scampston-pushes-the-boundaries.html>>.
- Legard, Ch. About The Walled Garden [online]. 2012 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z <<http://www.scampston.co.uk/gardens/the-walled-garden.html>>.
- Lemieux, M. S. The Gardens [online]. 2013 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z <<http://www.burycourtbar.com/gardens/>>.
- Markgraf, S. 'Purposeful Abandon' ~ A Conversation with Piet Oudolf [online]. 2012 [cit. 2012-10-28]. Dostupné z <<http://www.greenmarkpr.com/clients/lurie-garden.html>>.
- McGrane, S. A Landscape in Winter, Dying Heroically [online]. The New York Times. 31. ledna 2008 [cit. 2012-08-04]. Dostupné z <http://www.nytimes.com/2008/01/31/garden/31piet.html?pagewanted=1&_r=1>.
- Oudolf, P. References Piet Oudolf [online]. 2012 [cit. 2012-08-04]. Dostupné z <<http://oudolf.com/piet-oudolf/references>>.
- Pohl, I. The Trentham Estate [online]. 2010 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <<http://cmsen.eghn.org/etgs-trentham-garten.html>>.
- Portál územního plánování. Územně analytické podklady [online]. 14. července 2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z <<http://uppraha.cz/clanek/33/graficka-cast>>.
- Sorin, F. Piet Oudolf – Rhythms of Nature: Where Ecology Meets Design [online]. 20. září. 2011 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z <<http://www.ecology.com/2011/09/20/piet-oudolf-ecology-meets-design>>.
- Stachová, K. Piet Oudolf - portrét současné evropské krajinářské architektury [online]. Archiweb. 17. února 2012 [cit. 2012-08-04]. Dostupné z

- <<http://www.archiweb.cz/news.php?type=2&action=show&id=11414>>.
- The Bressingham Gardens [online]. 23. března 2012 [cit. 2012-08-04]. Dostupné z <<http://www.bloomsofbressinghamplants.com/about-us/the-perennial-tradition/the-bressingham-gardens.html>>.
 - The Royal Horticultural Society - History of Wisley [online]. 2013 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z <<http://www.rhs.org.uk/Gardens/Wisley/About-Wisley/History>>.
 - Útvar rozvoje hl. m. Prahy [CD]. prosinec 2012 [cit. 2013-01-05].
 - Územně analytické podklady [online]. červen 2012 [cit. 2013-03-05]. Dostupné z <http://wgp.urm.cz/apps/tms/apk/mnt/App_webUAP/2012/vykresy/11-SoucasnyStavVyuzitiUzemi/11_SVU_05.pdf>.

8.4. Videá a hlasové záznamy

- Dutch Profiles: Piet Oudolf. 24. listopadu 2011 [cit. 2013-02-18]. Video [online]. Dostupné z <http://www.youtube.com/watch?v=7RGPE2Ea60I&list=PLC0AC91208A8B276E&index=16&feature=plpp_video>.
- The Lurie Garden with Piet Oudolf. 27. února 2012 [cit. 2013-02-18]. Video [online]. Dostupné z <<http://www.youtube.com/watch?v=7dPkw8gCD74&list=PLC0AC91208A8B276E>>.

8.5. Osobní sdělení

- Christopher, M. 25. července 2012, Bury Court, Surrey, Velká Británie, osobní sdělení.
- Coke, J. 25. července 2012, Bury Court, Surrey, Velká Británie, osobní sdělení.
- Oudolf, P. 27. října 2012, «Zum 100. Geburtstag von Prof. Dr. Richard Hansen: Symposium zur Pflanzenverwendung», Weihestephan, Bavorsko, Německo, osobní sdělení.

8.6. Zdroje obrázků

- Odkaz 1. <http://rendezvousenfrance.com/fr/a-decouvrir/au-chateau-et-aux-jardins-de-villandry>
- Odkaz 2. <http://www.gardeninggonewild.com/?tag=anja-oudolf>
- Odkaz 3. <http://www.dendrologickazahrada.cz/index.php?content=24&sub=73>
- Odkaz 4. <http://www.gardendesign.com/ideas/piet-oudolfs-next-wave-photo-gallery>
- Odkaz 5. <http://oudolf.com/piet-oudolf/photographers/andrew-lawson>
- Odkaz 6. <http://www.flickr.com/photos/adamwoodruff/7878279484/>
- Odkaz 7. http://www.botanicaatlanta.com/apps/blog/show/prev?from_id=2808715
- Odkaz 8. <http://pinterest.com/pin/196047390000189057/>
- Odkaz 9. http://carex.tumblr.com/post/29842675856/remash-tuinen-garden-pool-mien-ruys#_=_
- Odkaz 10. <http://www.gapphotos.com/imagedetails.asp?imageno=223280>
- Odkaz 11. Sautot, D. 29. února 2012. Order and Disorder by Piet Oudolf. L'Architecture d'Aujourd'hui. 388 roč. 114 – 131 str.
- Odkaz 12. <http://alexialandarch.com/2011/12/>
- Odkaz 13. <http://www.thehighline.org/blog/2009/01/06/return-of-photo-of-the-week>
- Odkaz 14. Oudolf, P., Kingsbury, N. 2005. Planting Design, Gardens in Time and Space. Timber Press Inc. Portland. p. 175. ISBN: 978-0-88192-740-5
- Odkaz 15. <http://www.chicagobotanic.org/paradise/>
- Odkaz 16. <http://www.graeflicher-park.de/hotel-spa/hotel/der-park.html>
- Odkaz 17. Oudolf, P. 2010. Landscapes in Landscapes. The Monacelli Press. New York. p. 281. ISBN: 978-1-58093-292-9.
- Odkaz 18. <http://www.gardeninggonewild.com/?p=8742>

- Odkaz 19. <http://www.vulgare.net/2011/08/berne-park-by-piet-oudolf-gross-max-bottrop-germany-2010/>
- Odkaz 20. http://www.enkoping.se/files/bilder/parker/drompark/drom4_large.jpg
- Odkaz 21. <http://www.northwesthort.org/events.html>
- Odkaz 22. <http://designapplause.com/2011/the-highline-new-york-city-an-aerial-greenway/20758/>
- Odkaz 23. http://www.archdaily.com/24362/the-new-york-high-line-officially-open/1121250496_dsr-highline-09-06-5054/
- Odkaz 24. <http://prairierosesgarden.blogspot.cz/2009/05/garden-muse-day-chicago.html>
- Odkaz 25. <http://www.lafoundation.org/research/landscape-performance-series/case-studies/case-study/181/photos/additional-123/>
- Odkaz 26. <http://www.thebattery.org/projects/the-bosque/>
- Odkaz 27. <http://www.oudolf.com/piet-oudolf/gardens/public-gardens/scampston-hall/scampston-hall-2>
- Odkaz 28. <http://www.scampston.co.uk/gardens.html>
- Odkaz 29. <http://www.reallykidfriendly.com/rhs-garden-wisley/>
- Odkaz 30. <http://homepages.pavilion.net/nmarchant/wisley113l.jpg>
- Odkaz 31. <http://www.geograph.org.uk/photo/2418763>
- Odkaz 32. <http://fletchingarrows.tumblr.com/post/23238566213/goodchina-piet-oudolf-a-true-winter>
- Odkaz 33. <http://www.tumblr.com/tagged/Oudolf>
- Odkaz 34. <http://praguemarina.cz/cs/home.php>
- Odkaz 35. <http://www.sekyragroup.cz/cz/projekty/velka-rozvojova-uzemi/pripravovane-projekty-2/rohan-city/o-projektu-8>
- Odkaz 36. <http://www.dock.cz/cs/page-homepage.html>
- Odkaz 37. <http://www.thehighline.org/content/piet-oudolf-planting-designer-piet-oudolf-89>
- Odkaz 38. [http://www.hayloft-plants.co.uk/Collection/Salvia-Dear-Anja--Stachys-officinalis-Hummelo-6-bare-root-plants-\(three-of-each\)/prod6046.html](http://www.hayloft-plants.co.uk/Collection/Salvia-Dear-Anja--Stachys-officinalis-Hummelo-6-bare-root-plants-(three-of-each)/prod6046.html)
- Odkaz 39. http://www.rhonestreetgardens.com/2012_06_01_archive.html

9. SEZNAM PŘÍLOH

9.1. Seznam map

Mapa 1	Půdorys Scampston Hall (upraveno autorem, originál Oudolf a Kingsbury, 2005)	31
Mapa 2	Půdorys Bury Court (upraveno autorem; originál Oudolf a Kingsbury, 2005)	36
Mapa 3	Rozbor trav a strukturálních trvalek na části osazovacího plánu Trentham (upraveno autorem; originál Oudolf, 2010)	37
Mapa 4	Rozbor Oudolfových oblíbených trvalek na části osazovacího plánu Trentham (upraveno autorem; originál Oudolf, 2010)	38
Mapa 5	Porovnání mapy stabilního katastru z roku 1840 s mapou současnosti (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	39
Mapa 6	Mapa z roku 1938 (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	39
Mapa 7	Mapa z roku 1953 (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	39
Mapa 8	Mapa z roku 1975 (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	39
Mapa 9	Mapa z roku 1999 (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	39
Mapa 10	Mapa zeleně v okolí řešeného území (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	40
Mapa 11	Mapa širších územních vztahů (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	41
Mapa 12	Mapa užších územních vztahů (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	43
Mapa 13	Mapa stávajícího stavu (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	46
Mapa 14	Mapa návrh řešení (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	50
Mapa 15	Mapa osazovacího plánu dřevin (datový podklad © Útvar rozvoje hl. m. Prahy)	52
Mapa 16	Mapa osazovacího plánu Drifty trav	52
Mapa 17	Mapa osazovacího plánu Květinového labyrintu	53

9.2. Seznam grafů

Graf 1	Proces rozhodování o následné péči a údržbě výsadby (Oudolf a Kingsbury, 2005)	24
Graf 2	Plošné zastoupení jednotlivých prvků v zahradě Bury Court (autor, 2013)	36
Graf 3	Plošné zastoupení jednotlivých skupin rostlin ve výsadbách Trentham (autor, 2013)	37

9.3. Seznam tabulek

Tab. 1	Odlišnosti ve vnímání trvalek z různých úhlů pohledu (Oudolf a Kingsbury, 2005)	11
Tab. 2	Oblíbené strukturální trvalky a trvalky cenné pro zimní strukturu (Oudolf, 1995)	20
Tab. 3	Trávy doporučené Pietem Oudolfem (Smal, 1995; Oudolf a Kingsbury, 1999)	21
Tab. 4	Osvědčené miříkovité trvalky (Oudolf a Kingsbury, 1999)	21
Tab. 5	Oudolf (2005) vychází z Grimeho teorie, konkretizuje ji a vztahuje k trvalkám v jeho výsadbách	24
Tab. 6	Rozmanitost druhů a kultivarů trav pro výsadby v Trenthamu (Oudolf, 2010)	38
Tab. 7	Inventarizační tabulka	44